B

KASIM 2017 SAYI: 232

BÜMED
BOĞAZİÇİ
ÜNİVERSİTESİ
MEZUNLAR
DERNEĞİ
AYLIK
YAYINI

Güzel şehir ütopya mı?

LEVENT SOYSAL, KARMAŞADAKİ DÜZENİ İRDELİYOR

BİRAY KOLLUOĞLU İLE İLHAMİ AKKUM KENTTEKİ AKIŞI VE DURAĞANLIĞI SORGULUYOR

infinititurkiye

EDİTÖRÜN SÖZÜ

KENT HAKKI

Bizler içinde yaşadığımız şehirleri ne kadar şekillendiriyorsak, o şehirler de bizleri en az o kadar yoğuruyor. Trafiğin stresli, terör tehdidinin endişeli, geçim kaygısının işkolik, başarının tüketimle ölçülmesinin gösteriş düşkünü yaptığı bir insan kitlesine evrilmek, kalabalıklar içinde daha kolay oluyor. Ancak toplumsal dokunun uğradığı bu erozyonu yamamak da bir o kadar güç olabiliyor. Bu yüzden etrafımızdaki pek çok insanın kaçmaktan ve yerleşmeyi planladıkları sahil kasabası veya köyden bahsettiği şu günlerde, dümenimizi "kent" konusuna çevirmenin tam zamanı diye düşündük.

Kapak konuğumuz İstanbul Çalışmaları Merkezi'nin kurucularından Doç. Dr. Levent Soysal ile kente dair klişeleri ve bir metropolisten bekleyebileceklerimizi konuştuk. Kafa Kafaya bölümümüzde B. Ü. Sosyoloji Bölümü Başkanı Prof. Dr. Biray Kolluoğlu ile İnşaat Mühendisliği Bölümü mezunu, gayrimenkul sektöründe yönetici İlhami Akkum, İstanbul'u ve farklı kent tasarılarını tartıştılar. İlker Ünsever sakin şehir hareketini, Fırat Genç ise kentsel dönüşüm kavramını mercek altına aldı. Türkiye ve dünya çapındaki pek çok önemli projeye imza atmış, B2 Evi ile Ağa Han ödülü almış mimar Han Tümertekin ile 'dünyanın bir yerine kalıcı müdahalelerde bulunabilmenin dayanılmaz sorumluluğu' üzerine konuştuk. B. Ü. Ekonomi Bölümü'nden Prof. Dr. Fikret Adaman ise kentlerin içinden geçmekte olduğu ekolojik süreçler ile neoliberalizm arasındaki ilişkiyi inceledi. Katalunya referandumunun yankıları sürerken Yrd. Doç. Tuna Kuyucu ile dünyada ve Türkiye'de yerel özerklik tartışmalarını masaya yatırdığımız bir söyleşi gerçekleştirdik. Dünya prömiyerini Venedik Film Festivali'nde yapan, kasım ayında vizyona girecek olan Emre Yeksan'ın *Körfez* filmi üzerine Evrim Kaya yazdı. Gezi sayfalarımızda ise Faruk Pekin rehberliğinde Hindistan'a uzandık.

Cem Uçan'ın yazısının başlığına taşıdığı "Başka bir şehir mümkün" ifadesini, 'ancak biz istersek ve sadece istemekle yetinmeyip onu gerçekleştirmek, bizden sonraki nesillere aktarmak için çok çalışırsak' diye tamamlamak istiyorum. Başka bir İstanbul, başka bir Boğaziçi yok çünkü...

Yeşim Burul '97

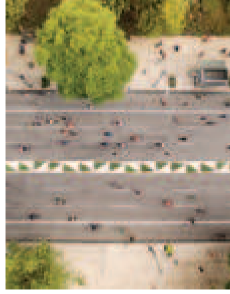
İÇİNDEKİLER

PROFESÖRÜN ODASI

Prof. Dr. Refik Güllü

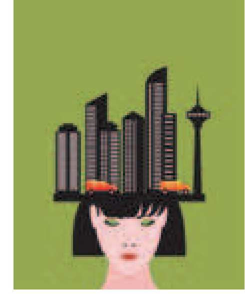
28

DÜŞÜNCE

Hayatı yaşanabilir kılmak

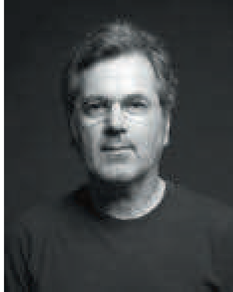
30

DENEME

Sakin şehir hareketi

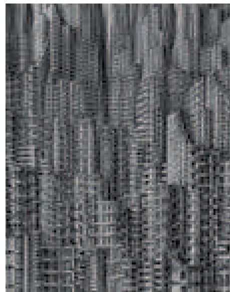
32

SÖYLEŞİ, HAN TÜMERTEKİN

Mimarın sorumluluğu

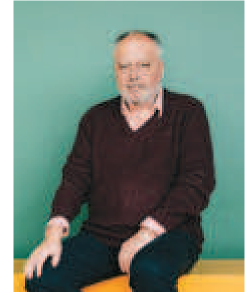
36

DÜŞÜNCE

Kentin sosyolojik dönüşümü

40

KAPAK, LEVENT SOYSAL

Çirkin şehir var mı?

44

Kapak fotoğrafı: Emre Güven

BÜMED üyelik için:
uye@bumed.org.tr **T.** 0212 359 58 35

Reklam Satış ve Sponsorluk: TUĞBA ALARSLAN
tugbaalarslan@bumed.org.tr
Ömür Matbaacılık A.Ş.: Beysan Sanayi Sitesi
Yakuplu Mah. Birlik Cad. No. 20/1 34524
Beylikdüzü/İstanbul

İÇİNDEKİLER

KAFA KAFAYA

Biray Kolluoğlu & İlhami Akkum

52

SÖYLEŞİ, TUNA KUYUCU

Yerelin merkezle çatışması

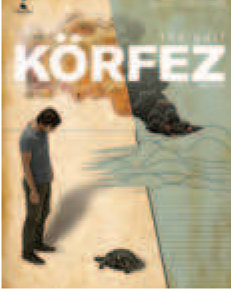
58

DÜŞÜNCE

Kente ekolojik yaklaşımlar

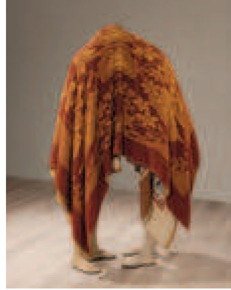
62

SİNEMA

Körfez'in insanları

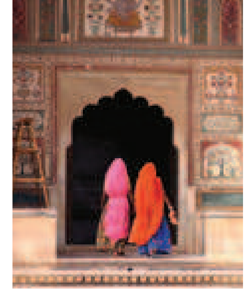
74

KÜLTÜR SANAT

Bienalin öne çıkanları

76

SEYAHAT

Bir dünya tiyatrosu: HİNDİSTAN

88

Boğaziçi Dergisi, Boğaziçi Üniversitesi Mezunlar Derneği (BÜMED) tarafından yayımlanan aylık, ücretsiz yayındır. Kasım 2017 **Sayı**: 232

Tüzel Kişi Temsilcisi: Murat Öngör-BÜMED Yönetim Kurulu Başkanı

Yayın Direktörleri: Damla Kürklü, Füsun İstanbullu **Yayın Koordinatörü**: Elvin Vural

Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Yeşim Burul

Kreatif Direktör: Orkun Demirelli **Grafik Tasarım**: Elif Alım

Dergi içerik, strateji ve tasarım:

Dükkan Kreatif Reklam ve Yayıncılık Almondo Reklam Hizmetleri A.Ş.

Sıraselviler Cad. No:33/2, 34433 Taksim, İstanbul **www.dukkancreative.com**

KATKIDA BULUNANLAR

Prof. Dr. Fikret Adaman '87

Lisansını ve yüksek lisansını Boğaziçi Üniversitesi'nde, doktorasını Manchester Üniversitesi'nde bitirdi. BÜ Ekonomi Bölümü'nde ders veriyor; akademik olarak çevre iktisadı, ekonomipolitik, iktisadi düşünce sistemleri üzerine çalışıyor.

Dr. Bengi Akbulut '04

Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü'nde lisans okudu, doktorasını Massachusetts Üniversitesi-Amherst'te aynı alanda tamamladı. Şu an Kanada'daki Concordia Üniversitesi'nde Ekonomi ve Coğrafya bölümlerinde ders veriyor.

Evrim Kaya '08

Boğaziçi Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde lisans ve yüksek lisansını tamamladı. Agos, *Altyazı*, *Arka Pencere* gibi gazete ve dergilerde editörlük ve sinema yazarlığı yaptı. Halen Hamburg Üniversitesi'nde sinema üzerine doktorasını sürdürüyor.

Dr. Fırat Genç '14

İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde yarı zamanlı öğretim görevlisi olan Dr. Genç, doktorasını 2014 yılında Boğaziçi Üniversitesi Modern Türkiye Tarihi Bölümü'nde tamamladı. 2016 yılı süresince Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde doktora-sonrası araştırmacı olarak akademik çalışmalarına devam etti. Kentleşme, mekan politikası, toplumsal hareketler ve uluslararası göç üzerine yazıları çeşitli dergilerde ve derleme kitaplarda yayımlandı.

Av. Ferhat İlker Ünsever

Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi, İzmir Barosu üyesi olarak başladığı avukatlık mesleğini 1996'dan bu yana İstanbul Barosu üyesi olarak sürdürüyor. 1994-1999 yılları arasında turizm mevzuatının oluşumu çalışmalarına katıldı. Turizm hukuku alanında kitap ve dergilerde yayınlanan makaleler yazdı. Cittaslow Türkiye Bilim Kurulu Üyesi olan Ünsever, 1999 yılından bu yana BÜ Turizm İşletmeciliği Bölümü'nde ve BÜYEM programları dahilinde ders veriyor.

Yrd. Doç. Dr. Ilgın Gökaşar '00

Lisansını BÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü´nde, yüksek lisansını ve doktorasını Rutgers Üniversitesi, ABD'de tamamladı. 2007'den beri BÜ İnşaat Mühendisliği Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapıyor. 2014 yılında Boğaziçi Üniversitesi'nde Lokal Trafik Kontrol Merkezi ve Akıllı Ulaşım Sistemleri Laboratuvarı'nı kurdu. Araştırma alanları arasında akıllı ulaşım sistemleri, sürdürülebilir ulaşım planlaması, trafik benzetim modelleri, trafik yönetimi ve seyahat davranışları yer alıyor.

Yazı: Alara Adalı, Fatima Çelik, Derya Gürsel, Ariya Toprak, Beril Şahin, Cem Uçan, Elif Bayram, Ebru Tahiroğlu, Faruk Pekin, Göksu Gencay, Gamze Tosun, İpek Tabur, Mert Taner, Pırıl Gündüz, Selin Akın
Fotoğraf: Asya Çetin, Eren Aytuğ, Engin Irız, Mehmet Ömür, Haydar Erçin
Görsel: Ahmet Doğu İpek **İllüstrasyon**: Nura Aliosman **Grafik Tasarım**: Serkan Avar
Boğaziçi Üniversitesi Kurumsal İletişim Ofisi'ne teşekkür ederiz.

Pınar Kadırgan '97

HENKEL TÜRKİYE VE İSRAİL'DEN SORUMLU İNSAN KAYNAKLARI DİREKTÖRÜ

İnsan kaynakları (İK) alanına yönelmeye nasıl karar verdiniz?
Üniversitedeyken çeşitli stajlar yaptım, bazı kariyer opsiyonlarını eledim. O dönem eğitmenlerin aktardığına göre İK gelişen bir iş alanıydı. Bahsettiğim 90'lı yılların sonu, İK'nın personel yönetiminden 'İK yönetimi'ne geçtiği dönem. Bazı büyük bankaların, çok uluslu şirketlerin Türkiye'ye yatırım yaptığı ve geliştiği, İK yönetiminin trend haline geldiği, insanın bir kaynak olarak algılanmaya başlandığı zamanlardı. Tüm bu gelişmeler bana son derece çekici gelmişti.

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü'nde okumanızın bu alanı seçmenizde etkisi oldu mu?
Psikolojik danışmanlık, insanı anlamaya ve kendi potansiyeline ulaştırmaya yönelik bir alan. İnsan kaynaklarında yapmaya çalıştığımız şey de, insanın kendi potansiyeline ulaşmasını sağlamak. Bu, organizasyonun da tam potansiyeline ulaşmaya çalışması anlamına geliyor. Dolayısıyla bu iki alan birbiriyle son derece bağlantılı.

Uzun yıllar bankacılık sektöründe çalıştıktan sonra B2B ve hızlı tüketim ürünlerine geçiş yapmak nasıl bir tecrübeydi?
Bankacılık sektörü, o dönemde İK alanında son derece gelişmiş, çalışanına yatırım yapan, her alanda eğitim ve gelişim trendlerini takip eden bir sektördü. O yüzden İK'ya bankada başlamanın bir avantaj olduğunu düşünüyorum. Reel sektör deneyimi elde edebileceğim global bir şirkette çalışma fırsatı önüme çıkınca bunu değerlendirerek Cargill'e geçiş yaptım. İçerisinde üretim barındıran, farklı iş kollarında varlık gösteren, kendi alanında lider bir şirkette olmak çekici geldi. Böylece sonraki 14 yılım üretim alanında geçti. Daha çok gıda, ticaret, üretim vb. sektörleri bir arada görebildiğim çok uluslu bir yapıyı tercih ettim. Sonraki durağım da yine üretilen ürüne dokunabildiğim ve görebildiğim FMCG yani hızlı tüketim ürünleri sektörü oldu.

Boğaziçi günlerinizden unutamadığınız bir anınızı bizimle paylaşabilir misiniz?
Boğaziçi Üniversitesi ve "unutulmazlar" diye bir düşününce, aklıma genelde Sports Fest, Snow Fest ve keyifli kulüp anıları geliyor. Ders tarafında Çiğdem Kağıtçıbaşı'nın sosyal psikoloji dersleri hafızamda yer etmiştir. Hayranlık duyduğum, örnek aldığım öğretim üyelerimizdendi. Üniversite sınavına girerken bölüm tercihinden daha ön plandaki isteğim Boğaziçili olmaktı. Dolayısıyla okula başladığım ilk hafta hissettiğim o keyfi hâlâ çok net hatırlıyorum.

Sizce Boğaziçililerin ortak özellikleri var mı?
Boğaziçi Üniversitesi, eğitim sistemimizin bir çıktısı olarak sınav sonucunda başarılı, başarı odaklı ve çoğunlukla hırslı öğrencilerin bir araya geldiği bir ortam. Sonrasında ortamıyla, sosyal aktiviteleriyle, sağladığı imkanlarla ve öğretim üyelerinin yaklaşımlarıyla size özgüven veriyor, yeni ufuklar açıyor, vizyonunuzu genişleterek mezun olmanızı sağlıyor. Dolayısıyla akademik olanakların yanı sıra sosyal hayat, networking, özgüven, vizyon ve daha geniş bakabilme gibi konularda okuldan istediğiniz kadar faydalanarak mezun oluyorsunuz.

RÖPORTAJ: **ALARA ADALI '18**

Sinan Can Erdal ‘10

PATİKA TRAVEL KURUCUSU

İnşaat mühendisliğinden sosyolojiye, oradan da tur rehberliğine yöneldiniz. Farklı alanlar sizi nasıl besledi?
Sadece tur liderliği üzerinden baktığımızda beni besleyen çoğunlukla sosyoloji oldu. İnsanlarla rahat iletişim kurmada, dört yıla yaydığım sosyoloji yüksek lisansı sürecinde okuduklarımın, incelediklerimin çok katkısı oldu. Ama işin içine şirket kurulumu ve yönetimini eklediğimizde asıl desteği bana inşaat mühendisliği eğitimim sırasında “Hangi sorunu, nasıl en hızlı şekilde çözersin?” yaklaşımının verdiğini söyleyebilirim.

Boğaziçi’nde aldığınız eğitimin profesyonel hayatta nasıl faydalarını gördünüz?
Boğaziçi’nin bölümlerinden bağımsız, totalde bütün öğrencilerine vermeye çalıştığı “yapmaya cüret et” bakış açısının ekmeğini yiyorum. Bazen aşırılıkla nitelenebilecek bir özgüvenle mezun olunuyor Boğaziçi’nden. Ama yine de iş hayatında farklılık yaratma obsesyonunun bugün kurduğumuz şirketin temel taşı olması hep aldığım eğitime dayanıyor.

Dünyayı görmeye meraklı insanlara vereceğiniz tavsiyeler neler oluyor?
Dünya çok güzel, gezmek bence dünyanın kendisinden daha da güzel bir deneyim başlı başına. Ama tek bir tavsiyede bulunabilirim bu konuyla ilgili. Eğer çok varsıl bir aileye doğmadıysanız, hem gezip hem de rahat bir hayat sürmeniz kolay değil. Tercih meselesi bu. Hem zamansal hem de maddi anlamda. 2010-2014 yılları arasında sekiz kere Nepal’e gittim; en kısası iki hafta, en uzunu iki ay olmak üzere. Başka hiçbir yere seyahat etmedim. Bütün paramı biriktirip ilk Nepal uçağına atlayıp oraya giderdim. Karşılığında ne verdim peki? İstanbul’daki yaşam kalitemden ve çeşitliliğinden fedakarlık ettim, harcamalarımı kıstım. Bununla ilgili de hiç mızmızlanmadım çünkü havucum çok tatmin ediciydi: Himalayaların altında bir Nepal Ice birası.

Türkiye’de seyahat kültürü var mı?
Bu sorunun cevabını verecek kadar Türkiye’yi tanıyor muyum emin değilim ama istatistiklere baktığımızda, Türkiye yavaş yavaş Avrupa/Amerika kıskacından kurtuluyor. Emekleme zamanları henüz. 24-35 yaş bandı yavaştan Avrupa’yı gezmekten sıkılıyor ve farklı destinasyonlara yöneliyor. Bu seyahat kültürü var anlamına gelir mi pek emin değilim. Seyahat kültürü biraz gittiğin ülkeyle içli dışlı olmayı, konfor alanını terk edebilmeyi gerektiriyor bence.

Sizi heyecanlandıran destinasyon?
Bu sorunun iki cevabı var bende. Hayatımda gün doğumuna gözyaşı döktüğüm ilk yer Nepal’deki Nagarkot’tu. Himalayaların ihtişamı ile Nepal’in doğası karşısında mutluluktan ağlayacak kadar heyecanlanmıştım. Diğer taraftan sesimi soluğumu kesen, konuşamaz hale sokan, “ne oluyor burada, ne var buranın havasında da böyle kalbim hem sakin hem de patlayacak gibi oluyor” hissini yaşadığım yer de Hindistan, Varanasi idi.

Şu an uçup gidebilirsiniz, bütün dünya sizin. Nereye giderdiniz?
Kesinlikle Antarktika. Öylece yere uzanırdım. Bir şey yapmaya pek gerek yok, bazen sadece olduğunuz yerin neresi olduğunu düşünmek, ofisteki dünya haritasını düşünüp, en altında olduğunuzu fark etmenin keyfini sürmek gerek sanırım.

Okuldan unutamadığınız bir anı?
2004’te hazırlık sınıfındayken kulüpler sürekli “ünlü” isimleri davet ediyorlardı. Sonuçta ben taşrada büyümüş, ünlü denen kişileri sadece televizyonlarda izleyebilmiş bir genç olarak hepsine gidiyordum. Lisede farklılığından ötürü âşık olmaya meylettiğim Şebnem Dönmez gelmişti. Tek bir soru sormak için bekliyordum: “Neden Ezel Akay?” Şebnem benim için dünyanın en güzel kadınlarından biriydi ve onu Ezel Akay ile beraber düşünemiyordum. Gençlik işte. Soruma Şebnem’in “Aşk desem?” cevabının ardından, ‘Bu aşk ise ben bundan sonra aşık olmak istemiyorum’ diye karşılığımı unutamıyorum. Biraz utançla, biraz da çocukluğa sığınarak dillendirebiliyorum bunu.

RÖPORTAJ: **ALARA ADALI ‘18**

Kerem Yıldız '04

MİKA İNŞAAT YÖNETİM KURULU BAŞKANI

Boğaziçi'nde geçirdiğiniz yılların şimdiki size nasıl etkileri oldu?
Boğaziçi'nde geçirdiğim yılların öncelikle bana özgüven kazandırdığını düşünüyorum. Bunun yanı sıra iş hayatında duygusal zekanın en önemli unsur olduğuna ve Boğaziçi'nin bu konuda bana çok faydası olduğuna inanıyorum. Tabii bir de kazandırdığı dostlukları vurgulamadan geçmemeliyim.

Hayatınıza yön verdiğini düşündüğünüz bir ders?
Herhangi bir ders için hayatıma yön verdi diyemem fakat üniversitede aldığım dersler, bana kısıtlı bir sürede hiç bilgi sahibi olmadığım bir konuda bilgi edinip problem çözme yeteneği kazandırdı. İş hayatında yaptığımız çoğunlukla bu oluyor.

Mika İnşaat'ta projelerinizi gerçekleştirirken olmazsa olmaz dediğiniz kriterleriniz var mı?
İstanbul deprem açısından şanssız bir şehir. Bundan dolayı bizim olmazsa olmazımız deprem güvenliği. Azami seviyede önem verdiğimiz bir diğer husus ise yapılarımızın çevreci olması. Projelerimizin konumlarına göre donanımlarında ve kullandığımız malzeme cinslerinde değişikliğe gitsek de bu iki hususta taviz vermiyoruz.

Türkiye'deki inşaat sektörü ve yapılaşma süreci özellikle son yıllarda çok tartışılıyor. Siz bu konunun hangi tarafında yer alıyorsunuz?
Şu anda inşaat sektörü ülke ekonomisi içinde büyük pay sahibi. Bu da beraberinde tartışmaları ve eleştirileri getiriyor. İnşaat sektörünün bu kadar büyük pay sahibi olmasına ve diğer sektörlerle karşılaştırıldığında dengesiz bir dağılım olmasına yapılan eleştirileri haksız bulmuyorum.

Sürdürülebilir ve doğa dostu inşaat dendiğinde gözünüzde ne canlanıyor?
Daha az tüketen, içinde yaşayan insanların sağlığını daha fazla düşünen ve çevresine zararlı etkileri asgari seviyede olan yapılar.

İnsanı ve çevreyi merkezine alan inşaat projelerinin ortak özellikleri neler olmalı?
İçinde yaşayan insanlara sağladığı konfor belli bir standartta olmalı ve bu yapılar çevrelerine zarar vermemeli.

Boğaziçi'nin bir üniversite olarak sürdürülebilirlik misyonu hakkında ne düşünüyorsunuz?
Boğaziçi Üniversitesi'nin Türkiye'nin en saygın ve köklü üniversitelerinden olmasından dolayı sürdürülebilirlik konusunda da öncü olması gerektiğini düşünüyorum. Boğaziçi, tüm öğrencilerine sürdürülebilirliğin kalıcı olmak için ön koşul olduğu ve gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakmak için en önemli hedeflerinden birisinin sürdürülebilirlik olması gerektiği bilincini aşılamalıdır. Bu yönde düşünen bir mezunu olarak, üniversitenin sürdürülebilirlik misyonunu doğru verilmiş bir karar olarak görüyor ve destekliyorum.

Ütopyanızdaki bir kentin olmazsa olmazları nelerdir?
Az katlı yapılaşma (ama çok az, en fazla iki kat) ve bol yeşil alan.

Kentin temposundan kaçmak istediğinizde ne yaparsınız?
Kentin temposundan kaçabildiğim yegane zamanlar yıl içinde ailece yaptığımız tatiller.

Boğaziçi yıllarından unutamadığınız bir anıyı bizimle paylaşır mısınız?
Sanırım son sınıftaydı. Betonarme dersi aldığım hoca sınav kağıdımın bazı sayfalarını kaybetmişti ve bu soruna farklı bir çözüm üretti. Kaybolan sayfalardaki soruların benzerlerini bana verdi ve evde bunları çözüp getirmemi istedi. Aslında kötü geçen bir sınavda tesadüf eseri yüksek bir not almıştım.

RÖPORTAJ: **FATİMA ÇELİK '18**

Ford

YENİ FIESTA

Bir başka hisset.

Yenilenen tasarımı, yepyeni akıllı teknolojileri ve her yaşam tarzına uygun model seçenekleri ile Yeni Ford Fiesta Ford yetkili satıcılarında!

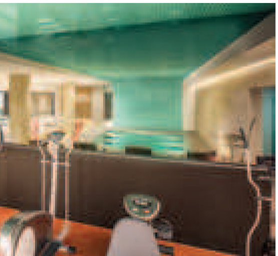
Go Further

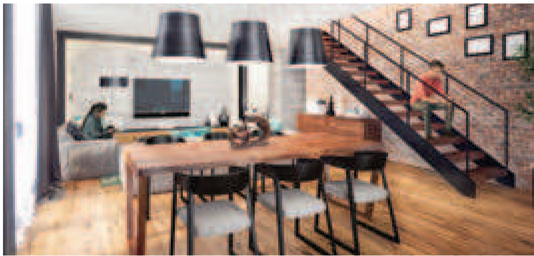
Yeni Ford Fiesta'nın CO_2 salımı 89-118g/km arasında, yakıt tüketimleri l/100km: şehir içi 3,9 - 6,9, şehir dışı 3,2 - 4,2, ortalama 3,5 - 5,2 arasındadır. Türkiye'de satışa sunulan araçların donanım seviyesi ile aksesuarlar, jantlar ve lastiklerden dolayı yakıt tüketimi değerleri farklılık gösterebilir.

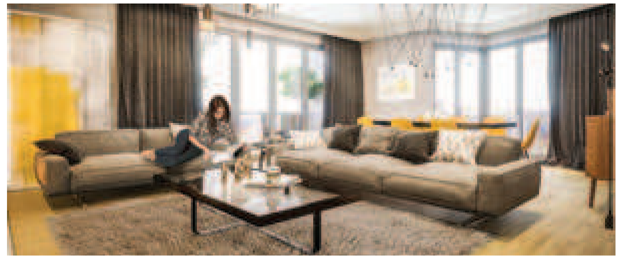
Koç

Kemerburgaz
metro istasyonuna
sadece **450 m** uzaklıkta!

www
mikanaturalist
com

212 **360 22 72**

En son haber- ler

Geleceğin kadın girişimcileri için ders zili çaldı

Boğaziçi Üniversitesi Yaşam Boyu Eğitim Merkezi (BÜYEM), Kapsayıcı Büyüme Derneği ve KOSGEB'in iş birliği ile gerçekleşen, Türkiye'de girişimciliğe adım atmak isteyen kadınları desteklemek amacı taşıyan Fikrim Geleceğim Projesi'nin yedinci durağı Kars oldu. TOBB Kadın Girişimciler Kurulu'nun da katkılarıyla, 200 aday arasından fikri beğenilen 30 isim, Kars'ta 10 Ekim'de başlayan 46 saatlik eğitimin ardından BÜYEM ve KOSGEB'ten onaylı sertifikalarını almaya hak kazandı. KOSGEB program sonrasında katılımcı kadınlara finansal destek sağlayacak; başarılı girişimcilere sonrası için mentörlük hizmeti verecek. Proje toplam 180 kadına ulaştı.

Yapı Kulübü'nden yeni bir okul daha

Boğaziçi Üniversitesi Yapı Kulübü (BÜYAP) yeni yapılar inşa ederek eğitimde fırsat eşitliğine katkıda bulunmaya devam ediyor. Kulüp, İlkokulumuz projesi kapsamında inşa edilecek dördüncü okul için çalışmalarına başladı. Elazığ'ın Akçakiraz Beldesi Yenikuşak Mahallesi'nde inşa edilecek okulun protokolünü Elazığ Valisi Çetin Oktay Kaldırım ve İl Milli Eğitim Müdürü Feyzi Gürtürk ile kulüp üyelerinden Ömer Faruk Kılıç ve Hasan Cantürk imzaladı. Okulun 2018-2019 eğitim öğretim yılı başına kadar bitirilmesi planlanıyor.
İlkokulumuz projesiyle eğitimin zor koşullar altında, kısıtlı imkanlarla yapıldığı bölgelere destek olma amacı taşıyan BÜYAP, 2010 yılında Düzce'ye bağlı Balaylı Köyü'nde bir ilköğretim ek binası ve öğretmen lojmanı ile 2011 yılında Ağrı'ya bağlı Tezeren Köyü'nde yemekhanesi olan dokuz derslikli bir ortaokul inşa edilmesine aracı oldu. Son olarak 2016 yılında Adıyaman'a bağlı Yazıbeydili Köyü'ndeki çürük raporu aldığı için kapatılan okul binasının yerine 55-60 öğrenciye eğitim verebilecek kapasitede yeni bir ilkokul inşa edilmesini sağladı.
Yapı Kulübü, ilk kez 2010 yılında başlattığı sosyal sorumluluk projelerini Türkiye'nin önde gelen şirketlerinin ve derneklerinin desteğiyle tamamlıyor. *Projeler ve bağışçı olmak ile ilgili detaylı bilgi için: www.buyap.org*

Kazancın yüzde 5'i Boğaziçi Vakfı'na gidecek

Boğaziçi Üniversitesi Melek Yatırım Ağı (BUBA) ile İstanbul Portföy'ün (IP) güçlerini birleştirerek kurduğu Bosphorist Girişim Sermayesi Yatırım Fonu'nun öncelikli olarak destekleyeceği alanlar; nesnelerin İnternet'i, e-ticaret servisleri, tarım teknolojileri, biyoteknoloji, yapay zeka ve finans teknolojileri olarak belirlendi.
BÜMED Sosyal Tesisleri'nde gerçekleştirilen lansmanda konuşan BUBA Yönetim Kurulu Başkanı Timuçin Bilgör, 25 milyon TL yatırım bütçeli fonun Türkiye'de kurulan ilk teknoloji odaklı fon olduğuna dikkat çekti. Bosphorist Girişim Sermayesi Yatırım Fonu'nun temas ettiği girişimlere finansal desteğin yanı sıra iş geliştirme, finans, M&A ve diğer stratejik yönetim kararları konusunda sürekli danışmanlık sağlayacağı bilgisinin de paylaşıldığı lansmanda, kazancın yüzde 5'inin Boğaziçi Vakfı'na bağışlanacağına da vurgu yapıldı.

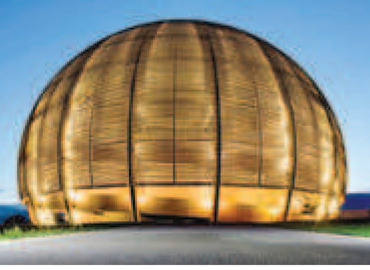

Prof. Dr. Aslı Tolun, EMBO'ya seçildi

Boğaziçi Üniversitesi Moleküler Biyoloji ve Genetik Bölümü

HAZIRLAYAN: **FATİMA ÇELİK '18**

Öğretim Üyesi Prof. Dr. Aslı Tolun, Avrupa Moleküler Biyoloji Organizasyonu'nun (EMBO) bu yılki üyeleri arasında yer alarak Türkiye'den seçilen ilk kadın üye oldu. Prof. Dr. Tolun ile birlikte; yetkin bilim insanlarına destek olmaya yönelik dünya çapında etkinlik ve projeler gerçekleştiren EMBO'daki Türkiye'den üye bilim insanı sayısı üçe çıktı. Tolun, "Gençlerin azimli olmalarını, amaçlarına yönelik çok çalışmalarını, bilhassa kızların yılmamalarını ve hep bilimle kalmalarını isterim" dedi. Ana araştırma alanı yeni hastalık genleri olan Tolun, aynı zamanda Türkiye toplumunun diğer toplumlara benzerliğini irdelemeye ve göç yollarını öğrenmeye yönelik toplum genetiği araştırmaları da yürütüyor.

CERN uzmanları Boğaziçi ve Bilgi Üniversitesi'nde buluştu

Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi (CERN) ile üyelik bağı olan ülkelerden temsilcilerin yer aldığı ECFA'nın bir alt kurulu olan 'Restricted ECFA' 6-7 Ekim tarihlerinde ilk defa Türkiye'yi ziyaret etti. Boğaziçi Üniversitesi, RECFA heyetinin Türkiye'de gerçekleştirdiği açık oturuma, İstanbul Bilgi Üniversitesi ise kapalı oturuma ev sahipliği yaptı. Türkiye'de parçacık fiziği alanında ve ilgili alanlarda sürdürülen çalışmaların değerlendirilmesini amaçlayan toplantılarda; bu alanda sürdürülen bilimsel çalışmalar, altyapı imkanları, insan kaynağı yatırımları ve toplum-sanayi etkileşiminden teknolojik kazanımlara kadar farklı başlıklar masaya yatırıldı. 2006'dan bu yana CERN/LHC ATLAK Deneyi'nde görev alan ve 2011'den beri deneye Türkiye'den Boğaziçi Üniversitesi şemsiyesi altında katılan bilim insanlarının yer aldığı ekibin liderliğini üstlenen Boğaziçi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Erkcan Özcan, toplantıda Türkiye'nin Avrupa'da hızlandırıcı teknolojisi alanında yapılan çalışmalara nasıl entegre olacağı konusunun önemli bir yer kapladığını dile getirdi.

Kışın spora devam

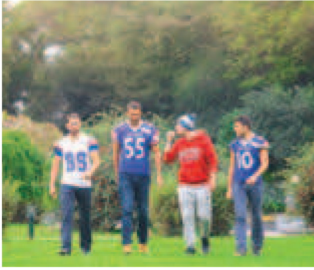
Boğaziçi Üniversitesi Sağlık Kültür ve Spor Daire Başkanlığı Sosyal Tesisi İşletmesi'nde 5-12 yaş arasındaki çocuklara profesyonel eğitmenler eşliğinde kış döneminde verilecek yüzme ve jimnastik derslerinin detayları açıklandı.
Çocukların nefes kontrolü ve denge gibi teknik becerileri geliştirmesini amaçlayan yüzme programı, cumartesi ve pazar günleri 5-6 yaş grubu için 10.30-11.30; 7-8 yaş grubu için 09.30-10.30; 9-12 yaş grubu için 11.30-12.30 saatleri arasında devam edecek. Esneklik, el-ayak koordinasyonu, denge ve kuvvet becerilerini geliştirmeyi amaçlayan, aynı zamanda temel jimnastik hareketlerini öğretmeyi hedefleyen jimnastik dersleri ise yine cumartesi ve pazar günleri 5-6 yaş grubu için 11.00-12.00; 7-8 yaş grubu için ise 12.00-13.00 saatleri arasında gerçekleştirilecek. Programlar kapsamında ayda sekiz ders verilecek ve program başına katılım ücreti 220 TL olacak. Çocuklar, sadece yüzme veya sadece jimnastiğe gelebilecekleri gibi, iki programa birden de devam edebilecekler.

Eşit, erişilebilir, engelsiz hayat

Bu yıl dördüncüsü düzenlenen Beyaz Baston ve Erişilebilirlik Festivali, "Bireysellik, Mahremiyet ve Bağımsızlık" sloganıyla 13-14 Ekim'de Boğaziçi Üniversitesi'nde gerçekleşti. Engelsiz Erişim Derneği ile Boğaziçi Üniversitesi bünyesinde bulunan Görme Engelliler Teknoloji ve Eğitim Laboratuvarı (GETEM) iş birliği ve birçok gönüllü kurumun desteğiyle hayata geçirilen festivalde farkındalığı ve erişilebilirliği desteklemek amacıyla birçok stant açıldı. Engelsiz Parkur Standı'ndaki sokak simülasyonu ile ziyaretçilere görme engelli bireylerin erişilebilir olmayan yollarda yaşadıkları deneyimler sunuldu ve bu engellere çözümler üretildi. Görme engelli bireylerin bağımsız yaşam becerilerini artırmayı amaçlayan Evde Tamir Standı'nda basit tamir işleri ile ilgili ipuçları verildi. Festivalde, ayrıca Soma Dağdelen Anadolu Lisesi öğrencilerinin yapmış olduğu kabartmalı haritalar sergilendi. Yeni geliştirilen ve elbiselerdeki barkodları okuyarak kıyafet bilgilerinin öğrenilmesini sağlayan LCW Sense uygulamasının tanıtıldığı stant, yoğun ilgi gördü. Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmed Özkan'ın açılışına katıldığı festivalde geçmiş senelerde olduğu gibi misafir stantlarının yanı sıra tarihe dokunmak, eş-pedal ve erişilebilir haritalar gibi farklı çalışma ve tekniklerin tanıtımına da yer verildi.

En son haber-ler

Boğaziçili “Sultanlar”, A Milli Takımı’nda

Boğaziçi Üniversitesi Amerikan futbolu takımı Sultans’tan üç oyuncu, Türkiye takımına seçildi. 2019 yılında düzenlenecek Avrupa Şampiyonası’na katılmayı hedefleyen Milli Takım’da yer alacak üç oyuncu; Yasin Can Parlak, Ziya Gökberk Kılıç ve Kubilay Ceylan. Türkiye’de Amerikan futbolu 1987 yılında oynanmaya başladı. Amerikan futbolu, yıllar içinde önemli gelişmeler kaydetti. Boğaziçi Üniversitesi bünyesinde kurulan takım ilk yıllarda rakip bulamazken, şimdi Milli Takım kampı üçüncü kez toplanıyor.

Fikri mülkiyet sıralamasında Türkiye dokuzuncu sırada

Boğaziçi Üniversitesi, Koç Üniversitesi ve ODTÜ iş birliği ile bu yıl yedincisi düzenlenen “Üniversitelerde Fikri Mülkiyet Hakları Yönetimi Uluslararası Konferansı” 12-13 Ekim’de Boğaziçi’nde gerçekleşti. “Başarı Hikayeleri; Laboratuvardan Pazara” temasıyla çeşitli ülkelerden katılımcıları bir araya getiren konferansın açılış konuşmasında Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmed Özkan, Türkiye’nin dünyanın ilk 10 ekonomisi arasına girebilmesi için üniversite-sanayi iş birliğinin, Ar-Ge çalışmalarının, üniversitelerde fikri ve sınai mülkiyet haklarının ve araştırma temelli entelektüel varlıkların önemini vurguladı. Günümüzde fikri mülkiyetin ticarileşme süreçlerinin giderek önem kazandığına dikkat çeken konuşması ile Türk Patent Direktörü Prof. Dr. Habip Asan, Türkiye’de son beş yıl içinde 100 bini aşkın marka başvurusunda bulunulduğunu ve 2015 verilerine göre Türkiye’nin fikri mülkiyet sıralamasında dünyada dokuzuncu sırada olduğunu belirtti. Konferansa World Intellectual Property Organization (WIPO) adına katılan Michal Svantner ise 30 yıl önce üniversitelerden ekonomik kalkınmaya dair çok fazla beklenti olmadığını, üniversitelerin temel faaliyetlerinin eğitim ve araştırma ile sınırlı olduğunu söyledi. Svantner günümüzde ise eğitim ve araştırmayla birlikte üniversitelerin artık ekonomik gelişme ve kalkınmada belirleyici aktörler haline geldiğini ve fikri mülkiyet varlıklarını yaratmaları konusunda WIPO olarak üniversitelere yol haritası sunduklarını ekledi. Konferansta ayrıca laboratuvarlardan ticari tarafa aktarılan Boğaziçi menşeili başarı hikayeleri paylaşıldı.

Tüm detaylarıyla Blockchain

Boğaziçi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bünyesinde 5 Ekim’de gerçekleşen Blockchain Summit 2017 zirvesinde blok zincir sistemi (Blockchain), Türkiye’de ilk defa tüm yönleriyle ele alındı. Zirvenin ilk sunumunu yapan Türkiye İş Bankası Genel Müdür Yardımcısı Hakan Aran, “Dijital Gelecekte Blok Zinciri” adlı sunumunda, İnternet dünyasında yapılan kayıtların bir otorite tarafından tutulduğunu ve hâlâ bu merkeziyete güvenildiğini söyledi. Blok zincir sisteminin çok daha güvenli olduğunu, en büyük avantajının bütün gücün ve bilginin merkezi otoriteye bağlı olmaksızın saklanılacağını ve böylelikle dijital varlığımızı ispatlamak için kullandığımız kimliklerimizin bu sistem sayesinde güven problemi yüzünden aracı kurumlara teslim edilmeden kullanılacağını vurguladı. Benzer bir noktaya değinen Cointürk

Genel Yayın Yönetmeni Levent Kurt ise Bitcoin ile hayatımıza giren bu sistemin, avantajları sayesinde, bankaların varlığını ve gerekliliğini sorgulatacağına dikkat çekti. Blok zincirini bir ödeme sisteminden ziyade, yapılan bütün işlemlerin elde tutulduğu dağınıkmimariye sahip bir defter sistemine benzeten Microsoft Yazılım Geliştirme Teknolojileri Genel Müdür Yardımcısı Cavit Yantaç ise Blockchain'in eğitimden bankacılığa, sigortacılıktan gayrimenkule hayatımızda çok radikal değişiklikler yaratacağını belirtti. Zirveye "Tarladan Sofraya, Her Adımda Blok Zinciri" adlı sunumuyla katılan Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Gökhan Özertan, blok zincir sisteminin tarım ve gıda alanında getirebileceği kazançlar üzerine yaptığı araştırmalarından bahsetti. Boğaziçi Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nden Prof. Dr. Can Özturan tarafından gerçekleştirilen günün son sunumunda ise başta laboratuvar ve vaka çalışmaları olmak üzere, blok zincir sisteminin üniversitelerdeki kullanım alanları üzerinde duruldu.

Twitter'ın birincisi

Boğaziçi Üniversitesi Twitter etkileşiminde Avrupa'da birinci, dünya çapında ise dokuzuncu oldu. World 100 Reputation Network'ün temmuz, ağustos ve eylül aylarını kapsayan raporu için yapılan araştırmaya dünya genelinde 33 ülkeden 252 üniversite dahil edildi. Times Higher Education (THE), QS, ARWU ve US News and Reports'un verilerine dayanarak hazırlanan sıralamada dünyanın önde gelen üniversiteleri yer alıyor. Üniversitelerin Twitter etkileşimleri dört istatistiksel veri üzerinden değerlendirmeye alınıyor: retweet'lenen tweet'lerin yüzdesi, ulaşılan retweet yoğunluğu, beğenilen tweet yüzdesi, ulaşılan beğeni miktarı. Dünyanın önde gelen MIT, Harvard, Princeton, Yale ve Cambridge gibi üniversitelerini Twitter etkileşiminde geride bırakan Boğaziçi Üniversitesi'nin resmi Twitter hesabından yaz aylarında atılan 1322 tweet'in yüzde 75'i takipçileri tarafından retweet edilirken, yüzde 82'si de beğenildi.

Boğaziçi 200 üniversite arasında yedinci sırada

QS University Rankings tarafından her sene tekrarlanan araştırmanın 2018 sonuçları açıklandı. Boğaziçi Üniversitesi, gelişmekte olan Avrupa ülkeleri ve Orta Asya ülkelerini (EECA) kapsayan "En İyi İlk 200 Üniversite" sıralamasında geçen yıla kıyasla iki basamak yükselerek yedinci sıraya çıktı. EECA bölgesinde toplam 20 ülkeden 300 üniversitenin değerlendirildiği araştırmada Boğaziçi Üniversitesi yüzde 1'lik dilime giren Türkiye'den tek üniversite oldu. Liste oluşturulurken üniversitelerin akademik itibarı başta olmak üzere, yayınlanmış çalışmaların etkileri, alıntılanma oranları ve doktora derecesine sahip çalışan sayısı göz önünde bulunduruluyor.

Her yönüyle çocuk

Boğaziçi Üniversitesi'nin BU+ Etkinlikleri kapsamında ilk kez 2016 Bahar döneminde başlayan; sosyal, beşeri ve fen bilimleri alanlarında son gelişmeleri takip etmeye meraklı herkese seslenen Açık Ders'lerin 2017 -2018 programı bu kez "Her Yönüyle Çocuk"a odaklanacak. Boğaziçi Üniversitesi Yaşamboyu Eğitim Merkezi'nin (BÜYEM) katkıları ve Beşiktaş Belediyesi iş birliğiyle gerçekleşen Her Yönüyle Çocuk Açık Ders Serisi, kasım ayından başlayarak mayıs sonuna dek her ay farklı bir başlık altında 'çocuk'u ele alacak.
14 Kasım 2017-29 Mayıs 2018 tarihleri arasında gerçekleşecek ders serisi, Akatlar Kültür Merkezi'nde derslerin gerçekleşeceği her gün 19.00'dan sonra başlayacak.
2017 yılının sonuna kadar gerçekleşecek dersler arasında;
14 Kasım'da Yrd. Doç. Dr. Zeynep Erdiller'in vereceği "Çocukluğun tanımı: Tarihsel ve toplumsal bir bakış açısıyla çocuk ve çocukluk",
5 Aralık'ta Yrd. Doç. Dr. Leyla Elbirlik'in vereceği "Çocukluğun tarihi: Osmanlı ve Avrupa tarihinde çocuk olgusu üzerine bazı düşünceler" ve
21 Aralık'ta Yrd. Doç. Dr. Mine Göl Güven'in vereceği "Çocuk ve oyun" dersleri bulunuyor.
2016'dan beri düzenlenen Açık Dersler kapsamında şimdiye kadar işlenen konular arasında yapay zeka, stres ve sinir sistemi, evrim, zaman algısı, iklim değişikliği gibi konular yer alıyor.

En son haber-ler

Prenses Dr. Nisreen El-Hashemite Boğaziçi'ndeydi

2013 yılından bu yana Boğaziçi Üniversitesi'nde devam eden Boğaziçi Lectures serisinin en son konuğu Prenses Dr. Nisreen El-Hashemite'di.
13 Ekim'de Rektörlük Konferans Salonu'nda yaptığı "Barış ve Kalkınma İçin Bilimde Eşitlik ve Denklik" başlıklı konuşmasında Dr. El-Hashemite, modern Irak'ın kurucusu Kral Faysal Bin El-Şerif Hüseyin'in torunu olarak kraliyet ailesi mensubu bir bilim insanı olmanın, yaşamında ve profesyonel kariyerinde nasıl izler bıraktığını dinleyicilerle paylaştı.
El-Hashemite, Türkiye'deki kadınları oldukça güçlü bulduğunu, hemen her alanda çalışan kadınların ABD'ye kıyasla sayıca daha fazla olduğunu söylerek Türkiye'deki kadınları tebrik etti.

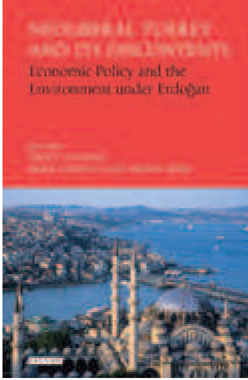

İnşaat Ekonomisi Zirvesi'nin en önemli konusu "Kentsel Dönüşüm"

"Kazançlı Yapılar İnşa Etme Sanatı" teması ile düzenlenen 2. İnşaat Ekonomisi Zirvesi, Boğaziçi Üniversitesi Finans Uygulama ve Araştırma Merkezi (CARF) ile GYODER iş birliğinde 19 Ekim'de Boğaziçi Üniversitesi'nde gerçekleşti. Türkiye'de "lokomotif sektör" olarak tabir edilen inşaat sektörünün geçmişi, bugünü ve geleceği ile kapsamlı bir şekilde tartışıldığı zirve, sektörün önemli isimlerinin, araştırmacıların ve kariyerini inşaat alanında şekillendirmek isteyen öğrencilerin buluşma noktası oldu.
Bu seneki zirvede, Boğaziçi Üniversitesi Kurumsal Yönetim Merkezi Başkanı Prof. Dr. Vedat Akgiray, GYODER Başkanı Doç. Dr. Feyzullah Yetgin, Massachusetts Institute of Technology Gayrimenkul Finansı ve Geliştirme Programı Başkanı Prof. Dr. Tony Ciochetti, Türkiye Müteahhitler Birliği (TMB) Başkanı Mithat Yenigün, Türkiye İnşaat Malzemesi Sanayicileri Derneği Başkanı Ferdi Erdoğan'ın yanı sıra inşaat sektörünün önde gelen şirket ve kurumlarından temsilciler konuşmacı olarak yer aldı.
Boğaziçi Üniversitesi Finans Uygulama Araştırma Merkezi Müdürü Yrd. Doç. Dr. Ali Coşkun, zirvenin açılış konuşmasında inşaat sektörünün geleceğini etkileyebilecek dört ana konunun insan kaynağı, regülasyon, sürdürülebilirlik, pazar ve müşteri olduğundan bahsetti.
Zirvenin "Çanlar Kimin İçin Çalıyor? Daha İyi Bir 2018 için Neler Yapılmalı?" adlı ilk panelinde dünyadaki değişimlerin Türkiye'deki inşaat sektörünü nasıl etkilediği ve hızla değişen şehirlerin fiyat-talep yetersizliği, stok konut fazlalığı gibi sorunlarının olası çözümleri tartışıldı. "Daha Etkili Sonuçlar İçin Dönüşüm Nasıl Olmalı?" konulu panelde ise içinde bulunduğumuz kentsel dönüşüm sürecinde yaşanan problemler konuşuldu. Sektörde hem yatırımcıyı destekleyen hem de tüketiciyi koruyan etkili sonuçlara nasıl ulaşılacağına dair yollar arandı. "Geleceği İnşa Etmek İçin Önce İK!" başlıklı panelde ise inşaat sektörüne başka bir açıdan bakıldı ve sektörde sürdürülebilir başarı sağlayabilmek adına inovasyon kültürüne neler düştüğü konuşuldu.
Tüm bu konuların arasında "Kentsel Dönüşüm" konusu güncelliği itibarıyla zirvede oldukça özel bir yer kapladı. Epos Gayrimenkul Danışmanlık ve Değerleme A.Ş. Kurucu Ortağı Neşecan Çekici, son yıllardaki kentsel dönüşümün kentsel bir kurgu olduğunun, kentlerin her açıdan ciddi reformlara ihtiyaç duyduklarının ve bunun da aslında tarihi bir fırsat olduğunun altını çizdi. Kamu ve özel sektöre kentsel dönüşüm konularında danışmanlık hizmeti veren şehir plancısı Faruk Göksu ise Türkiye'de kentsel dönüşümün tarihini ele aldığı konuşmasında, başarılı ve tüm paydaşlar için adil olan kentsel dönüşümün ancak kamusal alan yaratmakla mümkün olacağını vurguladı. Kentsel dönüşümün ülkemizde iyi yönetilmediği konusunda uzlaşan katılımcılar, kentsel dönüşümün gayrimenkul geliştirme işi değil, yoksulluk alanlarında kamu desteğine ihtiyaç duyulan uzun vadeli süreçler ve eylemler olduğu konusunda da ortaklaştılar.

En son çıkanlar

Mezunlarımızdan Uğur Batı '99, Şule Öncü, Fazilet Seyitoğlu '97 ve Fikret Adaman '87 ile Bengi Akbulut '04'un raflarda yerini alan, en son kitapları...

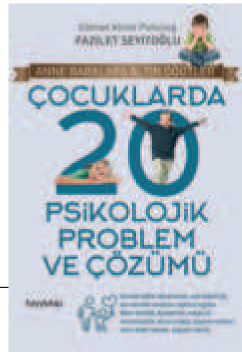

Editörlüğünü Fikret Adaman, Bengi Akbulut ve Murat Arsel'in üstlendiği kitap, Ak Parti hükümetinin benimsediği neoliberal ekonomik yapılanma planlarının uzun vadedeki sürdürülebilirliğini tartışmaya açıyor; Türkiye ekonomisine ve çevreye yarar ve zararlarını değerlendiriyor. **"Neoliberal Turkey and its Discontents**: **Economic Policy and the Environment Under Erdogan"; Fikret Adaman, Bengi Akbulut, Murat Arsel (ed.), I.B. Tauris & Co, 2017, 288 sayfa, 99 dolar**

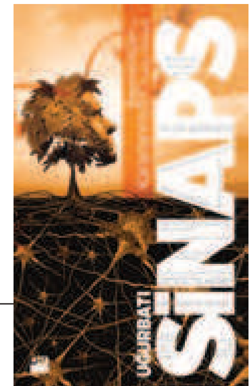

Psikoterapist Şule Öncü, ilişkiye, kendinize ve partnerinize başka perspektiflerden bakmanızı sağlayacak çarpıcı tespitler ve tarafsız yorumlarla dolu yeni kitabında kadın-erkek ilişkilerini mercek altına alıyor. Kitapta sosyal medya ve çevrimiçi ilişkiler gibi hayatımıza yeni giren alt başlıklara dair sorulara ve çözüm önerilerine de yer veriliyor. **Şule Öncü, "Yatıyorum bir şey diyor musun?", Doğan Kitap, 2017, 200 sayfa, 20 TL**

Uzman Klinik Psikolog Fazilet Seyitoğlu duygusal fakirlik, oyun çılgınlığı, okul fobisi, akran zorbalığı, boşanma travması, sağlıksız özgüven gibi yaygın çocuk problemlerini ve çözümlerini, mesleki deneyimlerinden yola çıkarak anlatıyor. Kitap, günümüz çocuklarının problemleriyle baş etmede anne-babalara davranışa yönelik temel yaklaşımlarla çözüm önerileri sunarak kılavuzluk ediyor. **Fazilet Seyitoğlu, "Çocuklarda 20 Psikolojik Problem ve Çözümü", Hayy Kitap, 2017, 184 sayfa, 16 TL**

Düşünün ki tren istasyonundasınız. Beş gencin hayatını kurtarmak için hemen yanlarında, küçük kızıyla birlikte duran babayı tren raylarına itmeniz gerekiyor. Nasıl karar verirsiniz? Uğur Batı, bu gibi zor kararlardan neden çikolata yeme isteğine karşı koyamadığımıza kadar beynimizdeki karar aşamalarını anlaşılabilir bir dille masaya yatırıyor. **Uğur Batı, "SİNAPS: Beynimizin ve Kararlarımızın Sıradışı Hikayesi", Doğan Kitap, 2017, 280 sayfa, 27 TL**

HAZIRLAYAN: **ELİF BAYRAM**

Boğaziçi Üniversitesi Vakfı Burs Bağış Formu

BURS HAVUZU

Alt veya üst limit olmaksızın tüm bağışlarla gereksinimi olan öğrencilerimize aktarılan burs desteğidir.

.... TL

○ Tek seferde ○ 3 taksit

İSME BURS

Kişi veya kurumlar adına, bir öğrencimize akademik yıl boyunca aylık verilen burstur.

BURS İSMİ ....

(1 öğrenci x 1 yıl) **4.050** TL

○ Tek seferde ○ 3 taksit ○ 6 taksit ○ 9 taksit

GEREKSİNİM BURSU

Bir öğrencimize akademik yıl boyunca belirli bir gereksinim için verilen burstur.

YURT (1 öğrenci x 1 yıl) **2.250** TL

○ Tek seferde ○ 3 taksit

YEMEK (1 öğrenci x 1 yıl) **630** TL

○ Tek seferde ○ 3 taksit

KİTAP (1 öğrenci x 1 yıl) **450** TL

○ Tek seferde ○ 3 taksit

GEÇEN YIL BAŞARDIK!

2016 GERÇEKLEŞEN

3M TL

BU YIL BİRLİKTE BAŞARACAĞIZ!

2017 HEDEFİ

4M TL

online bağış
www.buvak.org.tr

buvakbagis@boun.edu.tr
T **0 212 359 72 50**
F **0 212 257 37 62**

Bağışçı Adı Soyadı

....

Bölüm ....

Mezuniyet Yılı ....

Adres ....

....

....

Makbuzun Düzenleneceği Adres

....

....

....

E-posta ....

Mobil Tel ....

İmza ....

Tarih ....

HAVALE İLE ÖDEME

T. GARANTİ BANKASI
Hesap Adı: Boğaziçi Üniversitesi Vakfı
TL Hesabı: TR18 0006 2000 3030 0006 2999 05
Boğaziçi Üniversitesi Şubesi (şube kodu 303)
Açıklama: .... Bağışı

YAPI VE KREDİ BANKASI
Hesap Adı: Boğaziçi Üniversitesi Vakfı
TL Hesabı: TR18 0006 7010 0000 0061 2901 94
Etiler Şubesi (şube kodu 0237)
Açıklama: .... Bağışı

KREDİ KARTI İLE ÖDEME

Kredi Kart Cinsi: ○ Visa ○ Master ○ Amex
Banka Adı: ....
Kredi Kart No: ....
Son Kullanım Tarihi: ....

Boğaziçi Üniversitesi Vakfı tarafından yürütülen bağış toplama kampanyaları, 2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'nun 2. Maddesinin 2. Fıkrası hükmü uyarınca sadece Boğaziçi Üniversitesi Mensuplarına, Boğaziçi Üniversitesi Mezunlarına, Boğaziçi Üniversitesi Mezunlar Derneği üyelerine, Boğaziçi Üniversitesi Vakfı Mütevellilerine yönelik hazırlanmıştır.

Prof. Dr. Refik Güllü

Profesörün Odası bölümü için bu ay Endüstri Mühendisliği Bölümü Başkanı Prof. Dr. Refik Güllü'yle bir araya geldik.

RÖPORTAJ: **SELİN AKIN** / FOTOĞRAF: **EREN AYTUĞ**

Çok bilindik bir soruyla başlayalım: Ankara mı İstanbul mu?
Hem İstanbul hem Ankara olur mu? Şaka bir yana, bu soruyla değişik biçimlerde epey karşılaşıyorum ve İstanbullular daha çok merak ediyorlar bu tercihi sanki. Ankaralılar mekan savaşını kaybetmiş olmanın kabullenmişliğiyle o konuyu hiç açmıyorlar. Ama elbette 'Ankara'nın en çok İstanbul'a dönüşünü sevmek' durumunun bir hüznü var ve Ankara'nın bunu hak etmediğini düşünüyorum. Öncelikle yaşamaya çok daha müsait bir şehir olarak hak etmiyor. Buna ek olarak Tanıl Bora'nın dediği gibi, hep yakınılan "merkez Ankara" olarak simgeleşmesinde de rahatsız edici bir yan var.

Boğaziçi Üniversitesi'nde olmanın en büyük bir rahatlıklarından biri de İstanbul'un Ankara'dan gelenlere batabilecek taraflarının törpülendiği, iki şehrin güzel taraflarının buluşabildiği bir ortamda çalışmak ve ders vermek.

En son okuduğunuz kitap hangisi?
Son okuduğum kitap Michael Lewis'in *The Undoing Project* isimli kitabı. Daniel Kahneman ve Amos Tversky arasındaki müthiş üretken iş birliğini ve çalkantılı arkadaşlığı anlatıyor. Kahneman 2002 yılında ekonomi alanında Nobel ödülü alan bir psikolog. Ödül Kahneman ve Tversky ikilisinin ortak çalışmalarına karşılık verilmişti ama Tversky 1996'da öldüğünden Kahneman ödülü tek başına aldı. Tversky'nin ikili arasında hem akademik hem de sosyal olarak daha parlak kabul edilen taraf olması hikayeyi daha ilginç yapıyor. Karar verme kuramı, davranışsal ekonomi gibi konuları merak edenlere özellikle tavsiye ediyorum, kolay okunan güzel bir kitap.

Çalışmalarınızın merkezindeki 'belirsizlik' kavramı hakkında mutlaka okunması gerektiğini düşündüğünüz kitaplar neler?
Akademik ilgi alanımın genel olarak 'belirsizlik altında karar verme' olduğunu söyleyebilirim. Biraz maymun iştahlı olduğum için bu konunun çok çeşitli uygulama alanlarında çalışmalarım var: üretim ve servis sistemleri, finansal ürünlerin fiyatlanması, tahmin modelleri.

"Endüstri mühendisliği olmasaydı farkında olmadan alıştığımız birçok şey aksardı: Uçakların kalkışlarında ve inişlerinde gecikme olurdu, hastanelerde bekleme süresi artardı... Hayat sürerdi ama daha çekilmez olurdu..."

İki kitap hemen aklıma geliyor. Birincisi Nate Silver'ın *The Signal and the Noise* isimli kitabı. Seçim sonuçları tahminlerinden hava durumu tahmin modellerine, değişik bir yelpazede belirsizliğin modellenmesi konusunu ele alıyor. Herkesin okuyabileceği bir kitap. İkinci kitap, Gina Kolata'nın derlediği *The New York Times Book of Mathematics*. Matematik, istatistik, bilişim gibi konularda 1982-2010 yılları arasında New York Times'da çıkan makalelerden oluşan bir derleme. Özellikle 'Monty Hall Problemi' ve 'Tesadüfler' hakkındaki yazılar hem eğlenceli hem de öğretici.

Kitaplar, filmler, yayınlar... Nelerden besleniyorsunuz?
Beslenmek belki iddialı olabilir, günlük temponun dışına çıkarak yenilenme çabası diyelim. Eşimle birlikte polisiye türü dizilerin iyi takipçileriyiz. Britanya ve Kuzey Avrupa yapımı polisiyeleri özellikle seviyoruz. Oğlumla birlikte de Lego modelleri üzerinde çalışmayı seviyoruz. Basit ve ilk bakışta çok anlamlı görünmeyen parçalar doğru şekilde birleştirildiğinde ortaya şaşırtıcı şekillerin çıkması ve tasarımın plana uygun şekilde büyüdüğünü görmek çok dinlendirici.

Boğaziçi Üniversitesi, mühendislik eğitimi açısından teknik üniversitelerle karşılaştırılır hep. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?
Meslekler arasında artık eskisi kadar kalın duvarlar yok. Üniversite mezunları bitirdikleri bölümlerle başta çok ilgili görünmeyen sektörlerde ve pozisyonlarda çalışabiliyorlar ve başarılı da olabiliyorlar.

Üniversitemizde, teknik üniversitelere kıyasla bulunmayan mühendislik bölümleri var. Mühendislik tabanında bir genişlikten çok, disiplinlerarası iş birlikleri daha önemli. Örneğin mühendisler son yıllarda yoğun olarak sağlık uygulamalarında çalışıyorlar. Tıp fakülteleriyle iş birliği önemli hale geldi. Boğaziçi Üniversitesi uluslararası ölçülerde, saygın bir mühendislik eğitimi veriyor; mezunlarının gelecekte çalışacakları yerlerde kendi kendilerine öğrenebilecekleri becerilerin ötesinde kalan bilgi havuzuna ulaşmalarına aracılık ediyor.

Sizce endüstri mühendisliği diye bir alan olmasa, dünyada neler eksik kalırdı?
Endüstri mühendisliği temel olarak öngörüler ve bunlara uygun planlama yapan bir meslek. Bizim kullandığımız en önemli araç gereç kümesi olan 'yöneylem araştırması' için "the science of better" benzetmesi yapılıyor. Endüstri mühendisliği olmasaydı farkında olmadan alıştığımız birçok şey aksardı: Siparişlerimiz daha geç ulaşırdı, aradığımız ürünleri raflarda bulmakta zorlanırdık, uçakların kalkışlarında ve inişlerinde daha çok gecikme olurdu, hastanelerde bekleme süresi artardı... Hayat sürerdi ama mutlaka daha çekilmez olurdu... Ve tabii daha pahalı.

Şehirdeki hayatı yeniden yaşanabilir kılmak

Trafik ve hava kirliliği, şehir hayatının en olumsuz koşullarından. Dünyanın en yoğun altıncı trafiğine sahip İstanbul'da kent hayatını biraz olsun rahatlatabilmek için, alternatif toplu taşıma sistemlerini yürürlüğe koyacak çalışmalar sürüyor.

Günümüzde şehir planlamacıları ve yöneticileri çevre kirliliğini önlemek, trafikteki araç sayısını azaltarak yayalara daha fazla alan sağlayabilmek için çeşitli projelere odaklanmış durumda. Bu köklü değişim sonucunda şehirlerin adeta farklı bir yapıya dönüşeceği, bunun yanı sıra ulaşım sektörünün köklü değişimler geçireceği öngörülüyor.

Şehir hayatını yeniden yaşanır kılma amacı doğrultusunda her şehir kendi rotasını çiziyor, kendi takvimini belirliyor. Mesela 2015 yılında açıklanan bir kararla, Norveç'in başkenti Oslo'nun şehir merkezine araç ile ulaşım imkanının 2019 yılında sona ereceği duyuruldu. Toplu taşımaya yüklüce yatırım yapılmış olan başkentte, daha önce araçlara ait olan 35 mil uzunluğundaki yolun bisiklet yoluna dönüştürülmesi

YAZI: **YRD. DOÇ. DR. ILGIN GÖKAŞAR '00**

planlanıyor. Norveç'in planları Oslo ile de sınırlı değil. 2025 yılına kadar dizel ve benzin yakıtı ile çalışan araçların ülke çapında tamamen trafikten kaldırılması için çalışmalar sürüyor.

Bir başka örnek olarak Madrid'de şehir planlamacılar, araç kullanım oranını düşürmek ve yürüyerek yolculuk yapmanın önünü açabilmek için 2020 yılına kadar şehir merkezinin 2,2 kilometrekarelik alanını araç trafiğine kapatmayı, böylece şehrin en yoğun 24 caddesini yaya ulaşımına elverişli hale getirmeyi hedefliyor. Çin'deki Chengdu şehri için ise Şikagolu mimarlar tarafından içinde oturanların her yere en fazla 15 dakika yürüyerek ulaşabilecekleri bir yerleşim bölgesi tasarlanıyor. Almanya'nın Hamburg şehrinde, 2035 yılına kadar "yeşil ağ" projesiyle, yürüme ve bisiklet ulaşım türlerinin en yaygın ulaşım biçimi olmasına yönelik çalışmalar yapılıyor.Dünya çapında bu tip birçok projenin yakın bir tarihte uygulamaya konması bekleniyor.[1] Projelerin hepsinde asıl hedef, trafikteki araç sayısının azaltılması, özel araç ile ulaşım türünün günlük kullanım payının düşmesi ve şehirlerde sürdürülebilir bir ulaşım sistemi kurulması.

Türkiye'nin 14,8 milyon nüfusu ile en kalabalık şehri olan İstanbul'a gelince... Yıllar geçtikçe, artan trafiği, nüfusu ve bu durumu kaldıramayan yetersiz altyapısıyla İstanbul, yaşanabilir bir şehir olmaktan çıkmış durumda.[2] Dünya'nın en sıkışık altıncı trafiğine sahip olan şehirde, günde ortalama 46 dakika, yılda 175 saat yolda fazladan vakit kaybediyoruz.[3]

İstanbul'u yeniden yaşanabilir kılmak için de sürdürülen birtakım projeler var. Trafik sıkışıklığına çözüm olarak toplu taşıma sistemlerine yatırımlar yapılıyor, projeler oluşturuluyor. Buna rağmen 2017'de trafiğe en çok aracın İstanbul'da kayıt edilmiş olması, mevcut projelerin yetersiz kaldığına, tamamlanması uzun sürecek projelerin hızının artması gerektiğine, alternatif ve hemen kullanıma açılabilecek ulaşım türlerinin (bisiklet, araç paylaşımı vb.) oluşturulması ve desteklenmesi gerektiğine işaret ediyor.

İstanbul gibi bir şehir için ulaşımı rahatlatacak en etkili toplu taşıma türü metro. 2004 yılı öncesi 45,1 km toplam hat uzunluğu olan şehirde 2019 yılı sonrası bu rakamın 1000 km'nin üstüne çıkması hedefleniyor.[4] Bunun yanı sıra İstanbul Büyükşehir Belediyesi şirketi İSPARK A.Ş. "Akıllı Bisiklet Kiralama Sistemi"ni hayata geçirdi. Kadıköy-Kartal sahilinde ve Florya-Yeşilköy arasında bulunan akıllı istasyonlardan, isteyenler kredi kartlarını kullanarak bu sistemi kolaylıkla kullanabiliyorlar.[5] Bisiklet paylaşımı sisteminin kurulmasıyla sürdürülebilir ve çevre dostu bir şehir olma yolunda hatırı sayılır bir adım atan İstanbul'da, bu yeni ulaşım türlerinin mevcut olan toplu taşıma sistemleriyle uyumlu çalışması, amaçlanan hedefe doğru bir adım daha atılması açısından son derece önemli. Ancak bu sayede trafikteki araç sayısı azaltılabilir ve şehir daha yaşanabilir bir hale gelebilir. Büyük boyutta değişikliklerin uygulamaya geçmesinden önce daha ufak ölçekli yaşam alanları için yeni sistemler geliştirilebilir, verimlilikleri test edilebilir ve elde edilen sonuçlara göre bu sistemler genele yayılabilir.

İstanbul'un trafik ve çevre kirliliği sorunlarına çözüm bulmak amacıyla Boğaziçi Üniversitesi Lokal Trafik Kontrol Merkezi ve Akıllı Ulaşım Sistemleri Laboratuvarı'nda da çeşitli araştırmalar yapılıyor, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Daire Başkanlığı liderliğinde projeler koordine ediliyor. Yakın zamanda üniversitenin personel servisi planlamasında da bir değişiklik yapıldı. Yeni planlamada, personel servislerinin ana yollardan daha çok gitmesi sağlanarak toplam kat edilen mesafe ve araç sayısı azaltıldı.

Üniversite kampüsü gibi personel servisi hizmeti bulunan devlet daireleri ve özel şirketler de bu tarz ufak değişikliklerle trafikteki araç sayısında kayda değer bir azalma sağlayabilir. Buna ek olarak bu sistem bir de toplu taşıma sistemleriyle bütünleşik bir şekilde çalıştırılırsa sonuçlar çok daha etkileyici olabilir.

Laboratuvarda yürüttüğümüz projelerin olumlu bir sonucu olarak bu yılın eylül ayı içerisinde Boğaziçi Üniversitesi kampüsleri arasında ulaşım türlerinin arasına elektrikli bisiklet paylaşım sistemi getirildi. Bu sistem sayesinde bazı kampüslerin zorlu yokuşlarına rağmen bisikletle ulaşımın mümkün olduğunu göstermeyi başardık ve kampüste bisikletle ulaşım bilincini artırdık. Tıpkı sahil yollarındaki bisikletler gibi şehir içinde başka noktalarda da bu tip paylaşım sistemlerinin yayılmasının, kampüste elde edilen sonuçlara bakıldığında, şehir için ne kadar olumlu sonuçlar vereceğini kestirmek mümkün.

Bu tip düzenlemelerin ve projelerin üniversite kampüsleri gibi küçük bir ölçekten başlayıp genele yayılması şehrin trafikteki araç sayısının azalmasını sağlayabilir, kişileri daha çok yürümeye ve toplu taşıma kullanmaya yönlendirebilir. Araç trafiğinin azalması, bu ulaşım türünün neden olduğu yol yapımı, yol bakımı vb. harcamalarda azalma gözlemlenmesini sağlayabilir.

Toplu taşımanın tamamının çevreye zarar vermeyen enerji ile çalışmasını sağlamak; İstanbul'un daha temiz bir çevreye sahip olmasını, trafiğinin azalmasını ve bu sayede sağlıklı ve yaşanabilir bir şehir olmasını sağlayacak.

1. https://www.theguardian.com/world/2017/sep/11/china-to-ban-production-of-petrol-and-diesel-cars-in-the-near-future
2. http://www.tuik.gov.tr/PreIstatistikTablo.do?istab_id=1590
3. https://www.tomtom.com/en_gb/trafficindex/city/istanbul
4. http://www.metro.istanbul/media/76170/raylisistemler-vizyon.jpg
5. https://www.isbike.com.tr/

Mutluluk arayışında önemli keşif: SAKİN ŞEHİR HAREKETİ

YAZI: **AV. FERHAT İLKER ÜNSEVER** / İLLÜSTRASYON: **NURA ALİOSMAN**

Sakin şehir sıfatı, mutlu insanların yaşadığı, adil olmanın esas olduğu, doğaya, geçmişe, kadim sosyal ve ekonomik ilişkilere sahip çıkan, bu durumu koruyan, teşvik eden, yok olmasını engelleyecek önlemleri alan şehirler için geçerli. Yerel ve geleneksele sahip çıkan, çevre politikalarında duyarlı, araç trafiğini kentin içinde azaltan, doğal kaynaklardan sağlanan enerjiyi kullanmaya özen gösteren anlayışa sahip belediyeler bu unvanı hak ediyorlar. Daha çok turist için değil; bizatihi kentte yaşayanların huzuru, mutluluğu için.

Hız, daha çok hız, daha da çok hız ve nihayet en hızlı olmak günümüzün neredeyse fetiş haline gelmiş "başarı" hikayelerinin temelini oluşturuyor. Başarı sözcüğü ile ifade edilen tüm sonuçlar aslında insanın bu sonuçlara ulaşmak için mutsuz geçirdiği süreçleri kapsıyor.

Başarı tanımını kimin yaptığına bakmaksızın hepimiz başarmak için hızla hareket ediyoruz. Teşbihte hata olmaz kalıbına sığınarak söylemek gerekirse, köpek yarışındaki köpekler gibi canımızı dişimize takıp koşturuyoruz, ipi birimiz en önde göğüsleyince "başarıya" o ulaşacak ve neyi başardığı ile değil, küçük bir ödülle yetinecek. Kalanlar ise bir sonraki yarışta "başaracağım" hayaliyle acımasız hazırlık süreçlerine dönecekler. Hoş, başaran için de o kısa "başarı" anı derhal bitecek, yeni ve daha zorlu yarışların hazırlığı başlayacak.

Bu başarıda mutluluk nerede? Kısa süreli tatminlerin, başkalarını geçmenin hazzının mutluluk olarak kabul edilmesi, bizim sadece ne kadar "az" ve "kısa" mutlu olduğumuzla yüzleşmemizi sağlıyor. Mutlu olma anlarımızı vücudumuzdaki kimyasal değişimlere, hangi hormonun ne kadar salgılandığına ilişkin sonuçlarla ölçersek, bu hız ve yarış dünyasında çok mutlu olmadığımız gerçeği yüzümüze çarpıyor.

Hız, hazzı yok ediyor. Hızlı yemek, hızlı sevişmek; hızlı yaşamak bizi almamız gereken hazdan uzaklaştırıyor. Ve haz almadan yaşamak, mutlu olmadan yaşamanın temel sebeplerinden.

Hızlı yollarla en hızlı şekilde bir yerlere ulaşmaya gayret ediyoruz. Sonuç uğruna süreçten vazgeçiyoruz. Yaşam aslında yolun kendisi ya da yaşamın kendisi yoldan ibaret. O halde hızla nereye gidiyoruz?

Hızlı üretim ve tüketim anlayışı, sistem yapıcıları aynı şeyleri beğenen kitleler oluşturmak zorunda bıraktı. Çünkü aynı tipte yaratılmış insanların aynı zevkleri, aynı ihtiyaçları seri üretimle karşılanabiliyor. Bu tektipleştirme hareketi son derece siyasi bir yaklaşımı ifade ediyor. Tektip olan insanlar birey değil sürü oluyorlar ve kolay güdülüyorlar. Mahkumlara tektip elbise giydirmekle moda diye sokakları aynı model insanlarla doldurmak arasında amaç farkı yok. Toplum algısında hız güzellemesinin sonucu tektipleşen yemekler, binalar, insanlar oluşuyor. Hız felsefesi, bu felsefenin hakim olduğu kentlerin yani metropollerin oluşmasını sağlayınca, bizler de her bireyin hızla yaşayıp giderken "kaçmak" ve "sahil kasabasına yerleşmek" hayali kurduğu, mevcut durumdan mutlu olmadığı, mutluluğu belirsiz gelecek planlarına ertelediği bir toplumun parçası olarak yaşayıp gidiyoruz.

Bu kadar uzun bir girişin sonunda "yavaş" ve "sakin" sözcüklerinin olumsuz bir anlam ifade etmesinin önüne geçebilmişimdir umarım. İnsanı mutsuz eden bu hız döneminde İtalya'da Carlo Petrini gibi bazı isimler bu duruma tepkilerini "yavaş yemek hareketi" (slow food movement) ile gösterdiler. Bu hareket daha sonra aynı felsefi anlayışa sahip "sakin şehir hareketi"nin (citta slow-slow city) doğmasına önayak oldu.

Sizlere burada, bilgisayarınızda veya telefonunuzda birkaç parmak hareketi ile "hızla" ulaşabileceğiniz sakin şehir hareketi bilgilerini vermek istemiyorum. O istatistiki veya normatif bilgiler arasında gözünüzden kaçabilecek hususlara değinmem bence daha önemli. Ama yine de "sakin şehir" unvanının, hareketin İtalya'daki merkezi örgütlenme tarafından verildiğini, unvanı alabilmek için çok sayıda (bir kısmı uluslararası, bir kısmı ulusal) kriterin yerine getirilmesi gerektiğini, unvanı talep eden kentte birçok inceleme ve değerlendirme yapıldığını söylemekte fayda var. Bu kriterlerin tümüne cittaslowturkiye.org adresinden de ulaşılabilir. Ama yine de şu alıntı bilgi de burada dursun: "1999 yılında İtalya'nın Greve in Chianti kentinde kurulan Cittaslow Birliği nüfusu 50 binin altında olan kentlerin üye olabildiği uluslararası bir belediyeler birliğidir.

Cittaslow hareketi 1999 yılında Greve in Chianti'nin eski belediye başkanı Paolo Saturnini'nin vizyonu doğrultusunda ortaya çıkmıştır. Paolo Saturnini yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla kentlerin kendilerini değerlendirmeleri ve farklı bir kalkınma modeli ortaya koymaları gerektiği fikrini ulusal boyuta taşımıştır. İdealleri kısa zamanda Bra (Francesco Guida), Orvieto (Stefano

> "Türkiye'de sakin şehir adayları, kendi küçük ve sakin yaşamlarından ilham alarak bu unvanı hak ettiklerini düşünüyorlarsa da bu hareketi kentlerini zenginleştirecek, turizm başta olmak üzere gelirlerini artıracak bir unsur olarak görüyorlar. Halbuki sakin şehir hareketi mutlu yaşanan kent oluşturma hareketidir."

Cimicchi) ve Positano (Domenico Marrone) belediye başkanları ve Slow Food Başkanı Carlo Petrini tarafından benimsenmiştir. Günümüzde 28 ülkede 182 üyeye yayılan Cittaslow hareketinin amacı 'slow food' felsefesini kentsel boyuta taşımaktır. Birliğe üye olmak için birliğin belirlediği kriterleri gerçekleştirmek adına projeler geliştirmek ve uygulamak gerekmektedir. Kentlerin kriterler çerçevesinde yaptığı çalışmalar puanlanmakta ve bir kentin üye olması için 50 ve üzerinde puan alması gerekmektedir."

Türkiye'de sakin şehir unvanını taşımaya hak kazanan 13 kent var. Bu unvanı ilk alan Seferihisar (İzmir), Türkiye sakin şehirler başkenti olarak anılıyor. Türkiye içinden sakin şehir unvanını almak isteyen o kadar çok şehir var ki, bu şehirlerde değerlendirme yapacak, CittaSlow Bilim Kurulu, değerlendirme ziyaretlerini tamamlayamıyor. Biraz da yavaş olmak gerekir elbette, hele konu yavaş şehirler olunca! Burada gözden kaçan çok önemli bir hususa değinmeden geçemeyeceğim: Türkiye'de sakin şehir adayları, kendi küçük ve sakin yaşamlarından ilham alarak bu unvanı hak ettiklerini düşünüyorlarsa da sakin şehir hareketini kentlerini kalkındıracak, zenginleştirecek, turizm başta olmak üzere gelirlerini artıracak bir unsur olarak görüyorlar. Halbuki sakin şehir hareketi mutlu yaşanan kent oluşturma hareketidir. Zenginlik ve gelişmişlik kavramları kaçınılmaz olarak "daha fazla", "daha büyük" ve "daha hızlı" ile eşleşecek ve bu sakin şehirler artık "sakin" olamayacak hale geleceklerdir.

Sakin şehir sıfatı, mutlu insanların yaşadığı, adil olmanın esas olduğu, doğaya, geçmişe, kadim sosyal ve ekonomik ilişkilere sahip çıkan, bu durumu koruyan, teşvik eden, yok olmasını engelleyecek önlemleri alan şehirler için geçerli. Yerel ve geleneksele sahip çıkan, çevre politikalarında duyarlı, araç trafiğini kentin içinde azaltan, doğal kaynaklardan sağlanan enerjiyi kullanmaya özen gösteren anlayışa sahip belediyeler bu unvanı hak ediyorlar. Daha çok turist için değil, kentte yaşayanların daha mutlu yaşaması için sakin şehir unvanı önemli.

Son olarak, Türkiye'de mevcut durumu itibarıyla kendiliğinden "sakin şehir" kriterlerini taşıyan çok sayıda kent var ancak bu değerleri konusunda farkındalık taşımıyorlar. Bu nedenle de bu değerleri korumak konusunda bir uygulama geliştirmiyorlar. Sakin şehir hareketinin en önemli katkısı, bu değerlerin korunması konusunda ortaya çıkan farkındalık. Ve yine belirtmek gerekiyor ki unvanı almak değil, alınmış unvanı korumak zor.

Hız, hazzı yok ediyor ve mutluluk yaşamda ulaşılabilecek gerçek başarılardan. Yaşamın hızlı olmak değil, mutlu olmak için kurgulandığı kentlere ihtiyacımız var.

Dünyanın bir yerine kalıcı müdahalelerde bulunabilmenin dayanılmaz sorumluluğu

Türkiye'de ve dünya çapında pek çok önemli projeye imza atmış, B2 Evi ile Ağa Han Mimarlık ödülü almış, hem yurtiçinde hem yurtdışında mimarlık alanında önde gelen üniversitelerde ders vermiş Han Tümertekin ile bir araya geldik; doğup büyüdüğü İstanbul'u, kentlerin dönüşümünü, mimarinin geleceğini konuştuk.

RÖPORTAJ: **EBRU TAHİROĞLU '11** / FOTOĞRAFLAR: **ASYA ÇETİN**

Modüler, geçirgen, zarif ve minimal yapılara imza atan bir mimar olarak, İstanbul'u estetik açıdan nasıl değerlendiriyorsunuz?
"Buralara da inşaat yapılır mı" gibi cümlelerle gündelik hayatta yaygın olarak konuşulmasına rağmen İstanbul'un değiştiğini, bozulduğunu düşünmüyorum. Burası bir metropol. Değişir ve dönüşür. Ama ne olursa olsun; topografyası, boğazı sayesinde İstanbul'un hiçbir zaman katlanılamaz, içinde yaşanamaz çirkinlikte ve kötülükte bir şehre dönüşeceğini düşünmüyorum. Estetik son derece göreceli bir kavram. İstanbul'un bozulduğunu söyleyen pek çok insan uçağa atlayıp fiziksel olarak İstanbul'dan çok daha çirkin şehirlere ayılıp bayılıp gidiyor. Demek ki bir şehri tercih edilesi kılan sadece güzel görünmesi değil. Ama evet, çok daha nitelikli yapılaşmış bir fiziksel çevrede yaşayabilecekken, bu kadar güzel bir şehre sahipken bunu değerlendirememiş olmak hoş bir durum değil. Bunun farkındayım ama hiçbir zaman İstanbul'da yaşanamaz derecede kötü bir gelişme görmüyorum.

İstanbul'da yürütülen restorasyon çalışmalarını düşündüğünüzde tarihsel koruma uygulamalarını başarılı buluyor musunuz?
Evet bu çok önemli bir konu. 21 Ekim'de Boğaziçi Üniversitesi'nde geçekleşen "3. Tarihi Yapıların Korunması ve Restorasyonu" konferansında panelist olarak yer alacaktım ama ne yazık ki bir son dakika değişikliği sonucu katılamadım. Yenileme, restorasyon, yeniden işlevlendirme operasyonları iki kanalda gelişiyor. Biri samimi bir kanal, diğeri ise büyük çapta pazarlama stratejisi olarak uygulananlar. Bunlar siyasi pazarlama stratejisi olarak da, ticari pazarlama stratejisi olarak da uygulanıyor. Niteliklerini konuşacak olursak ne yazık ki aceleye getirilmiş, yenilemeyi bir an önce en görünür şekilde ortaya dökmeye çalışan eğilimler ki teknik anlamda çok başarılı değiller. Bir de samimi olanlar dediğim; önce eldeki yapı değerini keşfeden, o değere değer katacak hassasiyette konuya yaklaşarak acele etmeden, sürecin gerektirdiği zamanı kullanarak, ince ince bu operasyonu yürüten eğilimler var. Her ikisi de mevcut. İster pazarlama için ister samimi reflekslerle olsun artık en azından fazla yıkmaktan uzaklaşan bir eğilim görebiliyoruz. 80'li yıllarda çok daha vahşi bir tutum vardı tarihi yapılara karşı.

Şehrin tarihinde kültür sanat ve eğlence anlamında büyük yeri olan İstiklal Caddesi de değişiyor. Tasarladığınız mekanlardan biri olan Robinson Crusoe 389 Kitabevi de dahil pek çok mekan caddedeki yerini terk etti, yine tasarladığınız mekanlardan bir diğeri SALT Beyoğlu yapısal çalışmalar nedeniyle kapalı. Taksim ve Beyoğlu bölgesinin dönüşümü hakkında ne düşünüyorsunuz?
Çeşitli nedenlerle bölgenin beş, altı yıl önceki dinamiklerinin zayıfladığını ben de görüyorum. Öte yandan yapılı çevrenin kalitesi son 10 yılda ciddi şekilde arttı. Arttı derken, öncesinde büyük çapta atıl bir bölgeydi orası. Taksim civarında doğup büyüdüğüm için 60'lı yıllarda sokakta oynadığım Massimo, Vartkes ya da Mustafa'dan sonra bölgenin geçirdiği bütün değişimlere tanığım. Yedi, sekiz yıl önce en azından binaların, fiziksel çevrenin tekrar elden geçirilmesi, restorasyonların, yeniden işlevlendirmelerin yapılmasıyla oradaki hayat geri döndürülemeyecek oranda canlandırıldı ve bu bölgeler şehrin hayatına katıldı.

Beyoğlu, kültür sanatın merkeziydi hep, her şeye rağmen hâlâ da öyle. En son ciddi bir yatırımla Yapı Kredi Kültür Sanat'ın binası yenilendi. Şöyle bir tararsak hâlâ önemli kültürel etkinlikleri barındıran pek çok yapının Taksim'de olduğunu görüyoruz. Bu kurumlar kendilerini yenileyerek canlılıklarını koruyorlar. Kısacası tarihin her döneminde olduğu gibi, en azından yakın gelecekte de, İstiklal Caddesi şehrin kültür sanat merkezi konumunu koruyacak. Tarlabaşı ya da Galata Port yönüne doğru projeler hayata

"Burası bir metropol. Değişir ve dönüşür. Ama ne olursa olsun; topografyası, boğazı sayesinde İstanbul'un hiçbir zaman katlanılamaz, içinde yaşanamaz çirkinlikte bir şehre dönüşeceğini düşünmüyorum."

geçiyor. Onlar üzerinde her zaman tartışmalar olur. Dünyanın her şehrinde bu çapta herhangi bir proje tartışma yaratır. Ancak genel olarak bizde belli bir tartışma türünün yokluğunu sorunlu buluyorum. O da bir işin yapılması ya da yapılmaması tartışmasındansa nasıl iyi yapılacağı tartışması. Farkındaysanız benzeri operasyonlar ortaya çıktığında hemen bir çatışma zemini çıkıyor. Bir grup yapamazsınız diyor, öbürü de yaparım diyor. Sürekli vurguladığım, öğrencilerimle proje yaparken dikkat çektiğim tartışma zemini hep bir işin nasıl iyi yapılacağı konusunda kafa yormak. Ne yazık ki bu seçenek hiçbir zaman kentlerimizin tartışmaları içinde yer almıyor. Yapmaya yeltenenler de alelacele yaptıkları kötülüklerle kentin canına okuyorlar.

SALT Beyoğlu demişken merkezin yeniden açılacağı tarih belli mi?
İyi haber. SALT Beyoğlu değişikliklerini, dönüşümlerini tamamladı ve birkaç ay içinde tekrar kullanıma geçecek.

Yeni ve büyük yapılarla İstanbul'un metropol karakteri gün geçtikçe sivriliyor, kentsel ve toplumsal ölçekte etkileri olacak yapılar tasarlanıyor. Kamunun hizmetindeki alanlar daralırken şehir nerede başlayıp nerede bittiği kestirilemeyen sınırlara ulaşmış durumda. Bunun etkileri sizce neler?
İstanbul'da görebildiğim en ciddi sorun kamusal alandaki daralma.

Bu, dünyanın pek çok büyük kentinin sorunu fakat daha gelişmiş demokrasilerde yönetilen, büyük çapta hakim olunan bir süreç. Konu siyasi iktidarla doğrudan orantılı. Hepimiz biliyoruz ki bu sorunun toplumsal baskı grupları oluşturarak siyasi iradeyi yönlendirmekten başka bir çözümü pek yok. Bunun yolu da kentte yaşayan bireylerin karşı tavır almaları, ellerindeki toplumsal olanakları kullanarak tepki göstermeleri. Yalnız tepkinin neye ve ne için gösterileceği konusunda da aceleci olmamak gerek. Kamusal mekan konusunda sloganlarla düşünülüyor. Londra örneğin, kamusal alan açısından dünyanın en zengin şehirlerinden biri fakat Londra'da son zamanlarda sayıca artan rezidans bloklarının şehirde yaşamayanlar tarafından satın alınmaları, yılın çok kısa dönemlerinde kullanılmaları ve geceleri karanlık birer canavar şeklinde şehirde yer almaları ciddi bir tartışma konusu. Dolayısıyla slogan düzeyinde değil, teker teker hangi kamusal alanın hangi boyutuyla tartışılacağı önemli. İşlevler temelinde bakarsak Kapalıçarşı aslında bugünün alışveriş merkezidir. AVM'lere bu kadar lanet okumanın temeli işlevleri olamaz. Çünkü insanlar kentlerde bu ihtiyaçlarını bir arada çözme geleneğini sürdürürler. Kapalıçarşı dediğiniz yerde muhallebici de vardır lokanta da. Alışveriş için kuyumcular bir bölgededir, öbür tarafta kumaşçılar vardır. Yeni bir fikir değildir bu. Büyük yapılar, hacimli operasyonlar zaten şehirde olur, köyde böyle oluşumlar düşünemeyiz. Çok nitelikli büyük yapılar da yapılabilir. O nedenle büyük kentsel operasyonlardan korkmamızın alemi yok. Ama biliyoruz ki bu operasyonların pek çoğu bir an önce harcanacak parayı misliyle geri alma çabası içinde olan aceleci tavırlarla yönetiliyor. 10, 20 yıl sonra bu projelerin bir kısmı çöpe dönüşecek. Bazıları iyi olacak ama pek çoğunda mutsuz insanlar göreceğiz.

Öte yandan oralara yerleşen insanların önceden yaşadıkları fiziksel çevreye bakarsak çok daha nitelikli bir fiziksel çevreye kavuştuklarını da kabul etmek zorundayız. Yani kadının hiç değilse kapağı elinde kalmayan bir mutfak dolabı oluyor. Onların çocuklarının mutsuzlukları daha farklı olacak. Bizi daha iyi noktaya itecek olan ise mutsuzluklar. Dickens'ın İngiltere'sinde de işler kötüydü, insanlar mutsuzdu ama işte o mutsuzluklar yeni taleplerle kenti yükseltti. Dolayısıyla sanırım bizde eleştiri konusunda da acelecilik var.

Bu etkiler düşünüldüğünde mimar kendini hangi açılardan sorumlu hissetmeli? Ya da hissetmeli mi?
Dünyanın hemen hemen her yerinde modern mimarın eğitimi onu kahraman kılmaya yöneliktir. Ne yazık ki eğitimi boyunca sürekli her şeyi bilecek, her mesleğin neredeyse gelişmiş düzeyde temsilcisine dönüşecekmiş gibi yetişir mimar. Hayata atılınca da büyük yıkım oluşur. Görürsün ki son derece şizofrenik bir ortamın içine düşmüşsün. Başkasının koyduğu kurallarla –imar kuralları; başkasının parasıyla –işveren ya da yatırımcı; başkasının bilgisi ve

becerisiyle –müteahhit; hayata geçecektir düşünceleriniz. Böyle düşününce bir yandan bütün bu saydığım bileşenlerle hareket etmeye mahkum biri mimar, öte yandan bütün bunların en tepesinde bir güç odağı. Çünkü sözünü ettiklerimin hepsini birden hareket ettirip sonunda dünyanın bir yerine kalıcı bir müdahalede bulunuyor. O nedenle mimarın sorumlu olduğu tabii ki bir alan vardır ama bu, kentin gelişmesindeki sorumluluğu bütünüyle mimarın omuzlarına yüklemek gerektiği anlamına gelmez. Kendisine teslim edilen yeri dünyaya daha nitelikli olarak geri vermek; mimarın sorumluluğu budur. Bu da hiç öyle hafif bir sorumluluk değildir. Daha önceki projelerinden görüntüleri bir gecede bir araya toplayıp öbür gün de ruhsatını alıp bir hafta sonra inşaatını başlattığın bir projeyle bu sorumluluğu layıkıyla yerine getiremezsin.

Tasarladığınız toplu konut ve site projeleri de olduğunu biliyoruz. Toplu konutlar gerçek bir ihtiyacın ürünü mü yoksa bu yapay bir ihtiyaç mı?
Temel bir ihtiyaç olduğu kanısında değilim, toplu konutların büyük çapta ezbere gelişen pazarlama araçlarının kurbanı olduğunu düşünüyorum. Pazar günü gazeteyi bir açıyorsunuz, rahatlıkla yedi, sekiz sayfa havuz başında mutlu aile görüntüleriyle pazarlanan proje reklamı görüyorsunuz. Yani insanların mutluluklarını havuza girmeye indirgemiş olacak kadar çapsız bir dünya bu. Üstüne üstlük o site havuzlarını üç, beş kişi belki kullanıyor. Fakat tartışmalar, ‘bir yer yapıyorsun, bunun da bir havuzu olmalı’ şeklinde sonuçlanıyor. Bu gösteriyor ki bir açıdan gerçek bir ihtiyaç değil; öte yandan, evet, gerçek kabul edilmesi gereken bir ihtiyaç. İnsanların kapalı sitelerde yaşama hali içinse şöyle bir gerçek var, kentin teknik ve sosyal altyapısında bir metropolde olması gerekenler olmadığı ya da eksik olduğu için, insanlar kentin eksiklerini o tür yerleşmelerde giderebildiklerinden daha çok oraya gidiyorlar. Kentin altyapısı herhangi bir bireye uygar bir fiziksel çevre sunamıyorsa, kamusal alanıyla, spor olanaklarıyla, hatta kültürel olanaklarıyla nüfusun ihtiyaçlarını karşılamaya yetmiyorsa, otomobiline park çözümü bulamıyorsa o zaman kentin bu tür kapalı alanlarındaki otoparklı çözümü tercih ediyor birey. Yani bir açıdan gerçek ihtiyaç ki buralar yapılıyor ve insanlar orada yaşıyor.

Türkiye kentlerini dünya ölçeğinde nerede görüyorsunuz?
Tabii ki Dakka’ya göre çok daha iyi durumda ama Bologna’ya göre durum iç açıcı değil. Türkiye kentlerinde ve İstanbul’da, eldeki son derece değerli malzeme ne yazık ki layıkıyla geliştirilemiyor. Ama öte yandan pek çok İstanbul dışı belediyeyle de proje yapma olanağına kavuştum son yıllarda. Çok farklı politik arka planları olan belediyeler bunlar ve siyasi eğilimleri ne olursa olsun iyi niyet görüyorum; insanları nasıl daha nitelikli çevrelerde yaşatırız niyeti. En iyi sonuçlar bundan çıkar mı bilmiyorum ama bundan 20 yıl önce belediyelerin böyle bir çabası da yoktu. Gündelik ihtiyaç gidermeye yönelik eğilimleri vardı ama şimdi pek çok belediyenin uzun vadeli planları var; kültür merkezleri, spor tesisleri yaptırıyorlar ve bunları da nitelikli tasarımlar olmaları yönünde çaba göstererek yaptırıyorlar.

Mimarlığın temel özelliklerini ve fonksiyonunu düşünürsek bugün geldiğimiz kentleşme sürecindeki mimarlığın farkları neler? Siz kendi yaklaşımınızı hangisine daha yakın görüyorsunuz?
Uzunca bir süredir dünya mimarlığı heykelsi, sıradan insanın önünden geçerken “adamlar neler yapmış” diyeceği binalar üretmek peşinde. Dünyada bir grup mimar Dubai’de de, Londra’da da, Sidney’de de benzeri binalar için çağrılır oldular ve bu binalar yapıldı. Nesne bina bunlar. Bir doku yaratamıyorlar, dokuyla birlikte hareket edip yaşayamıyorlar. Kendini kentin ortasında “ben buradayım” diye ilan eden, içinde yer aldığı çevreyle hiç ilişki kurma çabası içine girmeyen, hatta girerse etkisini kaybedeceği için de ısrarla girmeyen ve dünyanın neresinde olursa olsun hep aynı tarzı benimseyen mimarların yapıları ciddi şekilde hem mimarlık dünyasını hem kentleri meşgul etti. Ne mutlu ki bir süredir en azından mimarlık dünyası bu tartışmaları bir kenara bırakmaya başladı. Görüldü ki bu tür yapılarla kentler sadece bir dönem turistik hareketlilik kazanabildiler ama bu tür yapıların o kentlerde yaşayan insanlara pek katkısı olmadı. Şimdi, artık sakin olalım, bu heykellerle bir yere kadar gidilebiliyor, biz yaşantıyı izleyelim, içinde yer alacağımız çevreyle ilişkili yapılar yapalım diyen bir akım tekrar ortaya çıktı, ben de zaten o yolun yolcusuyum. Eğilimim olabildiğince tekil nesne olarak kendini ortaya atmayan, ben buradayım diye tepinen arsız bir çocuğa dönüşmeyen yapıların mimarlığını yapmak. Olabildiğince içinde yer aldığı fiziksel, sosyal ve kültürel çevreye ait yapılar yapmak ama bu yapıların içinde çeşitli algı ve duygu katmanları yaratmak. Bu da sakin ama derinlikli bir mimarlığa işaret ediyor. Hiçbir işi aceleye getirmeden, ona varmak için geliştirilebilecek tüm stratejileri geliştirerek. Nitelikli bir yapı elde etmenin tek koşulu defalarca ve defalarca yapının her noktasının üzerinden geçmek, her noktanın bir diğeriyle ilişkisini sorgulamak ve bütünü bir arada tutmayı başarmak bence.

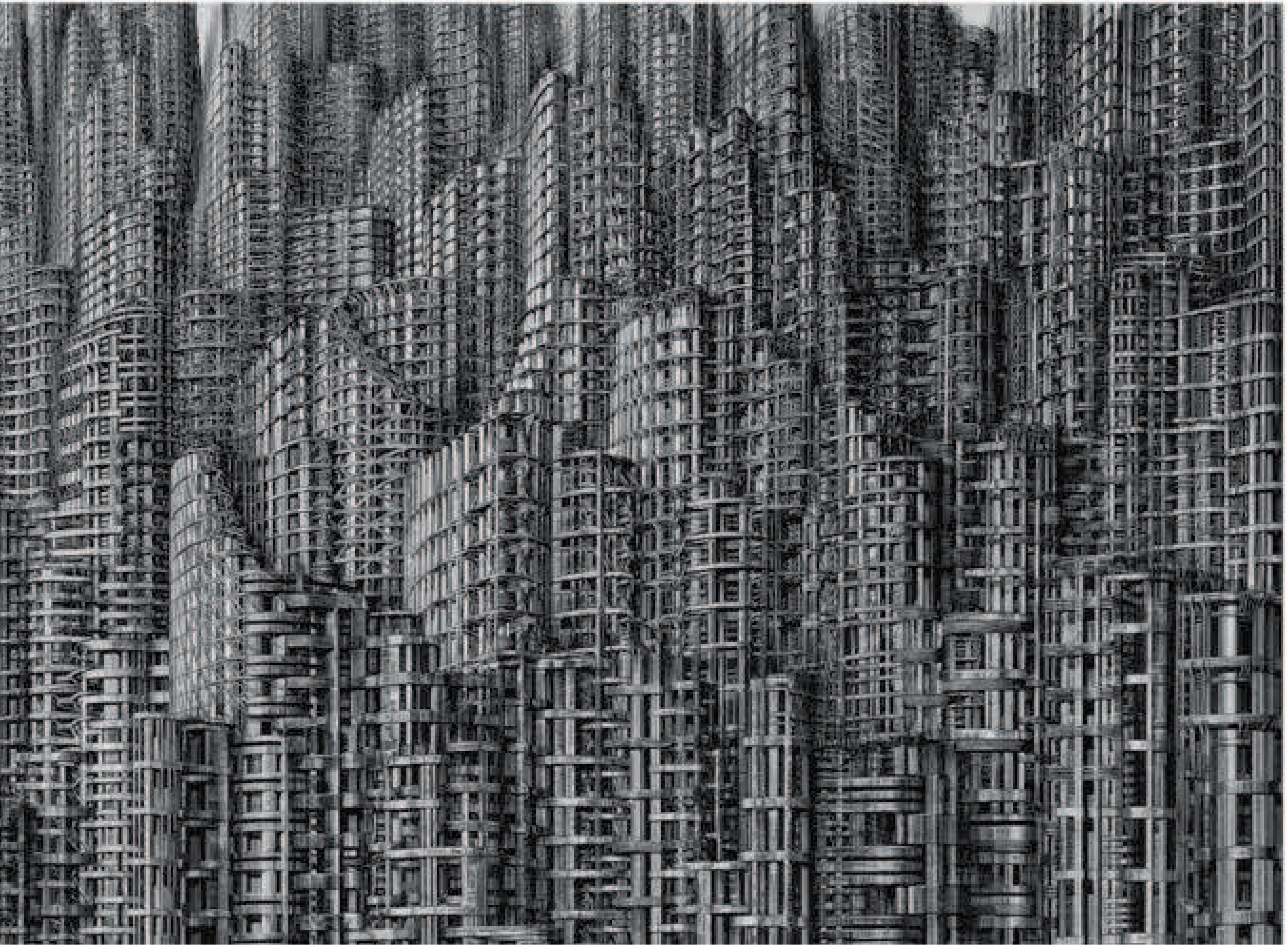
> **“Bir kentin gelişmesindeki sorumluluğu bütünüyle mimarın omuzlarına yüklemek doğru olmaz. Kendisine teslim edilen yeri dünyaya daha nitelikli olarak geri vermek; mimarın sorumluluğu budur.”**

Ahmet Doğu İpek, *Construction Regime 10*, kağıt üzerine suluboya, 90x200cm, 2014

KENTSEL DÖNÜŞÜM: bir kavramın kısa hikayesi

Modern şehir planlama anlayışının ve mesleğinin ortaya çıktığı dönemde icat edilmiş ve bugüne dek kentsel mekana belirli bir müdahale biçimini ifade etmek için kullanılmış bir mesleki terim olan "kentsel dönüşüm", neoliberal düzenin gereklilikleri sonucu mega bir şantiyeye dönüşen İstanbul gibi şehirlerde farklı sosyolojik, ekonomik, antropolojik anlamlar taşır hale geliyor.

YAZI: **DR. FIRAT GENÇ '14** / ÇİZİM: **AHMET DOĞU İPEK**

Sözcükler de zaman içinde patika değiştirir. En düz anlama sahip sözcükler, hatta teknik terimler dahi, yeri geldiğinde sürdüregeldikleri patikalardan saparlar. Sözcüğün kendisi var kalsa da anlamı kayar. Kentsel dönüşüm terimi de karmaşık patikalardan geçen bir terim. Bir yanıyla teknik bir ifade. Modern şehir planlama anlayışının ve mesleğinin ortaya çıktığı dönemde icat edilmiş ve bugüne dek kentsel mekana belirli bir müdahale biçimini ifade etmek için kullanılmış bir mesleki terim. Aslen, kentin sorun teşkil ettiği düşünülen, yoksullukla, hastalıklarla, suçla malul "sorunlu" alanlarının "ıslah" edilmesini ya da düpedüz ortadan kaldırılmasını içeren tekniklerin genel adı. Ancak bu dar teknik alandan taşan bir veçhesi daha var kentsel dönüşüm ifadesinin. Bugünün Türkiye'sinde kentsel dönüşüm politikasını ve uygulamalarını kimileri için bu denli arzu edilir kılanın da bu veçhesi olduğu söylenebilir. Kentsel dönüşüm aynı zamanda bir vaadin, modernleşme vaadinin ifadesi. Hukuki ya da fiziki koşulları itibarıyla sorunlu yapıların ve kentsel alanların dönüştürülmesinde, acil deprem riskinin savuşturulması ya da ekonomik getiri elde edilmesi kadar önem arz ediyor bu boyut. "Temiz" ve "güvenli" çevrelerin inşasında ifadesini bulan bir yenilenme vaadi. Bugün yalnızca İstanbul'da da değil, Türkiye'nin onlarca irili ufaklı şehrinde kentsel dönüşüm projelerinin gündeme gelmesinin ve dahası hatırı sayılır oranda destek görmesinin gerisinde bu ikinci boyutun da izlerini aramak gerek.

Gecekondu alanlarının dönüştürülmesi Türkiye için yeni bir pratik değil. Henüz 1960'lı yıllarda, gecekondular hızla büyük kentlerin çeperlerini kaplarken merkezi kamu idaresi gecekondu ıslah planları hazırlıyor, gecekondu önleme bölgelerini imara açıyordu. Ne var ki, geç ve sınırlı kalmış bu müdahale, göç alan kentlerin konut alanlarının ağırlıkla enformel (plansız ve ruhsatsız) konutlardan oluşmasına engel olmadı. 1980 sonrası dönemde baskın olan ve ANAP ile özdeşleştirilen belediyecilik anlayışı ise "gecekondu sorunu"nu piyasa dinamikleri içerisinden çözme yoluna gitti. Peş peşe çıkan imar afları, gecekondu alanlarının yasallaştırılmasını ve kamu bütçesine yük olmadan yeniden inşasını hedefliyordu. O yıllarda

geç kapitalistleşen pek çok ülkenin de benimsediği bu politika kısmen "başarılı" oldu. Gecekonduluların bir kısmı için yasal statü karmaşası sona erdi, bir kısmı içinse daha da çetrefilleşti. Neticede bugün büyük şehirlerin konut stoğu içerisinde en niteliksiz kesimi oluşturan çok katlı, derme çatma apartman dokusu ortaya çıktı. 1990'lara gelindiğinde geçmişin tek katlı, bahçeli, köy tipi gecekondusu, gerçekliği silinmiş, nostaljik bir imgeden ibaretti.

2002'de iktidara gelen AKP hükümeti, yasal anlamda karmaşık, fiziki bakımdan yetersiz, piyasa dinamikleri açısından eksik enformel konut alanlarını dönüştürmeyi ekonomik ve siyasal anlamda bir fırsat olarak gördü. Ağırlıkla yerel yönetim deneyiminden gelen bu siyasal kadro, gecekondu olgusuna, gecekondu nüfusunun beklentilerine ve de kentlerdeki imar faaliyetlerinin iktisadi ve siyasi kaldıraç kuvvetine aşina bir kadroydu. Nitekim (yeni kurulan partinin ekonomik krizden çıkış programını ifade eden) 2002 tarihli Acil Eylem Planı kentsel dönüşümü bilhassa zikrediyordu. İlk dönem AKP hükümeti süresince hayata geçirilen mevzuat değişiklikleri imar faaliyetlerini sınırlayan "katılıkların" esnetilmesini amaçlıyordu. Böylelikle planlama hiyerarşisi yeniden tasarlanıyordu. Bu dönemin en önemli kurumsal aktörü ise hiç şüphesiz, küllerinden doğan Toplu Konut İdaresi (TOKİ) oldu. Öyle ki, TOKİ kamuya ait arazileri özel sektöre devrederek maddi kaynak yaratıyor, elde edilen bu kaynağın bir kısmını da kentsel dönüşüm projelerinde konutu yıkılacak olan hak sahiplerine ucuz konut inşaat etmek için kullanıyordu. 2008 yılına gelindiğinde TOKİ beş yılda 500 bin konut hedefini aşmış, onlarca şehirdeki onlarca enformel konut alanında dönüşüm projesi uygular hale gelmişti.

Geriye dönüp bakıldığında, bu yılların kentsel dönüşüm politikasının birbiriyle bağlantılı iki temel iktisadi hedefi güttüğü anlaşılıyor. Birincisi, siyasi ve yasal gücü kendinde toplayan kurumsal bir yapının zorlayıcı dahli vasıtasıyla, enformel konut alanlarındaki karmaşık hukuki açmazlar görece hızlıca ve kolaylıkla düzleniyor, böylelikle önemli miktarda kentsel arazi yeniden ve bu kez eksiksiz biçimde piyasaya katılıyordu. Yıllar içerisinde genişleyen şehirlerin merkezi ve çekici alanları haline gelmiş olan bu mahallelerde rant makası böylece kapatılmış oluyordu. İstanbul'da Tarlabaşı, Fikirtepe ya da Sulukule örneklerinde gördüğümüz gibi, her biri teknik anlamda farklı kategorilerde sayılabilecek mahallerde, dönüşüm projeleri, mevcut hukuki statülerle sağlanamayacak denli yüksek rant seviyelerinin ortaya çıkmasını sağlıyordu. Bir anlamda devlet, piyasayı formalize ederek, inşaat odaklı bir ekonomik büyümeyi tetikliyordu.

İkincisi, kentsel dönüşüm projeleri, kentlerin daha önce imara açılmamış alanlarında yapılaşmayı tetikliyordu. Bugün yalnızca İstanbul'da değil birçok Anadolu kentinde, TOKİ'nin inşa ettiği toplu konut projelerinin büyük ölçekli özel inşaat yatırımlarını peşlerinden sürüklediğini görmek mümkün. Kent toprağının metalaşma düzeyini derinleştiren bu müdahalenin, AKP hükümetleri tarafından hem bir iktisat politikası aracı hem de siyasal patronaj ilişkilerini sağlamlaştırma manivelası olarak kullanıldığı söylenebilir.

2010'lara vardığımızda –yaşanan hak kayıplarının, yerinden edilmelerin ve yolsuzlukların neden olduğu toplumsal huzursuzluk ve muhalefetin de etkisiyle– enformel konut alanlarındaki kentsel dönüşüm projelerinin hızı görece kesildi. Ancak ardından yeni yasal düzenlemelerle birlikte kentsel dönüşüm uygulamaları kentlerin planlı alanları için dahi teşvik edilir oldu. Konut sahiplerinin konutlarını kendi rızalarıyla dönüştürmesini öngören bu son düzenlemelerle inşaat ekonomisine sürekli kan pompalamak hedefleniyordu. Burada artık asıl belirleyici dinamik, TOKİ gibi dediğim dedik bir faktörün şiddetinden ziyade ev sahiplerine sunulan ranttan pay alma vaadiydi. Böylelikle kentsel dönüşümün sathı yayılmış oldu. Örneğin İstanbul'da Bağcılar da Bağdat Caddesi de kentsel dönüşüm sürecinin işlediği alanlar haline gelmişti. Bağdat Caddesi muhtemelen şehrin arazi fiyatları en yüksek, mevcut yapı stoğu en nitelikli alanlarından biriydi, ne var ki büyüklü küçüklü müteahhit firmalarının, hafriyat kamyonlarının ve tabii kentsel dönüşüm gündemli sonu gelmez apartman toplantılarının sahnesi haline gelmişti. Anlaşılan o ki, piyasanın ve siyasal iktidarın perspektifinden bakıldığında kentsel dönüşümü vazgeçilmez kılan kuvvetli gerekçeler mevcut. Dahası, yukarıda andığım gibi, deprem korkusu, kentsel rantlardan pay alma kaygısı ve tek boyutlu bir modernleşme arzusu yan yana geldiğinde, bu gerekçeleri meşrulaştıran belirli bir toplumsal destekten de bahsetmek mümkün.

Ne var ki, hikaye bundan ibaret değil elbette. Zira kentsel dönüşüm politikası, Türkiye kentlerinin birçoğu için çok boyutlu açmazlar yaratmış durumda. Artan trafik, enerji talebi, gürültü ve kirlilik gibi gündelik kentsel sorunlar, ilk elde akla gelenler. Ancak çok daha kaygı verici, hatta geri döndürülemez noktaya doğru hızla ilerleyen dinamiklerden de bahsedilebilir. İstanbul örneğin, kuzeye doğru hızla yayılarak, ekolojik bir krizin eşiğinde duruyor. Kent mekanındaki toplumsal ayrışma dinamikleri ise günbegün daha da perçinleniyor. Yoksul mahallelerde hayata geçirilen kentsel dönüşüm projeleri, neden oldukları yerinden etmelerle toplumsal sınıflar arasındaki mekansal bağları, karşılaşma imkanlarını giderek daha da çözüyor. Bu açıdan bakıldığında geçmiş yıllarda ortaya çıkan kentsel muhalefet biçimleri, gecekondu mahallelerindeki kentsel dönüşüm karşıtı mücadeleler ya da Gezi Parkı direnişi örneğin, hızla uçuruma doğru ilerleyen bir treni durdurmak için çekilmiş imdat frenini andırıyor.

Yüksek apartman sevdası

NYU'daki eski öğrencileri tarafından "Professor of the City" (Şehrin Profesörü) olarak anılan, Kadir Has Üniversitesi İletişim Fakültesi Dekan Yardımcısı Doç. Dr. Levent Soysal '78 ile yaptığımız söyleşi, İstanbul başta olmak üzere dünya çapındaki tüm metropollerin yaşadığı dönüşümü siyah ile beyaz, iyi ile kötü, rant ile ihtiyaç ikilemlerine sıkışmadan irdeleyen alternatif bir bakış açısı niteliğinde.

RÖPORTAJ: **ELVİN VURAL '12** / FOTOĞRAFLAR: **ENGİN IRIZ**

İstanbul Araştırmaları Merkezi'ni kurduğunuz ilk dönemlerde kamuya açık seminerler, konuşmalar düzenliyordunuz. O zamanlar kamu tarafında bu konulara dair ilgi, bilinç ve sorumluluk sahibi olma hissi mi vardı? Artık eskisi kadar etkinlik düzenlenmiyor sanırım...
Gezi'den sonra bu konulara duyulan ilgi biraz azaldı diyebiliriz. O tür bir tartışma ortamı kalmadı. Kentsel dönüşüm denilen süreç artık normalleşti. Normalleşince karşı tepki de kalmadı. Şu an kentsel dönüşüm büyük ölçüde Kadıköy civarında oluyor ama olan bitene tepki yok. Kadıköylü mülk sahipleri de bu sürecin içinde. Kadıköy'deki eski binaların yıkılıp yerine yenilerinin yapılması esas olarak anlaşarak oluyor, konsensüs var. Kadıköy'ün dönüşümü üzerinden bir mücadele, protesto uyanması pek beklenmiyor açıkçası. Orada dile getirilen en büyük sıkıntı trafik: kamyonlar, toz, o gürültü...

Ranta ortak olunca o kadar da rant karşıtı olunmuyor belki de...
Bir aralar yolum Fikirtepe'den çok geçiyordu, o zamanlar daha dönüşümünün başlarıydı. Takside giderken şoföre "buradaki insanlar evlerini kaybedecekler, gidecekler" dedim. Taksi şoförü "Abi niye kaybedelim?" dedi. Eskiden küçük bir evi varmış, şimdi iki dairesi olmuş, birini kardeşine vermiş, Ataşehir'de oturuyormuş. Mülk sahibi olandan böyle bir tepki alıyorsunuz. Bu yüzden konuyu siyahla beyaz olarak ele almamak lazım. O civardaki küçük işletmeler kendilerini yeniliyorlar, mesela sıradan fırınlar "Since 1934" gibi yazılar yazmaya başladılar kapılarına.

Kentsel dönüşüm deyince aklıma ilk gelen Sulukule örneğinden bambaşka bir hikaye var ama Kadıköy'de.
Evet, Kadıköy'deki apartman sahipleri İstanbul'un zengin kesimi şu an. Bağdat Caddesi civarındaki daireler 50'lerde 60'larda, öğretmen, memur, subay gibi memur kesimi tarafından satın alınmış daireler. Şimdi o daireler değerleniyor.

Editörlüğünü üstlendiğiniz "İstanbul Nereye?" adlı kitapta çok doğru bir soru soruyorsunuz ve İstanbul'un kimliğinden bahsediyorsunuz. Siz İstanbul'un kimliğini nasıl tanımlıyorsunuz?
Biz kitabın üç editörü olarak, İstanbul'u Doğu ile Batı arasında kalmış bir şehir olarak tanımlayanlarla hemfikir değiliz. Mesela Deniz Göktürk kendi yazısında İstanbul'a köprü rolü atfedilmesini eleştiriyor. O bir metafor. Biz İstanbul'u doğusu ve batısı diye ayırmıyoruz. Öyle arada kalmışlık veya köprü görevi üstlenme durumu yok. Fatih Akın'ın filmi *Köprüyü Geçmek*'te mesela, "şimdi karşı yakaya, Anadolu'ya, doğuya geçiyoruz" deniyor. Geçtikleri yer Kadıköy. Kadıköy ne kadar doğu veya niye batı? Ki bu kelimelere yüklenen farklı anlamlar var. Batı hep ilerliyor, Doğu hep duruyor, geride kalıyor. Doğu'nun hep Batı'ya yetişmesi gerekiyor.

Tamam, İstanbul'u doğu-batı ekseninde değerlendirmemek lazım. Peki İstanbul'un kimliği nasıl?
İstanbul'da ne oluyorsa Londra'da, Berlin'de de benzeri oluyor. Benim yaklaşımım şu: İstanbul kendine dünya şehri diyen kentlerden biri. Çünkü yeterince büyük, çok hızlı gelişen bir metropol. Altyapı problemlerini de çözmeye çalışıyor. Geç başlamasına rağmen çok hızlı büyüyen ve bunu becermeye çalışan bir metropol. Bunu ne kadar becerir, ne kadar iyidir, ne kadar kötüdür... Bunlar tartışılır ama şu an dünyada kentlerin gittiği yere baktığınız zaman, İstanbul'la aralarında o kadar büyük bir fark görmüyorum. Benzer süreçlerden geçiyoruz. Bu, her yerde her şey, aynı şekilde ve aynı anda oluyor demek değil.

Berlin'in değişimini 1990'lardan itibaren yakından takip ettiniz. Şimdi Berlin İstanbul özelinden gidelim, aynı şeyler oluyor dediğimiz için... Ne şekilde aynı ya da farklı?
Bir kere Berlin çok uzun süre "burası nasıl değişecek?" konusunu tartıştı. Kentin doğusuyla batısı nasıl birleşecek, bu şehirde ne olacak... Sonuçta kabaca şuna karar verdiler: Burada yüksek bina olmayacak. Gökdelen olmayacak. Binalar belli yükseklikte, belli bir tarzda yapılacak. Bu tarz için de belli bir yüzyıl aralığı seçildi, inşa edilecek tüm binaların dönemin stiline uygun yapılması bekleniyor. Berlin'deki yeni mimari örneklerinin çoğu elçilik binalarıdır çünkü oralar ait oldukları ülkenin toprağı sayıldıklarından istedikleri gibi yapıyorlar. Bu bahsettiğim kararın verilmesi sürecinde kamu da, iş adamları da, hükümet de, neredeyse sokaktaki herkes yer aldı. Bence çok muhafazakar bir sonuç çıktı ama bizdeki gelişme öyle değil. Bizde o kamu ayağı yok. Kamunun katılım mekanizması yok. Kent konseyi var ama kent konseyleri çalışmıyor. Protestolar deseniz, onlar da çok geniş çapta değil. Gezi diyeceksiniz ama Gezi bence kentleşme protestosu değildi, onu biraz ayırmak lazım. Gezi'nin boyutunu başka şekilde tartışmak lazım. Belediyeler ve merkezi otoritenin çeşitli hüküm merkezleriyle olan ilişkisinden doğan bir vizyonun şekillenmesini yaşıyoruz. Buraya bilmem ne kurulacak deniyor ve kuruluyor. Şişli'de Cevahir'in yapıldığı yer eskiden kamu alanıydı. Bu kamu alanları özele devrediliyor, bu süreçten gelir elde ediliyor, hepimizin bildiği bir süreç.

> "Kentlerin gittiği yere baktığınız zaman, İstanbul'la aralarında çok büyük bir fark görmüyorum. Süreç benzer. İstanbul'da ne oluyorsa Londra'da, Berlin'de de benzeri oluyor."

Berlin'de belirli bir tarz oluşturuldu, bütün yapılar ona göre inşa edildi veya yenilendi dedik. Ortak bir dil var, İstanbul'da böyle ortak bir

dilden bahsedemiyoruz.
Ben pek şikayetçi değilim bundan.

İşte burada doğru yanlış diye keskin bir ayrım var mı?
Şöyle düşünsek: 19. yüzyılda bazı şehirler yıkılıp bir daha inşa edildi. Paris bunun en büyük örneği. 60'larda da çeperleri yıkılıp yeniden yapıldı. Bugün şehir yukarıya doğru büyüyor. Ortasına dokunamıyorsunuz, koruma bölgesi. İstanbul'da böyle 19. yüzyıldan kalma planlı bir yapılaşma yok. Plan yapılmadı anlamında değil ama dağınık bir inşaat hali söz konusu. İstanbul'un büyük caddeleri, Vatan ve Millet caddeleri 50'lerde inşa edildi. Oraya, buraya, dağınık bir şekilde. Şimdi ölçek büyüdü ama yine de dağınık ve değişik bir form gelişiyor. Yine karmaşa var. Odamdan Haliç'e doğru baktığım zaman o karmaşıklığı, yükselen tepeleri görüyorum. Ben bu görüntüden rahatsız değilim ama bunun tabii sıkıntıları var. Trafik, küçük sokaklar… Paris'te olduğu gibi buralara girip yıkıp yeniden inşa etmek mümkün görünmüyor. Bu karmaşa, İstanbul'a özgü bir durum. Ve aslına bakarsanız o kadar da düzensiz değil. İstanbul'un düzensizliğinin içinde belli bir düzen var. Kendine özgü belli bir mantığı var ve o mantık öyle veya böyle çalışıyor.

Ama yine de bazı şeyler daha iyi yapılamaz mıydı? Daha doğru bir kentleşme planı takip edilemez miydi İstanbul özelinde?
Yapılırdı herhalde. Yapılmalıydı. 18. yüzyılda bizim padişahlardan biri de İstanbul'u yıkıp sıfırdan bir daha yaptırsaydı, böyle sorunlar daha az olurdu belki. İstanbul'un şu anki sorunu çok geometrik rakamlarla büyümesi. İstanbul'da 70'lerde 5 milyon kişi yaşıyordu, şimdi 20 milyon. 70'lerin başında Boğaziçi'ne gelmek için Etiler'den, Hisarüstü'nden geçerken çamura bata çıka yürürdük. Kışın bayağı dizimize kadar kara batardık. Yol Etiler'de biterdi. Topkapı şehrin sonuydu. Sonra Merter oldu. Şimdi kent aldı başını gitti; artık batıda Tekirdağ'a, doğuda ise Gebze'ye ulaşmış bir şehirden bahsediyoruz.

O zaman aslında Avrupa'daki şehirlerle İstanbul'u bu açıdan karşılaştırmak pek doğru görünmüyor.
Evet, Berlin'in nüfusu 3,5 milyon. İstanbul'a kıyasla hiçbir şey.

Karşılaştırmayı Londra veya New York'la yapsak?
Evet. Londra değişimini planlı yapıyor. Bizde İstanbul Metropolitan Planlama (İMP) deneyimi vardı. İstanbul'un büyümesini belli bir mantık çerçevesinde kontrollü yapma çabasıydı o. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kendi kurduğu bir kurumdu, kapısına kilit asmadılarsa da asmış kadar oldular. Hüseyin Kaptan başkanıydı, istifa etti. Bir gün anılarını yazarsa istifasının ayrıntılarını, İMP'nin içinden geçtiği süreci öğrenebileceğiz. Türkiye'de kontrollü bir dönüşüm yok ama Türkiye'nin genel sorunu bu kural, kontrol, denetim gibi noktalar.

İstanbul örneğinde kentsel dönüşüm projelerine nasıl bakıyorsunuz?
Tepkisel bir yaklaşımım yok. Dönüşümün biraz kaçınılmaz

"Bence Türkiye'de apartmana geçmek hâlâ çok fiyakalı bir durum. TOKİ'de yaşamak da öyle olabilir. Mesela küçük Anadolu şehirlerinde TOKİ'de yaşamak bir statü meselesi olabilir."

olduğunu düşünüyorum, piyasa ekonomisi çerçevesinde. Dünyada inşaata endeksli bir büyüme yaşanıyor. Kadıköy'de yapılan kentsel dönüşüm kazanç üzerine kurulu bir dönüşüm. Kadıköy son zamanlarda inanılmaz derecede büyüdü, yükseldi... İnşaat kalitesi, nüfusu artıyor. Bu yükselme başka açıdan bir sürü sıkıntı getirecek oraya. Daracık sokaklar şimdiden kalabalığı taşırıyor.

Altyapı açısından mı diyorsunuz?
Tabii, bütün Kadıköy'deki sokaklar tek yönlü oldu çünkü bir şerit otopark olarak kullanılıyor. Çarşı kısmına, yani Kadıköy'ün içine geldiğiniz zaman durum iyice problemli bir hâl alıyor. Kadıköy hiç olmadığı kadar eğlence sektörüne açıldı.

Ve dışarıya tabii...
Evet o kadar çok lokanta, kafe, bar... Önceden sadece Barlar Sokağı vardı ki o da 90'ların sonunun, 2000'lerin başının ürünü.

Kadıköy'ün büyümesinde Taksim'in bitirilmesinin kayda değer bir etkisi oldu mu?
Tabii, Taksim turistlere bırakıldı. Kadıköy ise kontrolsüz bir biçimde büyüyor. Kadıköy'ün temelde iki girişi, çıkışı var. Biri Kurbağalıdere'den, biri de Moda'dan. Sadece biri tıkansın, semt inanılmaz derecede şişiyor. Geçenlerde adalet nöbeti vardı, Kurbağalıdere ağzı kapatıldı. Giriş çıkış sadece Moda'dan mümkündü. O cumartesi gecesi Kadıköy'e bir giren bir daha çıkamadı.

Kentsel dönüşüm kaçınılmaz diyorsunuz, peki kentsel dönüşüm üzerine yeterince araştırma yürütülüyor mu, öneri sunuluyor mu?
Sanırım hayır. Daha çok veriye, "ne oluyor"u gösterecek çalışmalara ihtiyaç var. Çok hızlı bir değişim var, o değişimi yakalayıp görünür kılacak araştırmalar lazım. Mesela bu siteler... Sitelerdeki hayatın şöyle olduğuna, böyle olduğuna dair bir sürü şey yazılıyor, "gated communities" gibisinden. Tamam da bakalım gerçekten o sitelerde neler oluyor, bunu araştırmamız lazım. Değişik sınıflı bölgelerden katılımcılarla bir araştırma yapsak... TOKİ'lerde yaşayanlara da, zenginlere de baksak...

İnsanların ne istediklerine dair çıkarımlar yapmakla onlarla konuşup ne istediklerini bilmek arasında ciddi bir fark var. Verdiğiniz taksici örneği bu konuda çok iyi bir örnek bence. Fikirtepelilerin kentsel dönüşümle mağdur edildiğini düşünüyoruz ama aralarında bunu avantaja çevirenler de var. Bu yüzden bireysel anlatılar zaten önem kazanıyor.
TOKİ'de de aynı durum var. TOKİ'lerin içine yoksul bir kesimi koyuyorsanız bu bir müddet sonra problem haline gelebilir. New York Bronx'taki yüksek binayla Manhattan'daki yüksek bina arasında dağlar kadar fark var. Birinde yoksulluğu binanın içine tıkıyorsunuz. TOKİ bunu yapıyorsa ve o binalar iyi yapılmadıysa, beş sene sonra çürümeye başlayacaklarsa, ciddi sorunlar çıkacak demektir. Yok o binalar sağlamsa, TOKİ evleri hakkında söylediklerimiz pek anlamlı olmayabilir. Hangi insanlar yaşayacak orada? Kimler, hangi gelir kesimleri, ne tür beklentileri olan insanlar? Hayattan ne bekliyorlar? Türkiye'de biz herkesin bahçeli evde yaşamak istediğini varsayıyoruz, bir kesim gerçekten öyle ama bahçeli evi olan insanların da bir kısmı apartmana geçmek istiyor.

Ama mahalle içinde bahçeli evde yaşayan insanlar, apartman dairelerine geçtiklerinde sosyalleşme alanlarını kaybediyorlar bir bakıma. Kapı önünde oturup sohbet eden insanlar apartman dairesine izole oluyorlar.
TOKİ'ye gönüllü olarak geliyorlarsa ne olacak? Başka sosyalleşme biçimleri oluşuyorsa ya da...

İşte onu diyorum, bireysel anlatılara bakmak lazım o yüzden genelleme yapmak yerine.
Bence Türkiye'de apartmana geçmek hâlâ çok fiyakalı bir durum. TOKİ'de yaşamak da öyle olabilir. Mesela küçük Anadolu şehirlerinde TOKİ'de yaşamak bir statü meselesi olabilir. TOKİ ile ilgili bir filmde Kütahya'daki yapılanma geçiyordu, derste seyredip sonrasında öğrencilerle konuşuyoruz. Şehirdeki TOKİ binaları, dolmuşla yarım saat mesafede. Niye şehrin merkezinde oturmak dururken uzaktaki TOKİ'ye gidersin, değil mi? "Hocam, çok ciddi statü farkı oluyor" dedi Kütahyalı bir öğrencimiz. Siz bunu beğenmeyebilirsiniz, TOKİ'de yaşamayı beğenmeyi anlamsız bulabilirsiniz. Ama Kütahya'da TOKİ'ye geçmek, yarım saatte şehre gidip gelmeye, dolmuş parası vermeye değiyor demek.

Yani bir nevi yüksek apartman sevdası devam ediyor... Ki bu durum sadece görece yoksul kesimler için değil, rezidans örneğini düşünürsek daha zenginler arasında da yaygın.
Tabii, şimdi insanlar Şişli'den, Erenköy'den kalkıp Zorlu Center'a taşındı, değil mi? Zorlu Center'ın üzerinde bir sürü rezidans var. Bunlar bizim için birer kara kutu adeta. İçinde kim oturuyor, nasıl bir hayat yaşıyor? Yerleşik bir hayat var mı? Tabii, şimdi çok üst sınıf bir hayat tarzından bahsediyoruz ama hayat nasıl geçiyor orada. Altınızda AVM var, Eataly var, Zorlu PSM var... Kültür, alışveriş, spor... Her şey bir arada. Bu açık bir hayat mı kapalı bir hayat mı? Demek istediğim bunları öğrenmek lazım, bilmemiz lazım. Georg Simmel "Metropolis and the mental life" makalesinin sonunda diyor ya "işimiz yargılamak değil,

anlamak" diye. Ben bu anlama kısmını daha çok seviyorum. Ama bunu söylerken önce araştırma yapalım, sonra sonuçlara göre tutum alırız, politika üretiriz dersek geç kalacağımızın da farkındayım. Kent çok hızlı değişiyor, gelişiyor.

İstanbul'a dair "Göremediğimiz bir tarihi görünür hale getiriyoruz" diye bir sözünüz var, bunu biraz açıklayabilir misiniz?

Tarihsel, kültürel miras meselesi. İlla paralı satış olarak düşünmemek lazım, bir şeyler değerli hale getirilip satılıyor, pazarlanıyor. İmaj haline, tüketim maddesi haline getiriliyor. Çocukluğumda Kadıköy'den Karaköy'e geçerken üç beş tane neon ışıklı tabela görürdüm. Bir de Barbaros Bulvarı vardı ışıklandırılmış. 90'larda yurtdışından İstanbul'a gelince dikkatimi en çok çeken şehrin ne kadar karanlık olduğuydu. Sonra ise gökyüzünün her zaman aydınlık olduğu, geceleri yıldız görmesi çok zor bir şehre dönüştü İstanbul. Tarihi binaların hepsi ışıklandırıldı, görünür hale geldi, kültürel mirasa dönüştü ve bu öyle durup dururken olmadı. İşin içine bunları UNESCO'ya kaydettirmek, kabul ettirmek, tescillemek girdi. Bunu sadece İstanbul yapmıyor. San Francisco da Bay Bridge'i ışıklandırıyor. Yüksek binaların üstünde dalgalar, çubuklar, falan... Yani bu durum da normalleşti ve yaygınlaştı.

İstanbul'un 2010 yılında Avrupa Kültür Başkenti seçilmesinin etkilerine bakalım. Planlananlar yapılabildi mi?

Hem yapıldı hem yapılmadı. Kalıcılığı ne oldu derseniz, çok sayıda tarihi eser elden geçirildi, yenilendi, görünür hale geldi. O yıl hakikaten İstanbul'da bir kültür sanat patlaması yaşandı. Kent tarihinde hiç olmadığı kadar çok sayıda etkinlik düzenlendi. Turist sayısı, konferans sayısı arttı. 2011'de İstanbul, Konferans Şehri Ödülü'nü aldı. O dönemi sonradan yaşanan, terör demek istemiyorum, şehirdeki patlamalar, saldırılar bitirdi.

Evet İstanbul gezgin turisti değil ama konferans turistini kaybetti... Peki mega projeler, AVM'ler, büyük inşaatlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Şimdi baktığımız şehir Londra olsaydı, orada da bütün binaların üstü vinçlerle dolu olurdu. Dünyanın neresine gidersek gidelim bir çeşit mega projeler patlaması gerçekleşiyor. İnanılmaz çapta projeler... İnşaat işi bugün ekonomiyi döndürür hale geldi. Benim tahminimi sorarsanız İstanbul bir süre sonra 40 milyonluk bir şehir haline gelecek. Türkiye'nin yarısı demek bu. Kanal İstanbul'un temelinin atılacağı söyleniyor. Üçüncü köprü bitti, üçüncü havaalanı bitti bitecek. Çanakkale Boğazı'na köprü inşa edilecek, Marmara'yı dolaşan otoyol yapılacak, Marmara Bölgesi ve etrafı birleşecek. Bu birleşmiş bölgenin ne olacağı, nasıl yönetileceği konusunda şimdiden kafa yormak lazım herhalde.

İstanbul büyümesin demenin bir anlamı var mı?

İstanbul büyümesin demenin anlamı yok. İstanbul, yedi bölgenin toplamından daha büyük bir üretim kapasitesine sahip. Bugün 40'ın üzerinde üniversiteye ev sahipliği yapıyor. 70'lerde dört üniversite vardı. Eğitim endüstrisi burada, eğlence endüstrisi burada, bütün

“Biz şehir üzerine çalışanlar bile, olan biteni gazetelerden okuyoruz, belediye başkanı istifasını haberlerden öğreniyoruz. İnönü Stadı, tüneller, metrobüs... Hiçbiri için ne tartışma ne açıklama yapıldı.”

büyük şirketler burada, yayıncılığın merkezi burası. Ne olursa burada filizleniyor. Oraya kadar tamam da bu ölçekteki büyüklük nasıl yönetilir? Olsun yaparız, problem çıktığı zaman çözerizle olmaz herhalde. Ki ben müthiş bir planlama yapılır, şahane olur, her şeyi kontrol ederiz de demiyorum. Bu ne İstanbul'da ne başka yerde mümkün.

İstanbul'un aldığı iç göçe ne diyorsunuz?
Galiba İstanbul'da yaşayanların yüzde 65'i İstanbul doğumlu değil. Yüksek bir oran bu. Herkesin bir memleketi var ama İstanbulluyuz. Bu çok eski bir mesele. İstanbul'a dışarından geldiler bozdular, köylüler bozdu diye bir şey yok. O söylem üretiliyor, hiçbir işe yaradığı da yok. Zaten doğru da değil. İstanbul'a gelen İstanbul'u bozmuyor tam tersine motoru oluyor. Ama onlar kendi adetlerini de getiriyorlar diyecek olursak, getirsinler, çok da yabancı bir yerden getirmiyorlar en nihayetinde.

Peki İstanbul için çözüm ne; daha güçlü yerel yönetimler mi, mega şehirler mi yoksa başka bir şey mi?
İstanbul'un problemli gelişmesinin bir sebebi, yerel yönetimlere çok fazla yetki verilmesi ve aynı zamanda yerel yönetimin yetkisizliği. Demem şu ki meseleye yerellik mi merkezilik mi diye bakmamak gerekiyor. Mesela Kadıköylüler kalkıp Kadıköy'e dışardan kimse gelmesin, Kadıköy bize kalsın diyebilirler mi? O ölçekte bir özerklik, yerel yetki doğru değil. Bazı şeylerin merkezi olması gerekiyor ama her karara “ben istediğim gibi yaparım” tavrı hakim olduğu ve ortada paylaşılan hiçbir bilgi olmadığı zaman şu oluyor: Biz şehir üzerine çalışanlar bile, şehirde ne olup bittiğini gazetelerden okuyoruz, belediye başkanı istifasını haberlerden öğreniyoruz. İnönü Stadı, tüneller, metrobüs... Bunların hiçbiri için ne tartışma ne açıklama yapıldı. İlla ki her şey tartışılsın, herkes her şeyin içinde olsun demiyorum. Uzmanlık önemli. Ama metrobüsün neden tercih edildiği pekala açıklananabilir. Önce metrobüs yapılıyor, sonra öğreniyorsunuz ki biz bu metrobüs modelini Bogota'dan almışız ve Bogota Belediye Başkanı gelip burada yaptığı konuşmada metrobüsün diğer seçeneklere göre daha ucuz olduğunu söylüyor. Öyle olunca biz de belki haklıdır, belki de iyi olmuştur diyoruz. Bilginin paylaşılmadığı ortamda en kolay açıklamaya başvuruyoruz: rant. Tamam ama rantsız kapitalizm mümkün mü? Başka bir şey bilmediğimiz için, başka bir şeye karşı çıkamadığımız için, elimizde bilgi olmadığı için, rant diyoruz. Ondan sonra tıkanıp kalıyoruz, nefessiz kalıyoruz. Sonuç: Kamunun etkin biçimde dönüşümün, değişimin içinde olacağı yöntemler geliştirmemiz lazım.

İstanbul'un çirkinliği sizce gerçekliği haline mi geldi?
Ben hiç çirkin bulmuyorum desem? Mesela ben Paris'i çok sevmiyorum, çok şirin geliyor bana. Böyle birbirine çok benzeyen, temiz, süslü yapılar... Şimdi gittikçe dağınıklaşıyor Paris ve kirli bir hale gelmeye başladı, hoşuma gidiyor. Benim ilk gittiğim 70'li yıllardaki gibi bir Paris yok. İnsanlar çeşitlendi, ben böyle bir Paris'te daha rahat ediyorum. İstanbul'u çirkin bulmuyorum o yüzden; bu manzara, bu karmakarışık yapı benim hoşuma gidiyor. Güzel şehirdir İstanbul. Bir kısmı için hakikaten ‘kardeşim bunu niye yaptın’ diyorsun. Ama bunlar hep konuştuğumuz şeyler; İstanbul'un çirkinliği, trafiği, karmaşıklığı... Hep konuşacağız.

Biray Kolluoğlu, İlhami Akkum

Korkularından arınmış bir yaşam alanına doğru

Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Başkanı Prof. Dr. Biray Kolluoğlu ve Omurga Yapı Yatırım Direktörü İlhami Akkum '84 ile kafa kafaya verdik, "ideal kent nasıl olmalı?" sorusunun cevabını aradık.

MODERATÖRLER: **ELVİN VURAL '12, FATİMA ÇELİK '18** / FOTOĞRAFLAR: **MEHMET ÖMÜR**

Biray Kolluoğlu: İstanbul'un sorunlarıyla başlayalım. Bu şehrin en önemli sorunu akışkanlığını kaybetmiş olması. Şehirler malların, insanların, fikirlerin akabildiği, rahatça dolaşabildiği yerlerdir. Şehri şehir yapan bu akışın kendisidir. İstanbul çeşitli biçimlerde tıkanmış bir şehir. Bunu hepimiz biliyor ve günlük hayatımızda yaşıyoruz. Duruyoruz. Sadece trafikte durmaktan bahsetmiyorum, hepimiz kendi alanlarımızda da duruyoruz. Siz nerede oturuyorsanız ve çalışıyorsanız oranın dışında çok yere gitmiyorsunuz. Hepimiz kendi küçük alanlarımıza sıkışmış durumdayız. Başka bir yere gitmekten, bir yeniliğe kendimizi açmaktan imtina ederken buluyoruz kendimizi.

İlhami Akkum: Esasında şehrin gerçek anabilim dalı sosyoloji. Biray hocam teknik, teknolojik altyapılardan bahsetti. Bu, görev yükünü ve sorumluluğunu mühendisliğin alanına yüklüyor ama bence esasında bu sosyolojinin alanı. İstanbul'da insanlar sosyal, ekonomik, kültürel anlamda birbirlerine dokunamıyorlar. Birbirleriyle oyun oynayamıyor, gülüp eğlenemiyorlar. Bu şehrin sokaklarında dans edilemiyor, halay çekilemiyor, şarkı türkü söylenemiyor. Biray hocamın dediği gibi akış çok önemli şehir için. Akış aynı zamanda psikolojide de çok önemli bir kavram. Macar psikolog Mihaly Csikszentmihalyi insanlar neden ve nasıl mutlu olur, mutlu olunca ne oluyor sorularına yanıt arayan bir bilim insanıdır. Csikszentmihalyi şunu görüyor ki, insanlar mutlu olduklarında bir akış hissediyorlar. Buna optimal deneyim diyor. Bence, teknik ve teknolojik altyapı olmazsa olmaz bir husus ama bir şehrin birincil görevi insanlarını mutlu etmek olmalı; şehir insanlara o akışı yaşatabilmeli, insanlara 'ben iyi ki bu şehirdeyim' dedirtmeli. Bizlere okulda inşaat mühendisliğinin bütün alt bileşenlerini çok iyi öğretiyorlar ancak 'mutluluk mühendisliğini' öğretmiyorlar. Mimarlar ve şehir planlamacılar da öğrenmiyorlar. Mutluluk diye bir ders yok müfredatta.

B.K.: Sanıyorum sizin mutluluk dediğiniz birlikte uyum içinde yaşamanın zeminini hazırlamak. Aslında medeniyet demek biraz da uzaklık demektir. Medeniyet içerisinde insanlar temel ihtiyaçlarını karşılama süreçlerinden uzaklaşır, bunlar farklı biçimlerde insanlara sunulur. Örneğin yiyeceğimiz hayvanı kendimiz yetiştirmeyiz, kesmeyiz; kıyafetlerimizi dikmeyiz, odunumuzu kesmeyiz. Herkes iş bölümü çerçevesinde kendine düşen işi yapar. Demek istediğim şehirlerde insanlar birbirlerine dokunmak zorunda değiller. Dokunmak istersek dokunuruz. Dokunmak istemezsek de kıyafetinden, görüntüsünden rahatsız olmadan, diğerinin bakışından tedirgin olmadan yanından rahatça geçebilmeliyiz. Şehrin en önemli özelliklerinden biri de karşılaşmaları mümkün kılması. Birbirimize çarparak değil, birbirimize çarpmadan karşılaşabilmek çok önemli. Bugün yükselen popülizmin, otoriter eğilimlerin, şehirlerde son 20, 30 yıldır yaşanan süreçle çok alakalı olduğunu düşünüyorum. Giderek gruplara ayrışıyor, birbirinden uzak mekanlara kapanıyoruz. Bu hem kapalı sitelerle hem de dışlanmış, varoşlaştırılmış kesimler ile oluyor. Zengini kapalı sitelerinden çıkmaz hale geliyor, fakiri dışarı atılıyor. Sonuçta şehir giderek şehir olma özelliğini yitiriyor. Bu kadar ayrışırsak birbirimizi göremez oluruz. Farklı sınıflar birbirleriyle karşılaşacak mekan bulamazlar. Şehirde kamusal alanlar yok edilirse, caddeler yürünen yerler olmaktan çıkıp hayat AVM'lerin içine hapsolursa, etnik, dini ve sınıfsal gruplar birbirinden koparsa buradan kutuplaşma ve ayrışma çıkar ki bu da sağlıklı bir toplumsallık değildir. Şehirlerde insanların bir arada yaşamasının en temel sebebi aslında birbirimize farklı biçimlerde muhtaç olduğumuz gerçeğidir. Bu noktadan baktığımızda medeniyetin uzaklığı aslında bir tür yakınlıktır. Çünkü birbirimize çok daha organik bağlarla bağlıyız. Ama biz şu an ne yapıyoruz? Seni istemiyorum, sen diğer tarafta dur,

İ. A.: "Bizlere okulda inşaat mühendisliğinin bütün alt bileşenlerini çok iyi öğretiyorlar ancak 'mutluluk mühendisliğini' öğretmiyorlar. Mimarlar ve şehir planlamacılar da öğrenmiyorlar. Mutluluk diye bir ders yok müfredatta."

benim sitemde oturma diyoruz. Diğerine seni görmek istemiyorum diyoruz. Giderek kendi küçük dünyamızda akmadan, fikirlerimizi anlatmadan, dinleyemeden, duymadan yaşıyor olduk.

İ.A.: 1999 depremi öncesinde inşaat mühendisleri olarak yapılarımız depremde çökecek diye uyarılarda bulunduk; nitekim de çöktü. Deprem sonrasında Boğaziçili ve Robertli inşaat ve gayrimenkul sektörü çalışanlarından oluşan Boğaziçi İnşaat Grubu olarak yaptığımız bir toplantı esnasında o zamanki rektörümüz Üstün Ergüder, bence hâlâ güncelliğini koruyan, çok ilginç bir tespitte bulunmuş, "99 depremi sosyolojik olarak bir orta sınıf depremidir" demişti. Şu zamanda da aslında bir orta sınıf depremine doğru gidiyoruz diyebiliriz. Çok ağır bir sosyal deprem bizi bekliyor. Bahsettiğiniz o ayrışmalar, sosyal fay kırıklıklarına tekabül ediyor. Dediğiniz gibi yaşam, alışveriş merkezlerinin içine hapsoluyor. "Life style" dediğimiz bir gayrimenkul ürünü var günümüzde. İnsanların sadece alışveriş yapmadıkları; zaman geçirdikleri, içinde konutun, perakendenin ve eğlencenin olduğu kompleks tesisler yapılmaya çalışılıyor. Mesela geçenlerde bir alışveriş merkezinde milonga geceleri düzenlendiğini gördüm. Biz neden Taksim meydanında tango ya da

İ. A.: "Alışveriş merkezleri Türkiye'ye patolojik olarak girdi ve yayılıyorlar. İnsanları etrafı duvarla kaplı yaşam alanlarına hapsetmek şehrin şehir olma halini, insanların birbirine dokunabilirliğini ortadan kaldırıyor. Oysa insanların birbirlerini görebilmesi lazım."

salsa geceleri yapamıyoruz?

B.K.: Bütün bunların arkasında yatan da aslında metalaşma. Alışverişin hem sembolik hem de literal mekanları genişliyor. Artık eskisi gibi ürünün kendisinin cazibesi yok. Artık o merkezlerdeki havayı solumak için, oranın bir parçası olmak için gidiyor insanlar. Çünkü orta sınıf kendisini yeni mecralara açmaya çalışıyor. Bu ürünleri üreten, satan, pazarlayan insanlar da bu trendin farkındalar ve bunu besliyorlar. Bir yandan da aslında bu trendi onlar yaratıyor. Yani şunu söylemeye çalışıyorum, tamam sokak ölüyor ve birçok sebepten sokakta artık dans edemiyoruz ama bunu besleyen nedenlerden biri de 30 yıl önce başlamış olan bu AVM'leşme süreci. Yani aslında ikisi birbirini besleyen süreçler.

İ.A.: Alışveriş merkezleri Türkiye'ye patolojik olarak girdi ve yayılıyorlar. İnsanları etrafı duvarla kaplı yaşam alanlarına hapsetmek şehrin şehir olma halini, insanların birbirine dokunabilirliğini ortadan kaldırıyor. Oysa insanların birbirlerini görebilmesi lazım. İlla konuşmamız gerekmiyor, görerek bile birçok şey öğreniyor ve aktarıyoruz.
Bu tip alanlar bu ihtimalleri ortadan kaldırıyor.

B.K.: Kapitalin kendisi de bunu yapmak istedi, özellikle 1980 sonrası yeniden yapılanmasında.

İ.A.: Burada siyasetin finansmanı çok etkili. Siyaset gayrimenkul işleriyle kendini finanse ediyor. Dolayısıyla yapılan işler sadece ticari kaygılarla değil, aynı zamanda politik kaygılar çerçevesinde de şekilleniyor. Bir televizyon parodisi vardı: "İtilmiş ile Kakılmış". Türkiye gerçekten birtakım insanları itti ve kaktı, medyandan uzaklaştırdı. Bunun en önemli sebeplerinden biri ulaşılabilir konut politikasının olmayışı. Ulaşılabilir konut medyan gelirdeki hane halkının içinde oturmayı finanse edebileceği konut demek. Bu imkanı yurttaşlara sunmak da, gerek merkezi gerekse yerel yönetimlerin anayasal görevi. Ama maalesef Türkiye'deki ulaşılabilir konutlar şehrin çeperindeki dağ başlarında inşa ediliyor. "Sana dağ başında konut yaptım, orada oturmayı maddi açıdan karşılayabilirsin; seni buradan kakıyorum ve oraya itiyorum" demek bu. Merkezi ve yerel yönetimler, medyan gelirdeki insanlara ısrarla bunu söylüyorlar. Ancak ulaşılabilir konut, şehrin sosyal dokusunu bozmadan yapılan sosyal bir imar çalışması olmalı.

B.K.: Tamam büyüyor şehir. Ama o bölgeleri de şehir haline getirmek gerekiyor. O bölgeleri kendi içine kapalı yerler haline getirmek değil; marifet oralarda yeni şehirler yaratabilmek.

İ.A.: Şu anki kentsel dönüşüm hareketinde yerinde bir değişimdense insanları dağ başına sürmek gibi bir yaklaşım söz konusu. Soylulaştırma, seçkinleştirme dediğimiz süreç var burada. Örneğin bir arsayı ya da mahalleyi dönüştürdüklerinde, hak sahipleri haklarını alıyorlar; doğru. Ama orada oturmaya devam edemiyorlar çünkü neredeyse bir konut kirasına denk gelebilecek bir aidat ödemektense taşınmayı tercih ediyorlar. Dolayısıyla bu da homojenleşmeye ve kentsel dokunun bozulmasına sebep oluyor. Kentsel dönüşümdeki amaç soylulaştırma değil ki. Mahalle bazında bir kentsel dönüşüm yapılırken bazı yeni binaların yerel yönetimler tarafından ulaşılabilir konut olarak belirlenmesi gerekir. Ulaşılabilir konut konusunun Türkiye'de tartışılması lazım. Örneğin şu an Fikirtepe'deki yaşam Maltepe'nin Fındıklı mahallesine taşınıyor. Neden uzaklaşıyorlar? Neden kent merkezinde yaşamaya devam edemiyorlar?

B.K.: İşin kötü yanı, bu mekansal ayrışmanın kendisi sosyal ayrışmaları

da beraberinde getiriyor. Bunu sosyal medyada da görebiliriz. Hepimiz kendi eko-çemberlerimiz içinde yaşamaya başladık, tıpkı mekansal ayrışma gibi. Geçen senelerde verdiğim bir derste öğrencilere nasıl bir şehir hayal ettiklerini sordum. İçlerinden biri "Instagram'da güzel resimlerini paylaşabileceğim bir şehir istiyorum" diye cevap verdi. Yani "like" edilebilecek bir şehir istediğini söyledi. Bu verdiği cevapla aslında bizim şu zamanki en baskın doğrularımızdan birine parmak bastı. Bu aslında markalaşma ile de çok alakalı. Alınıp satılabilecek, albenisi olan şeyler istiyoruz. Tüm bu kavramları ilişkiselliklerini kaybetmeden aklımızın bir köşesinde tutabilmemiz gerekiyor. Ve farklı beklentiler aynı şehirde karşılanabilir, bunu unutmamak lazım. Kimsenin feragat etmesine gerek yok. Dönüşümün dışlayıcı olması gerekmiyor.

İ.A.: Kentsel dönüşümün olmazsa olmaz ilkelerinden biri "yerinde dönüşüm." İnsanlar yerlerinde kalmak istedikleri müddetçe o insanların orada yaşayabilmeleri sağlanabilmeli. Kentsel dönüşümün ciddi sosyolojik planlar çerçevesinde yapılması gerekirken, neredeyse parsel bazında yapılıyor. Türkiye'de maddiyat çerçevesinde düşünüyoruz. Olaya parsel açısından bakmak, dünyanın panoramasını bir kapı deliğinden seyretmeye benziyor.

B.K.: Ankara'daki Yeşil Vadi projesini buna örnek verebiliriz. Burada yerinden etmeden, uzlaşma kültürüyle ulaşılabilir konutlar yapıldı, gecekondular yıkıldı ve kamusal alanlar inşa edildi. O insanları yerlerinden etmeden, konut kalitesini artırmış oldular. Demek ki bu gibi projeler yapmak mümkün. Ama öncelik bu olunca, kârdan feragat etmiş oluyor proje sahipleri. Bence İstanbul piyasanın süreçlerine teslim olmuş bir şehir. Bu sonuçları öngörerek bu noktaya gelmedik. Bundan 20 yıl önce AVM'ler yapılırken, gecekondunun ismi varoşa dönüşüp buralarda yaşayanlar varoşlaştırılırken, bunların sonuçlarının bugünün popülizmine ve totaliter eğilimlerine gideceğini görmedi insanlar. Politikacılar da bu kadar kötü sonuçlanabileceğini öngöremediler. Bugün herkes "biz İstanbul'a yazık ettik" diyor.

İ.A.: Bence olay siyasetin finanse edilmesi isteminden kaynaklanıyor. Başka deyişle, Türkiye'nin petrolü yok, Türkiye bir teknoloji ülkesi değil, kişi başına üretilen patent, her 10 bin kişiye düşen doktora sayısı veya hakemli makale sayısı bakımından Türkiye çok geride bir ülke. 81 vilayette üniversite olması pek bir şey ifade etmiyor. Önemli olan ne ölçekte katma değer üretildiği. Ama bir şekilde ekonominin finanse edilmesi gerekiyordu. İnsanlar da bu yeni yaşam biçimlerine gönüllü olarak para verdiler.

B.K.: Bu sadece Türkiye için geçerli değil ama. David Harvey geçen yıllarda yürüttüğü bir tartışmada, dökülen çimento ile kapitalist büyümeyi ilişkilendiriyordu. 19. yüzyılda dökülen çimento, ABD'nin İkinci Dünya Savaşı sonrası döktüğü çimento ve Çin'in son 10 yılda döktüğü çimento oranlarını ortaya çıkarıp dökülen çimento oranlarındaki baş döndürücü artışa dikkat çekiyor ve şu soruyu soruyor: "Nereye kadar çimento dökerek büyüyeceğiz? Bunun bir sınırı olmalı."

İ.A.: Hani derler ya inşaat bir lokomotif sektör diye, aslında değil. İnşaat bir hizmet sektörüdür. Ancak ihtiyaç varsa yeni yapı inşa etmenin bir anlamı olabilir. Spekülatif yapılar genelde hüsran ile sonuçlanır. Aynı dört yol ağzında üç, dört alışveriş merkezi yapıldığını, zamanla bazılarının çöktüğünü, bazılarının da okula ya da hastaneye dönüştürüldüğünü görüyoruz.

B. İ.: "Geçen senelerde verdiğim bir derste öğrencilere nasıl bir şehir hayal ettiklerini sordum. İçlerinden biri 'Instagram'da güzel resimlerini paylaşabileceğim bir şehir istiyorum' diye cevap verdi. Yani 'like' edilebilecek bir şehir istediğini söyledi."

B. İ.: "Mega projeler hayata geçirilirken çevre etki değerlendirmelerinin çok iyi yapılmadığını düşünüyorum. Bu projelere ben güvenemiyorum. Bence çoğumuz verilen kararların, hayata geçirilen projelerin doğruluğuna güvenemiyoruz."

Yatırımcılar boş kalan tesislerini mecburen başka bir biçimde değerlendirmeye çalışıyorlar. "İmar hamlesi" sırasında yapılan, çok hızlı bir şekilde maddi kaynak sağlayacak ve insanların gönüllü olarak para verecekleri birtakım tesisler ve ürünler üretmekti. Konut bunlar arasında en çok rağbet gören ürün oldu.

B.K.: Sadece Türkiye'de değil, 1930-1950'lerden beri. Kapitalist tüketim ile konut sahipliği arasında çok yakın bir ilişki var. Konut sahibi olmak tüketimi artırır. Banyonu, perdeni, pencereni beğenmediğinde bir daha değiştirirsin. Sürekli onun içinde yeniden yeniden oynamaya devam edersin.

İ.A.: Öncelikle bir talep olması gerekir ki yapı inşa edebilesin. Bu şekilde suni bir talep yaratıldı ve insanlar ihtiyaçları olmayan konutlara, yerlere yönlendirildi. İnsanlar 1980'lerin sonundan beri banliyöye, başka bir deyişle çepere itekleniyor. Sonra ne oluyor? Kent merkezini çökertiyorsunuz; bu sefer çöken kent merkezini toparlamak için yeni işler yapılıyor. Sonra insanlar kent merkezinin güzelliğini tekrar keşfedip geri dönmeye çalışıyorlar. Bu şekilde patolojik bir döngü var. Bir diğer sorun da 'yatakhane mahalleler.' Ankara'da, İzmir'de, İstanbul'da çok sayıda yatakhane mahalle üretildi. Gündüz vakit geçirilmeyen, sokağında hayat olmayan, sadece gece uyumaya gidilen yerler. "Şehir" demek eğitim, üretim, sağlık ve diğer sportif, endüstriyel, her türlü sosyal yapının olduğu bir mekan demektir. Bir anlamda kendi kendine yeten bir yerleşim alanıdır. Ama bir yatakhane mahalleden dışarı çıkmadan yaşayamazsınız. Başka deyişle, ekonomik bir faktörseniz onlarca kilometre gidip bir yerlerde çalıştıktan sonra yatakhane mahalleye tekrar dönmeniz gerekir. Bence yatakhane mahalleler sosyolojik açıdan çok tehlikeli yerler. Bazı radikalleşmelerin bu yüzden olabileceğini düşünmemek elde değil. Mutluluk konusuna geri dönmek istiyorum. Mutluluk insanların göreli olarak kendilerini konumlandırabilmeleri ile ortaya çıkabilecek bir his. Başka insanları görüp, onlarla konuşup, paylaşıp hayatta olduğunuzu hissedebilmelisiniz. Şu anda ise insanlar kapalı sitelerinde ve kapalı iç dünyalarında yalıtılmış olarak yaşıyorlar.

B.K.: Mutluluğun korkudan, endişeden arınmışlık ile çok alakalı olduğunu düşünüyorum. Banliyöleşme ve çepere itilmenin önemli bir elementi korkuydu. İnsanlar şehirlerin çok korkutucu olduğunu düşünerek, kendilerine benzer insanlarla birlikte yaşamak üzere yüksek güvenlikli yerlere meylettiler. Korkuyu elimine edersek mutlu olurmuşuz gibi geldi. Ama bugün geldiğimiz yere baktığımızda, merkezde korkunun hüküm sürdüğünü, bizi hapsettiğini görüyoruz. Sadece mekansal olarak değil, siyasi ve ekonomik açıdan da korkuyoruz. Bugün mutluluktan bahsedeceksek, benim aklıma korkularımın, siyasi, kültürel ve ekonomik endişelerimin azaldığı bir ortam geliyor.

İ.A.: Bugün İstanbul'da 42 km'lik bir maraton koşusuna katılmak insanın kendisini birkaç saatlik bir yalnızlığa mahkum etmesi demek. Çünkü sokaklarda kimse yok, maraton seyretmeye kimse çıkmıyor. Spor ilgilerini çekse bile sokağa çıkmaya korkuyorlar. Halbuki dünyanın büyük şehir maratonlarında insanlar güzergah boyunca yollarda olur; maratonlar karnaval havasında geçer. Örneğin İstanbul'da Cumhurbaşkanlığı Türkiye Bisiklet Turu yapıldı ama kimsenin haberi olmadı. Yarışmacılar otoyolda yarıştılar. Otoyolda bisiklet yarışı yapılmaz.

B.K.: Mega projeler hayata geçirilirken çevre etki değerlendirmelerinin çok iyi yapılmadığını düşünüyorum. Benim uzmanlık alanım olmasa da, şehre sadece şöyle bir tepeden baktığımda bile bu mega projelerin şehrin akışkanlığını artırmadığını, aslında şehrin var olan tıkanıklığını ve ayrışmasını perçinlediğini, şehrin de bütünlüğünü kaybederek parçalandığını görüyorum. Bu projelere ben güvenemiyorum. Bence çoğumuz verilen kararların, hayata geçirilen projelerin doğruluğuna güvenemiyoruz. Bir grup hiç sorgulamadan güvenirken, bir grup da yine hiç sorgulamadan güvenmiyor.

İ.A.: Çevre etkisinden söz açılmışken Prof. Dr. Kriton Curi'yi anmadan geçemeyeceğim. Kendisinden "kimyasal ve biyolojik oksijen ihtiyacı"na ek olarak çok farklı bir kavramı daha öğrenmiştim. İnsanlık, insan nedir? Yurtseverlik nedir? Nasıl mühendis olunur? Mühendislik bakış açısı nedir? Bu soruların cevapları bana halen inandığım bir metodolojiyi öğretti. Sorun bence bir hiyerarşi sorunu. Eğer bir plan yapılacaksa, işe önce plan yaparak başlanmamalı. Benim benimsediğim metodolojide en önce değerler gelir. Genel kabul görmüş değerlere göre politikalar üretilir. Tartışılmış, üzerinde mutabık kalınmış bu politikalardan iyi hesaplanmış stratejiler çıkar. Bu stratejilere uygun programlar üretilir. Bu programların bir anlamda üst yöneticisi olduğu planlar ve projeler sonuçta ortaya çıkar. O projelerden size birtakım görevler düşebilir ama bütün bunların en

yukarıdaki değerleriniz ile hiyerarşik bir uyum içinde olması gerekir. Bu değerler tartışılmadan, üzerinde mutabık kalınmadan, bunlara uygun politikalar üretilmeden, 'işte projemiz budur' demek doğru değil.

B.K.: Evet, burada da yapılan projenin kabul görmesi noktasında bir güvensizlik ortaya çıkıyor. Şehir eğer 17 milyon insandan oluşuyorsa, tüm bu insanların içine sinebilecek projeler yapılabilmeli.

İ.A.: Tabii ki temsili demokrasiden bahsediyoruz. İstanbul'da 17 milyon insanı bir meydana toplayıp oylama yapabilme imkanımız yok. Seçtiğimiz yönetim sistemi bu. Ama en azından biliyorum ki İstanbul'un değerler hiyerarşisinde ben yokum, başka deyişle insan yok. Hatta şu an İstanbul'un bir değerler hiyerarşisine sahip olduğunu bile düşünmüyorum. Bir gayrimenkulcü olarak İstanbul'un hem yatayda hem düşeyde büyümemesi gerektiğini düşünüyorum. Nerede durdurabiliyorsak orada durmalı İstanbul. Bu şehrin daha fazla yeni yatırıma ihtiyacı yok. İstanbul'da hâlâ düşük teknolojik seviyede üretimle uğraşarak para kazanılabiliyor. Ciddi miktarda sanayici evine bir saat uzaklıkta fabrika istiyor. Bunu sadece özel sektör değil, kamu sektörü de yapabiliyor. Bugün Ankara'da boş bir Esenboğa Havalimanı dururken, Sabiha Gökçen Havalimanı'na hava bakım onarım merkezi kuruluyor. Uçak dediğiniz araç dünyanın herhangi bir yerine gidebilir; bakımı orada yapılabilir. Neden bu İstanbul'da yapılıyor? Üstelik Sabiha Gökçen Havalimanı aslında oradaki Teknokent'in hava alanı olarak planlanmışken şu an çok yoğun bir havalimanı. İçine bir de hava bakım onarım merkezi yaparak iyice yoğunlaştırıyorsunuz. Mega projelerde çok ciddi patolojiler var. Mega projeler bu şehrin yüzyıllarca sırtında taşıyacağı yükler haline geldi. Kansere sebep olan asbest lifleri gibi şehrin farklı yerlerine saçılıyor bu yükler. Bu projeler planlanıp hayata geçirilirken herhangi bir sektöre, meslek grubuna danışıldığını da zannetmiyorum.

B.K.: Evet, bugün içinde bulunduğumuz İstanbul'da uzmanlaşmanın yok olduğunu görüyoruz. İsimleri çok anılsa da aslında uzmanları dinleyen pek yok. Uzmanları dinleyecek olursak, şehir ve şehirlilik akışkanlık, farklılıkların karşılaşması demekse, bugün o şehirlilikten uzaklaşıyoruz.

Dünyada ve Türkiye'de yerel özerklik tartışmaları

Kapitalizmden demokratik parlamenter sistemlere günümüz siyasetini yönlendiren ve hâlâ meşgul eden birçok olgunun temeli, Orta Çağ'da ortaya çıkan bağımsız şehirlere dayanıyor. Boğaziçi Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Tuna Kuyucu '99 ile yerel özerkliği konuştuk.

Orta Çağ'da ortaya çıkan bağımsız Avrupa şehirleri, kapitalizmin erken formlarını ne şekilde etkiledi?
Weber'ci yaklaşıma göre kapitalizmin doğuşunu tetikleyen en önemli etmenlerden biri, Avrupa'da feodal düzenin ardından bağımsız şehirlerin ortaya çıkması. Yani feodal yükümlülüklerden azat olabilmiş, kendi içinde kurumsal bir yapı olarak durabilen, kendi kendini yönetebilen, kendi kurallarını koyan şehirler. Weber'e göre bu şehirlerin özerkliği çok önemli çünkü 11. ve 12. yüzyıldan itibaren Avrupa'da ticaret kanallarının oluşmaya başlamasına, karanlık çağların sonundan itibaren ticaretin organize edilmesine zemin hazırlıyorlar. Ticaret dünyanın başka yerlerinde de var ama Avrupa'nın şehir devletlerinde ortaya çıkan birtakım kurumlar ve hukuki formlar, kapitalizmin doğuşunu anlamak açısından çok önemli. Mesela anonim şirket yapısındaki ilk kurumsal yapıların ortaya çıkması. Aile şirketlerinden farklı olarak bir sürü insanın hissedar olabildiği şirketlerden bahsediyoruz. Bunu hafife almamak lazım, o zamanın koşullarında şirket kurmak çok büyük yatırımlar gerektiriyor. Hissedarlar hem gelecekte kazanacaklarına dair risk altına giriyorlar hem de hisselerinin ellerinden alınmayacağına dair hukuka güveniyorlar. Oldukça büyük bir risk!

Devlet yardımı da yok o zamanlar...
Evet çünkü merkezi otorite söz konusu değil, siyasi olarak parçalanmış bir yapıdan bahsediyoruz. Ama merkezi otoriteye benzer oluşumların ortaya çıkmaya başladığı, krallıkların, proto-devlet tiplerin olduğu yerlerde de yine bağımsızlığını korumayı başaran şehirler var. Bağımsız ya da bireysel iş modellerinin ve girişimci yapıların ortaya çıkması için, şehirlerin

RÖPORTAJ: **ELVİN VURAL '12** / FOTOĞRAFLAR: **HAYDAR ERÇİN**

bağımsız olması son derece önemli. Özel mülkiyetin mutlak koruma altında olması da öyle. Devletin ya da başka bir güçlü aktörün mülkünüzü ya da yatırımınızı elinizden alacağını bildiğiniz bir ortamda riske girmek istemezsiniz. Diğer bir önemli etmen de kamu borcu. Bir devlet ilk defa 14. yüzyılda Venedik'te finansman kaynağı olarak tahvil basıyor, insanlar bunu satın alıyor ve devletin finansörü haline geliyorlar. Böylece devlet ile birey arasında tam eşit olmasa da, tarafların birbirini muhatap aldığı, birbirine muhtaç olduğu, daha yatay bir ilişki formu ortaya çıkıyor. Bu ilişki vergiden ya da iltizam sisteminden farklı. Ve dahası bu ilişki daha sonraki yüzyıllarda parlamenter demokratik sistemlerin ortaya çıkabilmesi için olmazsa olmaz bir koşul.

Özel mülkiyet kavramına o zamana kadar dünyanın hiçbir yerinde rastlanmamış mıydı?

Rastlanıyordu, mesela İslam dini, tüccarların yoğun iş yaptığı bir coğrafyada ortaya çıkmıştı. Ancak İslam hukukunda yukarıda bahsettiğimiz türden şirketlerin ortaya çıkmasının önünde ciddi engeller var. Prof. Timur Kuran'ın incelediği üzere İslam hukukunda miras düzenlemesi biriken sermayenin parçalanmasına sebep oluyor. Vakıf yapıları da modern şirket benzeri yapıların önünde engel teşkil ediyor. Modern şirketler ancak Avrupa'daki şehirlerde mümkün çünkü bu şehirler kurallarını kendileri koyabiliyorlar.

Sıkışmış bir coğrafyada bulunmalarının payı var mı?

Elbette. O dönemlerdeki imparatorlukların devlet ve birey arasında böyle yatay bir ilişki formuna geçmemek gibi bir lüksleri var. Çünkü imkanları var; teknoloji, ordu, para... Oysaki Avrupa şehirleri küçücük bir coğrafyaya sıkışmışlar, üretim kapasiteleri sınırlı. Fetih yapma ya da tarımsal artı değer oluşturma imkanları yok. Yani aslında zorunluluktan bu kurumsal inovasyonların ortaya çıkışı.

Şehirlerdeki yönetimlerin güçlenmesinde insanların yakından yönetilmek istemeleri rol oynadı mı?

İnsanlar kendilerine en yakındaki birimler tarafından yönetilmeyi isterler. Bu çok temel bir prensip. Buna idarede desentralizasyon ya da ademi merkeziyetçilik deniyor. Yerel yönetimlerin anayasal sınırlar içinde kendi kendilerine karar alabilmeleri, kendilerini yönetebilmelerine de yerel özerklik diyoruz. Yerel özerkliği bir prensip olarak savunmak zor değil. Bunu demokratik ya da iktisadi argümanlarla yapabilirsiniz. Bölgenin iktisadi koşullarına, ihtiyaçlarına, uygun kanunların, düzenlemelerin yaratılması için bölgeye en yakın, orayı bilen, orası için çalışacak insanların yönetimde olması gerekir.

Yerel ve merkezi yönetimler arasındaki güç alışverişinde geriye doğru baktığımızda, bugünü anlamak için bize yardımcı olabilecek ne gibi dönüm noktalarından bahsedebiliriz?

Ulus-devletlerin ortaya çıkması ve gücü monopolize etmeleri buradaki en temel kırılma noktası. Mesela modern dönem öncesi devletler yerel elitlere oldukça geniş yönetim alanı vermek zorundalar. Burada dillerini konuşma, dini pratiklerini devam ettirme, aile hatta ticaret hukukuna sahip olma gibi haklardan bahsediyorum. Ancak merkezi yönetimler güçlendikçe homojen bir hukuk sistemini, eğitim sistemini, askerlik hizmetini ya da dil politikasını tüm ülkeye empoze etmeye başlıyorlar. Bu süreçte merkez ile yerel arasında ciddi sürtüşmeler yaşanıyor. Merkez yerel elitlere muhtaç olmadan yönetme ve hükmetme kapasitesine askeri ve bürokratik olarak sahip olduğunda arada kurulan zımni ortaklık ve güç paylaşımı sona eriyor. Bu kırılmayı Osmanlı coğrafyasında 19. yüzyıl boyunca görebiliyoruz ve aslında Türkiye'nin bugün halen yaşadığı yönetim sorunlarının kökeninde de bu dönüşümün tamamlanamaması yatıyor. Merkez-yerel yönetimler arası güç paylaşımının demokratik ilkeler üzerinden gerçekleşmesi tabii ki bir süreç meselesi. İspanya örneğinde görüldüğü üzere tamamlanabildiği de şüpheli. Ancak şu şans eseri olmasa gerek: Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı gibi çok önemli bir metin, ancak 1985'te yazıldı. 1769'da değil, 1860'da değil. Yani yerel özerklik, bir geç 20. yüzyıl fenomeni. Aslına bakarsanız 20. yüzyılın ikinci yarısının ortalarına gelene kadar yerel özerklik üzerine tartışmalar pek gündeme gelmiyordu. 1970'lerde merkezi devletlerin yaşadığı ekonomik krizler, birçok ileri kapitalist devleti yerel yönetimleri güçlendirmeye ve onlara belirli oranlarda özerklik vermeye zorladı. Neoliberal ekonomik prensipler merkezi yönetimlerin ekonomik alandaki rollerini, özellikle yeniden dağıtımcı ve toplumsal eşitlik yaratmak için kullanabildikleri araçları ciddi ölçüde kısıtlarken, bir kez daha yerel yönetimlerin önünü açtı.

> **"İnsanlar kendilerine en yakındaki birimler tarafından yönetilmeyi isterler. Bu çok temel bir prensip. Buna idarede desentralizasyon ya da ademi merkeziyetçilik deniyor."**

Yerel özerklik özelinde geldiğimiz noktayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

İspanya gibi bazı ülkeler hakikaten büyük adımlar attılar. Ancak onlar bile şu an ciddi problemlerle boğuşuyorlar. Katalanların İspanya'yla mücadelesi bize gösteriyor ki bu dinamikler çok zor kontrol altında tutulabiliyor. İspanya federal bir sistem değil ama neredeyse federal bir sisteme yakın yerel özerklikler verilen, Katalanların kendi lisanlarını, vergi sistemlerini kullanabildikleri, öz yönetime yakın bir düzene sahip. Ama görüyoruz ki Katalanlarla İspanyollar arasındaki tansiyon azalsa da hiç bitmiyor ve uygun koşullar ortaya çıktığı zaman, şu an mesela çok uygun bir zaman iktisadi krizi ve işsizlik oranlarını düşünürsek, Katalanlar tek taraflı bağımsızlık ilan edebiliyorlar.

"Dünyada federatif yapıyla yönetilen ya da yerel özerklik prensibini uygulayan birçok ülke var. Çoğunluğunda bağımsızlıkçı hareketler ortaya çıkmıyor. Olumlu örneklerden ders almak gerek."

Türkiye'de ise bırakın öz yönetim gibi bir terimi, yerelleşme, yerel özerklik, demokratik özerklik gibi kavramların gündeme gelmesi dahi reaksiyon doğuruyor ve bu kavramları kullananları teröre destek vermek, ülkeyi bölmek istemek gibi ithamlar altına sokuyor. Çok trajik.

Katalanlar ve İspanya arasındaki tansiyon neden bu noktaya geldi?
Katalanların şu an bağımsızlık istemesinin sebebi, son derece sağcı bir yönetimin Katalanların da aralarında olduğu azınlıkların hassasiyetleriyle oynamış olması, bunun ciddi bir iktisadi kriz ile eş zamanlı yaşanması ve sürecin Madrid tarafından çok kötü yönetilmesi. Dünyada federatif yapıyla yönetilen ya da yerel özerklik prensibini uygulayan birçok ülke var. Çoğunluğunda bağımsızlıkçı hareketler ortaya çıkmıyor. Olumlu örneklerden ders almak gerek.

Yerel özerklik talebi ile ülkeyi bir arada tutma dengesini nasıl oluşturmak lazım?
Bir formülü yok, her ülkenin kendi tarihsel gerçekleri ve sosyolojik, iktisadi yapılarıyla uyumlu, dinamik ve esnek çözümler gerçekleştirmesi gerekiyor. Ama temel prensipler ortaya koymak mümkün: Katılımcı karar alma süreçlerine sahip olmak, halkın katılımını sağlayacak kurumsal yapıları yaratmak ve işletmek, hesap verilebilirlik, dayatmacılığı engellemek, insanların kültürel haklarını, dillerini konuşma haklarını garanti altına almak, günlük hayatlarına dair kararları kendilerine en yakın yönetim seviyesinde alabilmelerini mümkün kılmak gibi. Ancak Türkiye'de bunların hiçbiri maalesef yapılamıyor. Kürt siyasi hareketinin yönettiği tüm büyük belediyelerin merkezi yönetim tarafından tasfiye edilmeleri ya da son birkaç haftadır iktidar partisinin kendi belediyelerinin yönetimini bile "kovabilmesi" bunun en net göstergesi.

Türkiye sizce bu tartışmaları yapmaya ne zaman hazır olacak?
Türkiye vesayet rejimiyle kurulmuş bir ülke. Aslında Cumhuriyet'in ilk anayasası, vesayet rejiminden oldukça uzaktı, yerelleşmeye imkan tanıyordu. Sonra yazılan bütün anayasalar, istinasız, merkezin yerel üzerindeki vesayetini sürekli olarak güçlendiren anayasalar. Mesela Türkiye'de belediyelerin kararları merkez tarafından kolayca yok hükmüne getirilebiliyor. Kendi başlarına iktisadi kararlar alma, mesela vergilendirme hakları yok. Tamamen merkeze bağlılar. 1980'lerde Özal'ın geçirdiği bir kanuna kadar, belediyeler istedikleri şekilde borçlanamıyorlardı bile. İBB, Dünya Bankası'ndan veya Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası'ndan ya da özel bir bankadan borç alma yetkisine sahip değildi. Kaynaklar merkezden aktarılıyor, vergiler merkez tarafından toplanıyordu. Zamanla her belediyenin nüfusuna göre vergilerden aldığı pay artırıldı, dolayısıyla hiçbir şey yapılmadı diyemem. Ama gene de her şey merkezden yönetiliyor. Yerelin kaynaklarını yaratma yetkisi son derece sınırlı. Merkezin onay vermediği durumlarda yine tahakkümünü kesin kılmak için kullanabileceği mekanizmalar mevcut.

OHAL ilanı veya KHK'lar gibi mi?
O kadar ekstreme gitmeye gerek bile yok. 1970'lerden sonra yerelin yetkileri biraz artırılır gibi oldu çünkü dünyanın her yerinde merkezi hükümetler ciddi bir ekonomik buhrandan geçiyordu. Öte yandan, İstanbul gibi bir şehri yatırım merkezi haline getirmek için belediyesini de güçlendirmek gerektiğinin farkına varıldı. Bu yönde birtakım adımlar atıldı ama büyükşehir belediyelerinin bugün hâlâ kendileri için yeni bir vizyon belirleme, rota çizme gibi bir yetkileri yok.

Peki Ak Parti hükümetinin yerel özerklik tartışma konusundaki tutumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?
AK Parti başa geldiğinde yerel özerklik ve desentralizasyon anlamında ciddi adımlar attı. Türkiye tarihinde ilk defa bir kanunda "yerel özerklik" ibaresi yer aldı. Bu dönem, demokrasi talebinde bulunan birçok toplumsal kesimin Ak Parti hakkında heyecan duyduğu bir dönem. Ak Parti bu adımları atarken Merkez Bankası'na özerklik vermek, bağımsız denetim kurumları oluşturmak gibi adımlar da attı. Daha rasyonel, karar verme süreçlerinin tabandan yukarı doğru işlediği, daha transparan bir yönetime doğru gidiyorduk. Dil değişiyordu, literatür çeşitleniyordu. Katılımcılık, şeffaflık gibi anahtar kelimeler yaygınlaşıyordu. Kelimelerin gücünü hafife almamak lazım, bazen önce diskur değişir, temelden değişimler diskurdaki değişimleri takip eder, sonra sistem dönüşür. Sonra ne olduysa oldu, 2009-2010 sonrası bu süreçte tam bir U dönüşü yaşandı. Yaşayabileceğimiz belki de en sert dönüşümü yaşadık. Merkez yerele verdiği bütün hakları geri aldı, daha da fazlasını kendi elinde tutmaya başladı. 2012'de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı kuruldu ve bütün imar ve şehirleşme konularında verilecek kritik kararlar buraya bağlandı.

Kentsel dönüşüm uygulamaları ve tartışmaları da bu salınıma dair çok şey söylüyor sanırım.
Kesinlikle. Kentsel dönüşüm, yerel ve merkez arasındaki otorite tahterevallisine çok iyi bir örnek. Kentsel dönüşüm olgusu Türkiye'de Marmara Depremi'ni takiben 2000'lerin başında ortaya çıktı. Gerçekten önlem alınması gerekiyordu çünkü şehirlerin mevcut durumlarında devam etmeleri imkansızdı. İlk yasaya göre, kentsel dönüşüm kararlarına ilçe belediyeleri karar verecekti. Birkaç sene sonra ilçe belediyesine verilen yetki, büyükşehir belediyesine devredildi. Sonra 2012'de geçen Afet Yasası ile kentsel dönüşüm kararları büyükşehir belediyelerinden alınıp Çevre ve

Şehircilik Bakanlığı'na, yani mümkün olan en yukarıdaki, en merkezi makama bağlandı. Merkez ne derse, şu an o oluyor. Kentsel dönüşüm dışında da bu böyle. İBB'nin tüm karşı çıkmalarına rağmen 3. köprü ve 3. havalimanı kararları tamamen merkezin bastırmasıyla alındı.

Tüm bu süreçte TOKİ'nin rolü nedir?
TOKİ'nin elinde sınırsız yetki var. Yerel yönetimlerin vereceği birçok kararın üstünde karar vermek yetkisine sahip. Mesela TOKİ'nin plan yapma yetkisi var. Bu ne demek? Devlet TOKİ'ye bir proje alanı veriyor. Bu alanda ne olacağı, kaç katlı olacağı, yoğunluğunun nasıl olacağı TOKİ'ye bağlı. TOKİ ihale kanunundan da muaf. Acayip bir durum bu; TOKİ'nin kimden ne mal aldığı, ne yaptığı, devlet tarafından doğru düzgün denetlenmiyor. TOKİ'nin son 10 yılın toplam konut yatırımındaki yüzdesi 8-10'lara ulaşmış durumda. Devletin piyasayı boğduğu, serbest pazar ekonomisinin, yani kapitalizmin tam karşıtı bir durum bu.

Biraz dünyaya bakalım, mesela şu an Çin'de dev şehirlerin kurulmasından bahsediliyor. Bu yatırımları nasıl değerlendiriyorsunuz?
Çin şu an olağanüstü bir dönüşümü tetiklemeye çalışıyor ve uygun koşullara da sahip. Küreselleşme ve entegrasyon söyleminin ABD tarafından terk edildiği, o birleştirici-kapsayıcı rolü gitgide Çin'in sahiplendiği bir dönemi yaşıyoruz. Çin, Belt-Road-Initiative (BRI) adlı dev bir projeye girişti, amacı Çin'in doğu kıyılarından Britanya'ya uzanan bir ticaret hattı oluşturmak. Yani eski İpek Yolu'nu tekrar canlandırmak. Bu amacı gerçekleştirmek için 200 milyar dolardan fazla yatırım planlanıyor. Yol üzerindeki tüm ülkelere büyük altyapı, ulaşım yatırımları başlamış durumda. Bu projenin önemli bir ayağı da bu devasa coğrafya üzerinde büyük şehirlerin kurulması. Yani şehirleşmenin son derece kısıtlı olduğu devasa platoların ortasında iki, üç milyon nüfuslu şehirler inşa ediliyor. Sıfırdan şehir yapıyorlar. Merkezi hükümet kararı alıyor, yerel yönetimler şehirleri inşa ediyorlar; altyapısıyla, ticaret bölgesiyle, parkıyla, bahçesiyle, konutuyla, metrosuyla, her şeyiyle. Sonra da insanların buraya yerleşmesini bekliyorlar. Büyük bir kumar. Çünkü şu ana kadar bu şehirlerden bazıları hızla doldu ama bazıları dolmadı. Dolmayanlar tam ölü yatırım. Düşünsenize, arazinin ortasında bir hayalet şehir. Buna "ghost cities" ismi bile takılmış durumda. Çok değişik bir olgu.

İnsanların bu şehirlerde yaşaması için belirli teşvikler sağlanıyor mu?
Bu şehirler, merkezden verilen kararla oluşturuluyor. Ama sonra yerele, merkezden planlananın gerçekleştirilebilmesi için belli bir hareket alanı sağlanıyor. Zorlama yok ama makro iktisat politikaları aracılığıyla insanları kırsaldan kente yönlendirmeyi amaçlıyorlar. İnsanlar zaten kentte yaşamak istiyorlar, kırsalda koşullar çok zorlu. Çin'in halihazırdaki şehirleri de zaten aşırı kapasitede çalışıyor, çevre kirliliği çok fazla ve düşük vasıflı sanayi işleri komşu ülkelere kaydıkça fabrikalarda iş gücüne ihtiyaç azalıyor. Bunları gören merkezi yönetim bu şehirlerle yeni istihdam, yeni üretim alanları açmayı deniyor. Cidden çok mantıklı geliyor kulağa ama tutar mı tutmaz mı zaman gösterecek.

Neoliberalizm altında ekolojik süreçler

Kentleri doğanın ya da kırın bittiği bir alan olarak görmemek, tam aksine kentleri doğanın belli bir şekilde dönüşümü olarak anlamak gerekiyor. Böyle bakabildiğimizde, kenti durağan bir mekan olarak okumaktansa bir dizi toplumsal ve ekolojik dönüşümün iç içe geçtiği bir alan olarak değerlendirebiliyoruz.

Birleşmiş Milletler'in oluşturduğu "2030 Hedefleri", sürdürülebilirlik için hayati önem taşıyan hususları -başta iklim değişikliği, yoksulluk, eğitime ve sağlığa ulaşım, biyoçeşitliliğin kaybı olmak üzere- tartışırken, kentlere özel bir vurgu yapıyor bilindiği üzere. Kentler, toplumsal yaşam-ekonomi-ekoloji üçgeninde hem mağdur durumdadır hem de müsebbip. Dolayısıyla kentleri bu bağlamda, özellikle sosyal ve ekolojik kıyımların arttığı neoliberal politikalar kapsamında değerlendirmek, önemli görevlerimizden biri olarak karşımıza çıkıyor. Bu kısa yazının yola çıkış noktası; kentleri doğanın ya da kırın bittiği bir alan olarak görmemek, tam aksine kentleri doğanın belli bir şekilde dönüşümü olarak anlamak gerekliliği. Yani, kentin doğaları -suyu, havası, yeşil alanları- kentin içindeki toplumsal, siyasal, ekonomik ve diğer süreçlerle çok yakın bir etkileşim içinde. Bu etkileşim sonunda doğa, değişiyor ve dönüşüyor. İşte böyle bakabildiğimizde, kenti durağan bir mekan olarak okumaktansa bir dizi

YAZI: **PROF. DR. FİKRET ADAMAN '87, DR. BENGİ AKBULUT '04** / FOTOĞRAFLAR: **PROF. DR. FİKRET ADAMAN '87**

“Etkilerini kentsel merkezlerde çoğunlukla birebir izlemiyor olsak da, sayıları hızla artan enerji yatırımlarının (bu bir termik santral ya da hidroelektrik santral olabilir) yarattığı toplumsal ve ekolojik yıkım kırsal yaşamı ciddi bir şekilde tehdit ediyor.”

toplumsal ve ekolojik dönüşümün iç içe geçtiği bir alan olarak görebiliyoruz.

Kentin içindeki toplumsal ve ekolojik süreçlere dikkatimizi çevirdiğimizde, bir yandan bu süreçlere içkin adaletsizlikleri fark ediyoruz, bir diğer yandan da kentte yaşadığımız toplumsal-ekolojik dönüşümlerin arka planının ne denli çetrefilli olduğunu. Kentin doğasını ve diğer taraftan doğanın yıkımını elbette herkes aynı şekilde deneyimlemez. Yeşile, temiz havaya ya da sessiz bir ortama erişimin bir kentte homojen bir şekilde dağıldığını düşünmekte nasıl zorlanıyorsak, beraberinde doğal yıkımları getiren insan müdahalelerinin yarattığı rantın da kent genelinde eşitlikçi bir şekilde paylaşıldığını söylemekten imtina ediyoruz. Dolayısıyla kentsel-çevresel imkan ve kaynakların dağılımı, var olan eşitsizliklerden bağımsız düşünülmemeli.

Diğer yandan, kimi doğal yıkımların sonuçlarının tüm kentsel alanı kapsayacak genişlikte olduğunu kabul etmek durumundayız. Örneğin bir kenti çevreleyen ve “yeşil kuşak” olarak adlandırılan ormanlık alanların imara açılmasının beraberinde getireceği hava kalitesi bozulmasının ya da yereldeki biyoçeşitliliğe yansıyacak maliyetlerin faturası, çoğu durumda tüm kente yansıyor. Kentlerin -ülkemizde de maalesef doğrudan şahit olduğumuz üzere- neoliberal politikalarla beraber giderek daha da çok rant kaynağı olarak görüldüklerini ve son 20, 30 yıllık döneme baktığımızda yeşilin ciddi tahribata uğramış olduğunu anlıyoruz. Hak temelli yaklaşımlar yerine dar bir perspektif ve çoğunlukla miyopik bir zaman tahayyülü kapsamında yapılan fayda-maliyet hesaplarının temel alınması, bu tahribatın arka planını hazırlıyor.

Kentleri incelerken, kırsal kesimi ve tarım sektörünü de analiz dışında tutmamamız gerektiğini hatırlayalım. Bir yandan kenti besleyen yerel tarım alanları ve su havzaları mega projeler ve benzerleriyle yıkıma uğratılırken, diğer yandan da kırsal bölgelerde yaşam alanlarının ve genel olarak bakıldığında tarım sektörünün -büyük ölçüde adaletli ve ekolojik bir kırsal kalkınma vizyonu oluşturmak yerine kırsal geçim kaynaklarının piyasa odaklı ekonomi-politikaları yüzünden darbe almasına göz yummak şeklinde tezahür eden neoliberal politikalar nedeniyle- tahrip edildiğini ve bu suretle de kırdan kente yoğun göç dalgalarının oluştuğunu görüyoruz. İlave olarak, kentte rant odaklı atılan her adımın kırda bir yıkımı beraberinde getirdiğini de gözden ırak tutmamak gerekiyor.

Bir örnekle açıklayalım. Büyük bir ihtimalle yeşil alan üzerine yeni verilen imar hakkıyla inşa edilmiş olan bir AVM’nin elektriğinin karşılanmasına yönelik atılması gereken adımların gerçekleştiği yerler, nedense hep kırsal alanlar oluyor. Son yıllarda Türkiye’de ekoloji mücadelesinin en hararetli odak noktasının enerji yatırımları olması da zaten tesadüf değil. Etkilerini kentsel merkezlerde çoğunlukla birebir izlemiyor olsak da, sayıları hızla artan enerji yatırımlarının (bu bir termik santral ya da hidroelektrik santral olabilir) yarattığı toplumsal ve ekolojik yıkım kırsal yaşamı ciddi bir şekilde tehdit ediyor.

Kentlerin aldığı ekolojik darbeler elbette sadece insanları için değil, tüm canlıları etkiliyor. Yaratılan kıyımların faturasının sadece insanlara değil hayvanlara da çıkartıldığını dikkate almak durumundayız. Göç yolları üzerinde yapılan projelerin tehdit ettiği kuşlar, ormanların kesilmesiyle habitatları onarılmayacak şekilde bozulan yaban hayvanları ve kentsel dönüşüm projeleriyle yerlerinden edilen sokak hayvanları da kent yaşamının ve genelde kent ekolojisinin birer parçaları. Ormanlık alanların yok edilmesinin maliyetini başka alanlara ağaç dikerek karşılamak da maalesef mümkün değil çünkü orman, içinde ağaç sayısına indirgenemeyecek denli ekolojik bir zenginliği barındırıyor.

Gün geçmiyor ki neoliberal yaklaşımlar doğrultusunda bir başka mega projenin, toplumsal ve ekolojik porteleri yeterince dikkate alınmadan, kamusal alanda katılımcı ve demokratik bir şekilde tartışılmadan, neden ve hangi ihtiyaca yönelik yapıldığı yeterince açıklanmadan ilan edildiğini duymayalım. Bu durumu İstanbullular daha da haşin bir şekilde yaşıyor: 3. köprü ve 3. havalimanı gibi projelere, bir dönemdir sessizlik perdesi arkasında kalan ama bugünlerde tekrar ısıtılan Kanal İstanbul’u eklediğimizde, ortaya çıkan görüntü kaygılanmak için yeterli. Bu projelerin kentte yaratacakları yüklerden bahsedilmeden, bilim çevreleri ile kamusal alanda yeterince tartışılmalarına fırsat verilmeden alelacele kentin gündemine sokulmuş olmaları, en hafif haliyle ifade edersek, talihsizlik.

Bir kentin geleceğine ilişkin karar mekanizmalarının -ki bu kararların birçoğunun doğrudan ve dolaylı olarak ekolojik hayata dokunması söz konusu- demokratik etkin katılım, şeffaflık, hesap verilebilirlik üzerine inşa edilmesi gerektiğini vurgulayarak bu yazıyı sonlandırmak istiyoruz.

**Tek öğretmen
her şeyi değiştirebilir.**

Ona bir kalem verin;
bir defter ve dilediğince öğrenci...
Görün nasıl değiştiriyor bütün bir geleceği.

Öğretmenlerimizin Günü Kutlu Olsun.

Türkiye'yi bir üst lige taşımak için

Enerjiden altyapı inşaatına, havaalanı işletmeciliğinden turizme Türkiye ve yurtdışında önemli projelere imza atan Limak Holding'in Yönetim Kurulu Üyesi ve Limak Yatırım Yönetim Kurulu Başkanı Ebru Özdemir '95 ile mega projeleri ve beraberlerinde getirdikleri dönüşümü konuştuk.

Türkiye'deki kentleşmeyi, özellikle de İstanbul'un son 10 yıldaki kentleşme sürecini nasıl değerlendiriyorsunuz?
İstanbul hepimizin bildiği üzere coğrafi konumu itibarıyla yüzyıllardır medeniyetlerin merkezi. Ticaret yollarının ortasında bulunan bu doğal hub, son yıllarda hızlı bir nüfus artışına şahit oldu. Hızlı nüfus artışının yanı sıra büyük oranda göç almış olması nedeniyle ciddi bir ulaşım sıkıntısı da gündeme geldi. Buna bağlı olarak da birçok önemli altyapı yatırımı yapıldı ve yapılmaya devam ediyor. Marmaray, Avrasya Tüneli, İstanbul Yeni Havalimanı, Kuzey Marmara Otoyolu, Yavuz Sultan Selim ve Osmangazi Köprüleri bu yatırımlardan bazıları. Özellikle metro ve köprü projelerinin ulaşım sorununu çözme konusunda önemli bir yeri olduğunu düşünüyorum. Örneğin; Yavuz Sultan Selim Köprüsü ile İstanbul içi trafiğe araçları sokmadan yakalar arası ulaşım sağlanırken, Avrasya Tüneli ile yakalar arası ulaşıma alternatif bir yol daha eklenmiş oldu.

RÖPORTAJ: **EBRU TAHİROĞLU '11**

Sizce bu dönemde İstanbul'un yaşadığı büyük değişimler hangileri?
İstanbul'un yaşadığı büyük değişimler bana göre hızlı nüfus artışı ile büyük oranda göç almış olması sonucunda ortaya çıkan sorunlar ve bunları çözmeye yönelik yapılan altyapı çalışmaları. Nüfus artışı ile birlikte ulaşım sıkıntısı, yeni yaşam alanlarına ve eski binaların renovasyonuna duyulan ihtiyaç ortaya çıktı. Dolayısıyla da birçok altyapı yatırımı yapıldı. İstanbul için çok önemli olduğunu düşündüğüm değişim konularının başında Türk Hava Yolları'nın büyümesi ile Atatürk Havalimanı'nın şehre yetmemeye başlaması, bu nedenle yeni bir havalimanı yatırımının yapılması geliyor.

Mega projeleri nasıl tanımlıyorsunuz?
Nüfusun ve göç oranının hızla artması beraberinde bazı sorunları da getiriyor. Bunların başında medeniyetin en önemli göstergesi olan ulaşım geliyor. Mega projeleri aslında Türkiye'yi daha üst bir lige taşıyacak önemli projeler olarak değerlendiriyorum. Türkiye'nin gerçek potansiyeline ulaşabilmesi için bu altyapı projelerine ihtiyacı vardı. Türkiye'nin ticaretini, turizmini ve dünyayla rekabetini artırabilmesi için buna uygun bir altyapıya sahip olması bir gereklilik. Örneğin havacılık alanında çok hızlı bir talep artışı söz konusu. Buna uygun şekilde bir havalimanı altyapısı oluşturmamız şart. Ticaretimiz hızla artıyor bunun için de yeterli sayıda liman ve otoyolu kurmamız gerekiyor. Bu, Türkiye'nin dünyayla rekabeti açısından da büyük önem arz ediyor.

Bu süreçte Limak Holding olarak sizin de çok önemli projeleriniz oldu. Bu projelerden biraz bahsedebilir misiniz?
Limak olarak Türkiye'de ve dünyada pek çok önemli altyapı projesinde yer alıyoruz. Bunlardan bazılarını şöyle sıralayabiliriz. Sabiha Gökçen Havalimanı'nın yeni terminalini ortaklarımızla birlikte tamamladık, 200 milyon yolcu kapasitesine ulaşarak dünyanın en büyük havalimanı olacak İstanbul Yeni Havalimanı'nı inşa eden ve 25 yıl süreyle işletecek olan konsorsiyumda yer alıyoruz. 2023 metre ile dünyanın en uzun ara açıklığına sahip asma köprüsü olacak Çanakkale 1915 Köprüsü projesinin ortakları arasındayız. Aynı zamanda, TANAP ve Kuzey Marmara Otoyolu'nu yapan konsorsiyumda da varız. Kuveyt'te havalimanı yeni terminal işi ile Türkiyeli müteahhitlerin tek başlarına üstlendikleri en büyük çapta işi aldık. Mayıs ayında temel attık, inşaata devam ediyoruz. Senegal Dakar Havalimanı ihalesini yine Türkiyeli bir firmayla birlikte aldık. Rusya'da iki havalimanı terminali ve önemli bir yol projemiz var. Bunların yanı sıra enerjide Türkiye'nin en eski doğalgaz santrali olan, 1200 MB kapasiteli Hamitabat Doğalgaz Termik Santrali'ni yeniledik ve Türkiye'nin en verimli doğalgaz santraline dönüştürdük, çok yakında hizmete alacağız. Yeniköy ve Kemerköy'de de önemli renovasyon yatırımları yapıyoruz. Son olarak Siirt'te Çetin Barajı ve HES Projesi'nin yatırımına başladık. Bunlara ek olarak dünyanın en yüksek üçüncü barajı olan Yusufeli Barajı'nın da inşaatına ortaklarımızla devam ediyoruz. Çimento alanında Ankara ve Kilis'te iki yeni fabrika yapıyoruz.

Söz konusu projelerin bölge ekonomisinin canlanmasına katkı sağladığı bir gerçek. Bu büyük çaplı projeler beraberinde ne gibi alternatif iş modelleri getiriyor?
Tabii bu projeler çok büyük projeler ve etraflarında ekosistem oluşturuyorlar. Bize iş yapan pek çok firma da oluyor. Dolaylı olarak önemli bir istihdam oluşturuyoruz. Örneğin İstanbul Yeni Havalimanı tamamlandıktan sonra 100 binden fazla kişiye iş imkanı yaratacak. Ayrıca ülke ekonomisi açısından da büyük bir değer sağlayacak. Çanakkale Köprüsü ise Ege'nin Avrupa'ya bağlantısı açısından önemli bir işlev görecek ve bu bölgenin ekonomisinin gelişmesi anlamında da çok önemli bir rol üstlenecek. Biz yaptığımız her işte satın alımlarımızda maksimum yerli ürün, yerli firma kullanmaya ve bir şekilde paranın yurtiçinde kalmasına azami özen gösteriyoruz.

> **"Mega projeleri aslında Türkiye'yi daha üst bir lige taşıyacak önemli projeler olarak değerlendiriyorum. Türkiye'nin gerçek potansiyeline ulaşabilmesi için bu altyapı projelerine ihtiyacı vardı."**

Mega projelerin ekonomik kalkınmaya katkısı bir gerçek ama uzun dönemde çevresel ve toplumsal mega etkilerinin olması da kaçınılmaz görünüyor. Sizce bu projelerin hayatını yüksek kapasitede sürdüren İstanbul gibi bir şehre nasıl etkileri oluyor?
Etkilerinin olması tabii ki kaçınılmaz fakat biz yaptığımız her işi dünya standartlarına göre yapmaya özen gösteriyoruz. IFC, Dünya Bankası ve EBRD gereklilikleri doğrultusunda çevresel ve sosyal etki değerlendirme çalışmaları yaptırıyoruz. Ulusal ve uluslararası birçok uzmanın, bilim adamının, akademisyenin gerçekleştirdiği bu çalışmalarda belirlenen etki azaltıcı önlemleri alarak projelerimizi ilerletiyoruz. Projelerin uygulama ve işletme aşamalarında da hem bağımsız danışman kuruluşlar, hem finans kuruluşları hem de kendi ekiplerimiz tarafından bu önlemlerin uygulanmasını takip ediyoruz. Birçok projemizde Türk mevzuatının tüm gerekliliklerini tam anlamıyla sağlamanın yanı sıra daha sıkı limitler içeren IFC Standartları ve AB Direktifleri limitlerini de sağlamayı taahhüt ediyor, yatırımlarımızı bu doğrultuda planlıyoruz. Sadece çevresel anlamda

"Boğaziçi Üniversitesi iş birliği ile yaptığımız Türkiye'nin Mühendis Kızları Projesi ile kadın mühendislerin oranını artırmayı ve iş dünyasında üst pozisyonlara gelmelerinin önünü açmayı hedefliyoruz."

değil toplumsal anlamda da sosyal etki değerlendirme çalışmaları, toplumsal anket ve analizler gerçekleştirerek projelerimizin etki alanında sosyal yapıya her tür pozitif katkıyı sağlamayı hedefliyoruz.

Mega projelerde kamusal meşruiyetin oluşması için yürüttüğünüz çalışmalar var mı?
Kamusal meşruiyetin oluşması için muhakkak suretle iyi bir iletişim çalışması sürdürüyoruz. Ne yaptığımızı, nasıl yaptığımızı basınla, kamuoyu ve yerel bileşenlerle paylaşıyoruz. Şirket olarak dört yıldan bu yana sürdürülebilirlik raporu hazırlıyoruz ve bu raporu da kamuoyuna sunuyoruz.

Kamuoyunun en çok ilgisini çeken konuya gelelim. İstanbul Yeni Havalimanı'nda son durum nedir? Planlanan tarihte açılabilecek mi?
Şu an tüm çalışmalar takvime göre ilerliyor, projenin birinci safhasındayız ve çalışan sayımız 30 binin üzerinde. İstanbul Yeni Havalimanı'nın üç pistiyle birlikte 2018 yılının üçüncü çeyreğinde devreye alınması planlanıyor.

İstanbul'a yapılacak üçüncü havalimanına dair kamuda oluşan ekolojik tahribatla ilgili endişeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?
İstanbul Yeni Havalimanı projesi bir yap-işlet-devret projesi. Biz bu projeyi yapıp bitirdikten sonra 25 yıl işletip devlete iade edeceğiz. Proje kamunun bir projesi. Şartnameye uygun şekilde bize gösterilen yerde bu projeyi yapıyoruz. İstanbul'da böyle bir projenin hayata geçirilebileceği başka uygun bir alan bulunmuyor. Söz konusu saha terk edilmiş eski bir maden sahası. Aslında biz burada bir tahribat yapmak yerine çok kötü durumdaki bir zemini iyileştirdik ve ülke ekonomisine kazandırdık diyebiliriz. Her ne kadar basında ve kamuoyunda çok yer almasa da gerçekten bu projede örnek teşkil edebilecek çevresel ve sosyal çalışmalar gerçekleştirdiğimizi düşünüyorum. Daha planlama aşamasında, yani inşaat süreci başlamadan önce proje alanında hassas ekolojik alanlar tespit edildi ve proje yerleşimi bu alanların korunması amacıyla yeniden değerlendirildi. Biyoçeşitlilik Eylem Planı hazırlandı. Tespit edilen endemik türler (örneğin hassas bir kardelen türü) uzman ekip eşliğinde proje alanından taşınarak koruma altına alındı; hem doğal ortamına yakın proje dışında bir alana, hem Atatürk Arboretumu'na, hem de Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi'ne taşındı. Kesilen her ağacın yerine beş ağaç dikilmesi için Orman Bakanlığı ile ön görüşmelerimizi tamamladık ve dikimlere başlayacağız.

Türkiye'de ilk defa proje inşaat aşaması başlamadan hem projede görev yapan ornitologlarımız tarafından hem de kuş radarları yoluyla kuş gözlem çalışmalarını başlattık. Tüm dünyada faaliyet gösteren Bird Strike Committee üyesi olarak Amerika, Avrupa ve Afrika'da yer alan tüm havalimanlarındaki çalışmaları ve uygulamaları inceledik. Türk ve yabancı uzmanlar tarafından alınması gereken önlemler belirlendi ve uygulamalarımız bu şekilde başlatıldı.

Toplum yararına da pek çok çalışma yaptığınızı biliyoruz. Hem Limak olarak hem kişisel olarak yürüttüğünüz sosyal sorumluluk projelerinizden bahseder misiniz?
Limak olarak bu faaliyetlerimizi bir çatı altında toplayabilmek adına 2016 yılında Limak Vakfı'nı kurduk. Eğitim başta olmak üzere pek çok alanda sosyal sorumluluk projeleri yürütüyoruz. Bunların birçoğunu da Boğaziçi Üniversitesi'nin iş birliği ile yapıyoruz. Projelerimizin en önemlisi kadın mühendislerin oranını artırmak ve kadınların iş dünyasında daha üst pozisyonlara gelmelerinin önünü açmak amacıyla başlattığımız Türkiye'nin Mühendis Kızları Projesi. Bu proje kapsamında çeşitli devlet üniversitelerinde mühendislik bölümlerinde okuyan kızlarımıza burs, mentorluk, staj, sosyal mühendislik programı ve yabancı dil imkanlarının yanı sıra iş bulmaları konusunda yardım sağlıyoruz.
Bu projeyi son olarak Kuveyt'e de taşıdık ve Kuveyt'in Mühendis Kızları projesini başlattık. Bunun dışında Türkiye'nin Enerji Akademisi'ni kurduk. Webinar üzerinden 100 mühendislik öğrencisine enerji konusunda yaklaşık bir yıl süren eğitimler veriyoruz. Bu eğitimlerin sonunda katılımcılar uluslararası geçerliliği olan bir sertifika kazanıyorlar. Kosova'da hem enerji dağıtım şirketi bünyesinde hem de havalimanında birer akademimiz var. Bu akademiler de son derece başarılı oldular. Bunların yanı sıra annem Gülseren Özdemir adına bir başarı bursu veriyoruz. Burada da çok özel bursiyer öğrencilerimiz bulunuyor. Geçtiğimiz günlerde Evin Küçük Mühendisleri adı altında yeni bir proje başlattık. Projemiz, 4-6 yaş arası çocukların matematik ve bilişsel yatkınlığını geliştirerek mühendislik mesleği ile tanışmalarını ve mesleğe ilişkin farkındalık yaratmayı amaçlıyor.

Yine Boğaziçi ve MIT iş birliği ile yürütülen MISTI projesi kapsamında akademisyenlerin araştırma programlarını destekleyen bir programımız daha var. Bu projeyle de Ar-Ge alanında akademisyenlerimize ve araştırmacılarımıza çok önemli bir destek sunuyoruz. Bugüne kadar Limak olarak pek çok okul ve yurt yaptırdık ama son olarak yine Limak Vakfı çatısı altında rahmetli annem Gülseren Özdemir adına zihinsel ve bedensel engelli çocuklar

için İstanbul'da çok özel bir okul yaptırıyoruz. Bu okulu da çok yakın zamanda hizmete açacağız. Son olarak sanata destek vermek adına Limak Filarmoni Orkestrası'nı hayata geçirdik. İlk konserlerimizi Ankara ve İstanbul'da verdik ve Zeki Müren şarkılarını filarmonik olarak yorumladık. Bu projemiz de çok ses getirdi. Gelen yoğun talep üzerine konserlerimiz devam edecek.

Limak ve Boğaziçi Üniversitesi iş birliğiyle oluşturulan Türkiye'nin Enerji Akademisi hakkında bilgi verebilir misiniz? Bir Boğaziçi Üniversitesi mezunu olarak bu iş birliği ne anlam ifade ediyor?
Boğaziçi Üniversitesi mezunu olmaktan her zaman gurur duyuyorum. Yaptığımız iş birlikleri benim için son derece önemli ve anlamlı. Türkiye'nin Enerji Akademisi'ni geçen yıl hayata geçirdik ve ilk mezunlarımızı verdik. Bu projenin en önemli tarafı ise tamamen online olarak derslerin veriliyor olması. Proje ilk yılında çok başarılı oldu ve çok güzel geri bildirimler aldık. Bu yıl da aynı şekilde projemize devam edeceğiz. Bu projenin, üniversite ve sanayi arasında örnek gösterilebilecek önemli bir iş birliği olduğunu düşünüyorum. Derslerin bir bölümü Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyeleri bir bölümü de Limak Enerji yöneticileri tarafından veriliyor. Enerji sektöründe en büyük problemlerden birisi olan kalifiye çalışan bulma sorununa da böylece daha donanımlı ve okulu bitirdiğinde ne yapabileceği ile ilgili fikri olan gençler yetiştirerek çözüm bulmayı hedefliyoruz.

Mühendislik eğitimine verdiğiniz bu desteğin altında yatan motivasyon nedir?
Limak olarak yürüttüğümüz sosyal sorumluluk projelerinin birçoğuna bakarsanız mühendisliğin eğitim sürecinin tamamına hitap ettiğimizi görebilirsiniz. Evin Küçük Mühendisleri ile anaokulu çağında başlayan mühendisliğe özendirme ve farkındalık yaratma çalışmalarımız Türkiye'nin Mühendis Kızları ile lise ve üniversite yıllarında devam ediyor. En son aşamada ise Ar-Ge projelerini desteklemek var. Böylece mühendisliğin tüm yaşam döngüsünü sahiplenmiş oluyoruz. Türkiye'nin daha yüksek bir katma değer yaratabilmesi için bilim insanlarımızı ve öğretim üyelerimizi desteklememiz gerekiyor. Massachusetts Institute of Technology (MIT) ve Boğaziçi Üniversitesi gibi iki prestijli kurumun oluşturduğu sinerji ve iş birliği ile yürütülen bu projeye destek olmaktan da büyük gurur duyuyoruz.

Boğaziçili olmak ve Boğaziçi ruhu hakkında neler söyleyebilirsiniz?
Boğaziçi Üniversitesi İnşaat Mühendisliği Bölümü benim ilk tercihimdi, Ankara'dan İstanbul'a üniversite için geldim. Üniversitedeki değerli hocam Vedat Yerlici'nin "Biz size öğrenmeyi öğretiyoruz" sözünü de anmak isterim. Bu sözü çalışma hayatımda halen aklımın bir kenarında tutarım çünkü Boğaziçi Üniversitesi eğitim geleneğinin bir parçası olduğuna inandığım sürekli öğrenmeye açık olmanın, başarının anahtarlarından biri olduğunu düşünüyorum. Boğaziçili olmak çok önemli ve bu camianın bir parçası olmaktan dolayı çok mutluyum. Sosyal sorumluluk projelerimizdeki iş birliklerimizi Boğaziçi Yaşamboyu Eğitim Merkezi ile devam ettirmekten dolayı ayrıca mutluyum.

Keşfetmeye nereden başlamalı?

Bazı insanlar seyahat rehberine uyarken bazıları ise kendilerini şehrin akışına bırakırlar. Bunların hepsi sağlıklı bir denge kurmakla alakalı.

"Amaçsızca dolaşmak kaybolduğun anlamına gelmez" der J.R.R Tolkien. Bir kenti keşfetmenin en güzel yolu kesinlikle yürüyerek gezmektir. Hem anı yakalarsınız hem de istediğiniz noktada belleğinizde fotoğraflar oluşturursunuz. Bir kenti dolaşırken hafızanızda ne kadar çok fotoğraf biriktiriyorsanız kent o kadar anlamlı, heyecanlı ve güzeldir.

Beyoğlu'ndan hızla bir otomobille geçtiğinizi düşünün. Hiçbir şey algılayamazsınız ama tramvaya bindiğiniz zaman, onun hızında Beyoğlu'nun keyfi bir başkadır. Asıl keyfi ise yürümeye başladığınız zaman alırsınız. Bina cephelerindeki süslemeleri, küçük detayları, mağazanın önündeki yazıyı… Hepsini algılar, hepsinin farkına varırsınız. İşte o zaman gerçek gezgin, şehrin gerçek kaşifi olursunuz.

Bazı insanlar seyahat rehberine uyarken bazıları ise kendilerini şehrin akışına bırakırlar. Her zaman olduğu gibi, bunların hepsi sağlıklı bir denge kurmakla alakalı. Caddenin ara sokağında gördüğünüz bir sahaf ya da semt tatlıcısı, her zaman için yeni bir deneyimdir. Bu kaçamaklardan kendinizi mahrum etmeyin.

Haritanız yolda en iyi dostunuz olsun. Onu sadece bir kağıt parçası olarak değil, sizin en önemli keşif partneriniz olduğunu unutmayın. Yön bulmaya yarayan tüm uygulamalara rağmen bu konuda hâlâ muhafazakar bir şekilde harita elimde dolaşmaya bayılıyorum.

Profesyonel bir rehber olarak değil de kendim için dolaştığımda felsefem hep aynıdır: Etrafındaki her şeyi dinle, kokla ve tam anlamıyla gör. Mola ver, farklı mekanlarda çayını ve kahveni iç, garsonlarla sohbet et. Belki bilerek biraz da kaybol. Rahat ayakkabılarını giy ve hava durumunun değişmesine hazırlıklı olmak için kat kat giyin. Mümkün olduğunca yerel lezzetleri tat. Özellikle sokak yemekleri satanlar 3-5 dakikalık sohbetlerde sizinle birçok yerel sırrı büyük bir zevkle paylaşırlar.

Kendim için bir keşif yapacaksam, semt ya da şehir olabilir, ilk olarak oranın en bilinen semt kahvesini, en meşhur restoranını araştırırım. Güne oradan başlamak hayatınızı inanılmaz kolaylaştıracak. Küçük semt hikayelerini, şehrin hâlâ yaşayan meşhurlarını bir kez daha ama oranın insanından dinlersiniz. Buralar, aynı zamanda en yakın dostunuz olan haritanızla en çok haşır neşir olacağınız yerdir. Ondan sonrası yollar, küçük dar sokaklar size nereye götürürse. Küçük sokakların gezgini olmak, size şehrin kolay kolay göremeyeceğiniz yüzünü gösterir. Oralardaki enerji beni hep mutlu eder. Siena'da, Lyon'da ya da İstanbul Balat'ta küçük dar sokakların arasında kaybolmak muhteşem bir keyiftir.

Bir diğer öncelik de, şehrin dini yapıları olmalı. Sanatın ve mimarinin bölgenin inançlarıyla harmonisi, bu yapıları şehirlerin, semtlerin yaşayan hafızası haline getirir. Pazarlar ve çarşılar da bir şehrin ihmal edilmemesi gereken noktaları, hatta gittiğiniz yerin kalbidir. Syracuza'daki Fisherman Bazaar, Viyana'daki Nochmarket ya da İstanbul'daki Beyoğlu Balık Pazarı ile Kapalı Çarşı gibi yerler, beş duyunuzu da harekete geçirerek bölgeyi size birçok rehber kitaptan daha detaylı anlatırlar.

Her ne kadar bizde sayıca az olsalar da (olanları da katlediyoruz) şehir meydanları her zaman için şehrin ritmini, hızını ve insanlarını en güzel gözlemleyeceğiniz yerler. İsfahan'daki Nakş-ı Cihan, Londra'daki Trafalgar Square gibi örnekler, meydanların gerçekten yaşayan şehirlerin aynası olduklarını kanıtlıyor.

Bir kenti keşfetmek istiyorsanız toplu taşımaya binmeyi atlamayın. Hem insanları gözlemlemek hem de kentin ana merkezlerini, tren istasyonlarını, metro girişlerini öğrenmek size birçok açıdan zaman kazandırır. Hele Moskova ya da Londra gibi bazı kentlerin metro durakları, albüm kapağı olacak güzellikte sanat eserleri gibidir. O talihsiz yangına kadar Haydarpaşa Tren İstasyonu da böyleydi benim için.

Şehri bizzat keşfetmek kesinlikle farklı bir tecrübe. Yine de yoğun çalışma temposu ve zaman darlığı, hazırlık yapmayı zorlaştırabiliyor, bu muhakkak. Dolayısıyla butik turlar düzenleyen profesyonel rehberlerle gezmek iyi bir alternatif.

YAZI: **MERT TANER '96**

Başka bir şehir mümkün

Değişim bakış açısını değiştirmekle başlayabilir, kentlerde insan odaklı uygulamaları hayata geçirmek hedeflenebilir. Başka bir şehir ancak böyle mümkün olabilir.

Beş haftadır (hayatımda ilk defa bu kadar uzun bir süredir) yurtdışında, yaklaşık 380 kilometrekarelik bir alanda 130 bin kişinin yaşadığı bir kasaba-şehirde bulunuyorum. Kasaba-şehir diyorum çünkü burası bir üniversite şehri ve büyüklüğü Kadıköy'ün merkezi kadar.

İnsan, bu tür durumlarda ister istemez belli kıyaslamalarda bulunuyor, birçoğu "adamlar işi çözmüş abi" klişesinden hallice yorumlarla da olsa "başka bir kent" hayali kurmaktan kendini alamıyor. Konu kentleşme olunca bu klişelere yakalanmamak adına en baştan bazı ön kabuller yapmak gerekiyor:

- Şu an yaşadığım 130 bin kişilik şehri İstanbul ya da büyük şehirlerle kıyaslamamalı.
- Coğrafyanın sağladığı avantajları bu tür kıyaslamaların dışında tutmalı (yüz ölçümü, doğal güzellikler, iklim vs.)
- Ülkelerin zenginlik seviyelerini de dikkate alarak yorum yapmalı.

Beş haftalık deneyimde edindiğim en çarpıcı izlenim, birey olarak şehrin içindeki konumumla ilgili oldu. Bu konumlanma biraz binaların varoluşlarıyla ilgili aslında, biraz da büyükşehir dışında yaşamamış olmakla. Şehirde bizim aşina olduğumuz çok katlı binalardan yok denecek kadar az var ve var olanların hepsi konut olarak kullanılıyor. Ne okul binaları ne de kamu kurumları dört ya da beş kattan yüksek. (Bu yazının hazırlandığı sırada "medeniyet çok katlı bina değilmiş, yanılmışız..." minvalindeki sözleri okuyunca acı acı gülümsüyor insan.) Uzun zamandır ilk defa gökyüzünü, bulutları yatay bir

düzlemde kesintisiz uzanırken bu kadar açık görebildiğim için kendimi şanslı hissediyorum. Binaların yatay düzlemde uzanmaları ya da çoğunlukla iki katlı olmaları şehre bakış açımda önemli bir boşluğa yer açıyor. (Bu arada çok katlı konutların hemen hemen hepsinde ortak çamaşırhaneler var, evinizde çamaşır makinesi kullanamıyorsunuz. Elektrik, su maliyeti, tesisatın gerektirdiği altyapının buna göre hazırlanmış olması gibi nedenlerle bireysel olarak bu düzeni bozmanıza izin verilmiyor. İnsanın kafası karışıyor tabii, para benim keyif benim, neden evimde çamaşır makinası olamıyor, diye. İster istemez düşünüyorum, böyle bir şey olabilir mi acaba bizim oralarda diye). Binaların bir başka ortak özelliği hemen hemen hepsinin engelliler için ayrı birer girişlerinin olması ve bu girişlerde kapıların otomatik olarak açılmasını sağlayan düğmelerin yer alması.

Binaların konumlanmasının yarattığı boşluğa bir başka kamusal alan eşlik ediyor: parklar. Şehrin anayollarını birbirine bağlayan noktalarda coğrafyanın da katkısıyla doğallığı korunmuş yeşil alanlar, çocuk parkları ve insanların bir araya gelip sosyalleşmeleri için oluşturulmuş mekanlar var. Özellikle dikkatimi çeken şey: Çocuk parklarında çalışmayan, arızalı, kırık bir eşya, oyuncak, yapı yok. Her birini denetlemekle yetkili kuruluşun ismi, iletişim numarası ve arıza durumunda ne yapılması gerektiği üzerlerinde yazıyor. Parkların içinde yer alan oyun alanlarının çevresinde sigara içmek yasak.

Kamusal alan deyince bir diğer önemli farklılık bisiklet yollarıyla ilgili. Şehrin hemen hemen tüm yolları bisiklet dostu olarak düzenlenmiş. Bisiklet yolları özenle ve çizgilerle belirgin hale getirilmiş ve tabelalarla da işaretlenmiş, yani trafikte öncelik yayalar ve bisikletlilere ayrılmış (Her yurtdışı seyahatinin klasikleşmiş klişesi olan "yaya geçidine yaklaşırken arabalar duruyor" kısmına girmeyeceğim). Şehrin her

YAZI: **CEM UÇAN '96**

noktasında bisiklet park yerleri var ve bisiklet hırsızlığına karşı (evet bisiklet hırsızlığı her yerde var) birçok nokta gözetim altında tutuluyor. Ayrıca toplu taşıma tercih eden bisikletliler için tüm otobüslerde bisiklet taşıma düzeneği var. Toplu taşıma demişken küçük notlarla durumu özetleyeyim. Şehir küçük bir alana yayıldığı için sadece otobüs hizmeti var. Otobüsler bizim büyükşehirlerdeki otobüslerden daha eski, daha küçük ve daha az konforlu. Diğer yandan her bir hattın standart sefer çizelgesi var (bazen geç kalsalar da) yayımlanmış çizelgeye çoğunlukla uyuyorlar. (“Ama büyükşehirde milyonlar yaşıyor, bunu nasıl uygulayacaksın” demeyin lütfen. Türkiye’de 900’ün üzerinde ilçe var, nüfusu 130 bin üzerinde olan ilçe sayısı 179. Geri kalan 700 küsur ilçenin en azından birkaç tanesinde yukarıda bahsettiğim ya da aşağıda bahsedeceğim konulardan en az iki tanesi uygulamaya geçebilir). Her durakta sefer çizelgesi asılı ve evet bu durum biraz da sıkıcı çünkü otobüsü bir dakikayla kaçırdıysanız bir sonraki otobüsün 29 dakika sonra geleceği bilgisinin mutlaklığı bazen insanın canını sıkabiliyor. Her otobüsün içinde “öncelikli” ve “nezaketen” yer verilmesi gereken yaşlı, bebekli, engelli kişiler için alanlar var. Örneğin otobüse bebek arabasıyla bindiğinizde yer verilmesi “öncelikli” olan koltuklarda oturan birisi varsa kalkıyor, kalkmıyorsa şoför “kibarca” uyararak kaldırıyor. Otobüsü genelde öğrenciler, yaşlılar, arabası olmayanlar kullanıyor. Arabası olanlar (ki bu kitle çoğunluğu oluşturuyor) yayalar ve bisikletlilerden sonraki sıralarına razı bir biçimde hayatlarını sürdürüyorlar. Tabii ki onlar için de hayatı kolaylaştıran birçok şey düşünülmüş: geniş park yeri alanları, cep telefonuyla anında ödeme yapma imkanı ve özellikle maç, konser gibi etkinlik zamanlarında merkezdeki park yerine ücretsiz park etme ve buradan indirimli toplu taşıma kullanarak etkinlik alanına seyahat etme gibi...

Beni en çok şaşırtan iki konuyu en sona sakladım. İlki çöplerle ilgili. Her evde üç farklı çöp bidonu var. Yeşil: organik atıklar. Mavi: geri dönüşüm atıkları. Gri: diğer/alelade çöpler. Çöp toplama haftanın sadece bir günü yapılıyor. Her hafta cuma günü, önceden belirlenmiş bir sıraya göre iki çöp bidonunu sokağa, kapınızın önüne çıkarıyorsunuz (bu tamamen sizin sorumluluğunuzda ve bidonunuzu çıkarmazsanız çöpünüz toplanmıyor. Eğer çöpünüzü merkezi çöp alanına kendiniz götürmek isterseniz de ayrıca ücret ödeyerek bunu yapabiliyorsunuz. O hafta hangi renkte bidonların toplanacağını hatırlayamıyorsanız belediye size bir gece öncesinden SMS’le hatırlatma yapabiliyor.) Çöp toplama operasyonu sırasında da çöp kamyonu tamamen mekanize bir yöntemle ve sırayla ilgili bidonu ayrılmış haznesine boşaltıp hızla olay yerinden uzaklaşıyor. Burada sürecin akıcı bir şekilde işlemesinden ziyade beni şaşırtan şey (sabah sekizde her evin kapısında asker gibi dizilmiş çöp bidonlarını görmek de insanı şaşırtıyor tabii ama) aslında “diğer/alelade çöpler” kapsamına giren atık miktarının diğerlerine kıyasla ne kadar az olduğunu fark etmek. Zaman içinde, çöp tenekelerimizde yok olup giden potansiyeli düşünmeden edemiyorum.

Bu konuda “adamlar işi çözmüş abi” tuzağına düşmeden, gelişime yönelik bir değerlendirme yapmak sanırım çok kolay değil. Ekonomik gerçeklerden uzaklaşmadan (siyasi gerçekleri de unutmadan), daha küçük ölçekte (büyük şehirler değil daha küçük il/ilçelerde) insan odaklı uygulamaları hayata geçirmek hedeflenebilir, başka bir şehir ancak böyle mümkün olabilir.

Son söz: İlgisiz gibi görünebilir ama burada birçok markette rastladığım bir uygulama: 10 yaşından küçük çocuklar için marketlerde yer alan “ücretsiz meyve” sepetleri! Belki de değişim bakış açısını değiştirmekle başlayabilir.

Kentin sahipleri

Belki biten bir yol yeni bir yola bağlanacak… Belki de bildiğimiz anlamda, modernitenin kurduğu haliyle yitirdiğimiz bu kentleri, bilmediğimiz yüzleriyle yeniden kazanacağız.

Uzun zamandır aklımızın bir köşesinde bir tedirginlikle yaşıyoruz: Bir an gelecek, bu şehrin kapasitesi dolacak. Sanki bir gün bir balon gibi patlayacak, hepimizi tükürüverecek. Evlerimizi, arabalarımızı, alışveriş merkezlerimizi ve otoparklarımızı sırtından atacak, defedecek.

Emre Yeksan'ın dünya prömiyerini Venedik Eleştirmenler Haftası'nda yapan filmi *Körfez,* bu tedirginlikten yola çıkan bir film. Başrolünde ise kendi hayatından atıldıktan sonra doğup büyüdüğü kente ve baba evine dönen sessiz, tatlı ve kırık başkarakteri Selim (Ulaş Tuna Astepe) kadar, Selim'in döndüğü kent var. Sıcak bir yaz mevsiminde vakit geçirmeye çalışan yorgun bir İzmir… Bu ilk uzun metraj filminde, kendi alter-egosu olduğu hissedilen bir karakterle, bir zamanlar deneyimlemiş olduğu bir ruh halini anlatan yönetmenin peşine düştüğü soru da bu tedirginliği hedef alıyor: Peki, o kent sınırlarını aştığını anlayıp bizi sırtından atınca ne olacak?

Filmin başlarındaki gizemli tanker kazası ve onu izleyen tuhaf rüya atmosferi böyle bir hali temsil ediyor. Kentin dört bir yanını saran, kaynağı meçhul garip bir koku, günlük yaşamı kentin sakinleri için dayanılmaz kılıyor. Biten bir evliliğin ardından işsiz güçsüz döndüğü baba evinin bodrumuna koyduğu birkaç parça eşyayla zaten bir paralel evrende yaşayan Selim içinse bu kriz başka bir anlama geliyor. Sokakların, iş yerlerinin ve konutların gerçek sahipleri arabalarının bagajlarını doldurup yollara düşerken, onlarda kalan boşluğu vahşi çalılar, yabani otlar gibi dolduran birileri var.

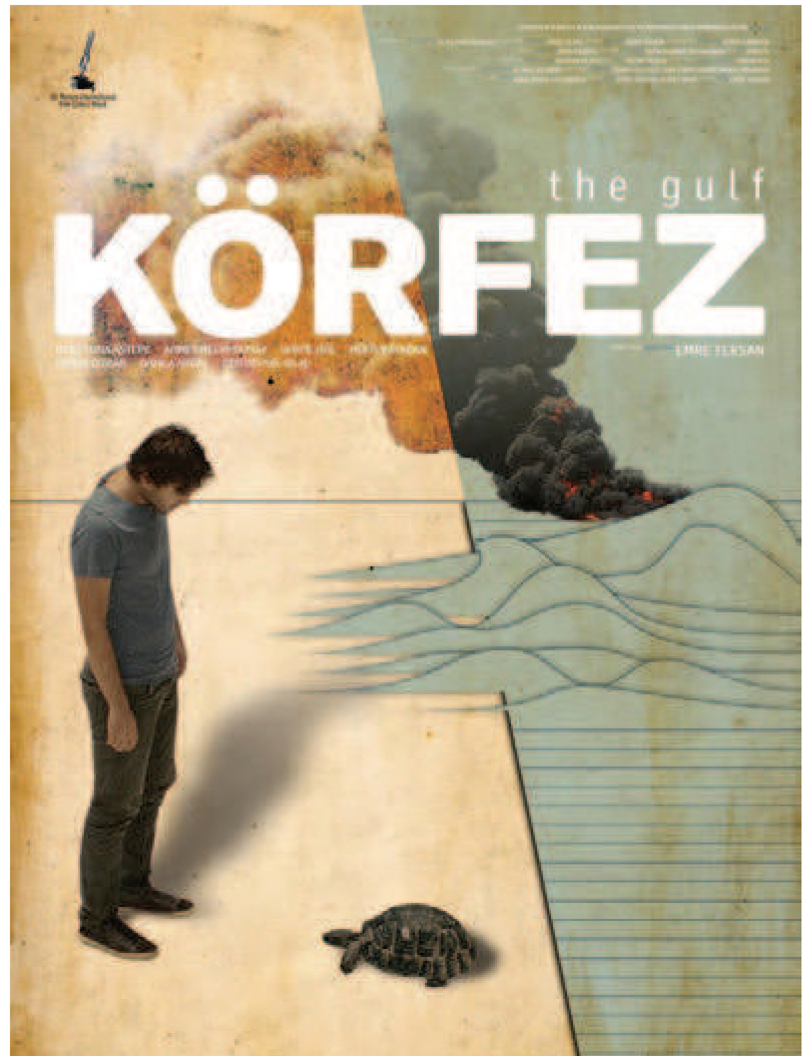
YAZI: **EVRİM KAYA '08**

Yeksan'ın rüya atmosferinde, küçük ve ağırbaşlı absürtlüklerine temel olan sosyolojik ve sınıfsal bir perspektif söz konusu. Daha doğrusu film, içinden geldiği sınıfa ayak uyduramayan, o sınıfın sırtından düşüverecek olan Selim'in karşısına önce hiç hatırlamadığı "asker arkadaşı" Cihan'ı, sonra başkalarını çıkararak perspektifleri kaydırmaya, bozmaya, çeşitlendirip dönüştürmeye çalışıyor. Bu perspektif oyunu, ne kadar ihtiyaç duyduğumuzu fark ettiğimiz bir iyimserliği beraberinde getiriyor. Belki de bir sistemin ve gücünü o sistemden alan egemen sınıfın krizini, evrensel ve zamansız bir kriz gibi algılıyor, bu karamsarlığın altında eziliyoruz. Belki biten bir yol yeni bir yola bağlanacak... Belki de bildiğimiz anlamda, modernitenin kurduğu haliyle yitirdiğimiz bu kentleri, bilmediğimiz yüzleriyle yeniden kazanmak mümkün. Bu haliyle pek alışkın olmadığımız bir görüş açısı bu. Bir distopyanın içinden yabani otlar gibi büyüyen tuhaf bir ütopya...

İzmirli yönetmen, hayatı tam olarak durdurmadan dönüştüren bir felaket hissi yaratmak için kullandığı kötü koku fikrini, kendi çocukluğundan almış. 2000'lerde temizlenmeden önce İzmir körfezine baskın olan kokunun daha güçlü bir şekilde geri döndüğünü hayal etmiş. Filmi son yıllarda sık sık andığımız 90'lara bağlayan bir hat bu. Kentleşme krizinin büyüdüğü günümüzde bu kokuyu daha büyük, daha soyut bir şeylerin sembolü olarak okumamak elde değil. Kente göbekten bağlı büyümüş bir kuşağa her zaman olduğundan daha fazla Ege'de bir kasabaya yerleşme, Kaz Dağlarında permakültür yapma hayali kurduran bu kriz için en iyi sembollerden biri kesif bir koku olmalı...

Yeksan hikayesini anlatmaya, yüzlerinde maskelerle dolaşan kentli küçük burjuvaların tarafından başlıyor ancak bir süre sonra o yöne olan ilgisini kaybediyor. Sanki çürüyen her neyse onlarla ve o sınıfın tıkanmış ilişkileri, sonuçsuz pratikleriyle birlikte çözülüp gitmiş de, beklenmedik bir ferahlığa doğru yol alıyor gibi... Kentlerin insan yapısı ve ölümlü, coğrafyaların ise ölümsüz olduğunu hatırlatmak istiyor. İnsanın kendi kendini içinden kovduğu coğrafyaların zaten sahibi değil kiracısı olduğuna, aslında kenti değil sadece kendini yok etme kudretine sahip olduğuna inanıyor. O beklenmedik iyimserliğe de karakterinin ait olduğu sınıfı, hatta türü önemsemeyi bırakarak ulaşıyor. Selim'in karşısına bir AVM'de çıkan kaplumbağa bunun sembolü, kereste fabrikasının işçileri de ağaç kütüklerine dayadıkları kulaklarıyla sanki benzer bir şeyi duyuyorlar... Bir soru sanki hep havada asılı duruyor: Kentin sahibi kimdir?

Körfez Yeni Türkiye sinemasında aslında çok alışkın olduğumuz bir ruh hali olan, yabancılaşma, pasifleşme ve yaşadığı toplumla irtibatını yitirme halini alışkın olmadığımız bir dille anlatıyor. Melankolinin yerine durağan ve sakin -ancak tekinsiz- bir absürtlüğü yerleştiriyor. Bu sükunet, geniş planlar ve durgun oyunculuklarla birleşerek bir rüya haline ulaşıyor. Özünde karanlık bir sembolü, bir kazayı ve şehri saran kötü kokuyu taşıyan filmin şaşırtıcı iyimserliğinin, biçimsel ya da tematik olarak akraba olduğu filmlerde pek benzeri yok. Kentleşme krizlerinin büyümesine gebe gelecekte sinemada gitgide daha çok ve farklı kent tahayyülüne rastlayacağımıza kuşku yok. Aralarında *Körfez* gibi gerçekçi ama umutlu filmler de olacak mı, göreceğiz...

Şehrin bienal hali

Bu yıl 15. kez düzenlenen İstanbul Bienali, "iyi bir komşu" başlığıyla farklı komşuluk biçimlerini ve getirilerini, götürülerini tartışmaya açıyor. 12 Kasım'a kadar görülebilecek olan bienal farklı mekanlara dağılarak, izleyiciyi bienalle birlikte kenti de dolaşmaya, keşfetmeye çağırıyor.

Berlinde De Bruyckere, *Spreken*, 1999

15. İstanbul Bienali gibi dünya çapında beklenilen ve izlenilen bir sanat oluşumunun küratörlüğünü iki sanatçıya emanet etmek radikal ve riskli bir karar. Bu nedenledir ki bienal kapsamında gösterilen sanat eserleri küratörlerin estetik eğilimlerini yansıtıyor. Gerek renkler, gerek malzemeler, gerek temalar açısından eserlere bir homojenlik hakim. Daha önce İstanbul Bienali'ne sanatçı olarak katılmış olan Elmgreen & Dragset ikilisi, İstanbul'un sanat ortamının değişen çehresinin ve geçirdiği süreçlerin farkındalar.

Bienalin başlığı olan *iyi bir komşu* hepimizi ilgilendiren, hepimizin hayatına değinen makro ve mikro anlamda da düşünülebilecek iyi bir tercih. Komşuluk; toplumsal organizasyona doğrudan değinen, dinde bile temelini bulan ancak kentlerde kendine pek de yer bulamamış bir kavram. Hatta Hristiyanlıktaki emirlerden biri komşulukla ilgili: "Love thy neighbour" yani "komşunu sev". Yerine getirilmesi çok da kolay olmayan bu emrin, toplumun ahengini belirleyen temel hadiselerden olduğunu söylemek mümkün.

Sosyal medyanın hayatımızda önemli rol oynadığı günümüzde, gerçek komşularımızdan çok, fiziksel olarak hiç görüşmediğimiz, temasta bulunmadığımız dijital komşularımızla haşır neşir oluyoruz. Komşudan gelen sesler, kokular, dile gelmeyen ancak aynı mekanı paylaşmakla yaşanan bir sürü olgu, yerini boşluğa bırakıyor. Modern topluma kadar kabileler halinde yaşamış olan insan, belli ki bu sosyal organizasyondan daha çok fayda sağlıyordu. Günümüzdeki ilişkilenme biçimlerimizi ise ne yazık ki, okul ve iş gibi, toplumsal düzenleme birimleri tanımlıyor.

Karl Marx'ın önerdiği yabancılaşma kavramı, etrafımızdaki insanlarla ilişkilerimizi sarmış durumda. Diğer insanlarla kamusal alanları paylaşsak bile, birbirimizle etkileşimimiz para ve kâr üzerinden tanımlanıyor. Özel evlerimizde bir tür izolasyon yaşanıyor. Basit yaşamların özlendiği günümüzde komşuluk kavramını canlandırmak, masaya yatırmak; başka bir sosyal organizasyon modelinin düşünülmesi, geliştirilmesi adına önemli.

Komşuluk kavramını düşünürken gündelik hayattan komşularımızın

YAZI: **PIRIL GÜNDÜZ '11** / FOTOĞRAFLAR: **ŞAHİN UĞUR EREN**

bir adım ötesine giderek coğrafi açıdan ülkenin komşularını ve onlarla kurulan ilişkileri düşünmek de son derece önemli. Batı'dan gelen kültürel emperyalizm aracılığıyla okyanus aşırı ülkelere artık eskisine nazaran daha aşinayız. Dijitalin hüküm sürdüğü bu dünyada, yerel ilişkilerin güçlendirilmesi, yerel ilişkilerin öneminin tartışılması da göz ardı edilmemeli muhakkak.

Bienalin öne çıkanları

Benim açımdan bienaldeki en çarpıcı eser, Belçikalı heykeltıraş Berlinde de Bruyckere'ye ait. İnsan vücuduna ait dokulara çok benzeyen materyallerle formların vahşi biçimde değiştiği çarpıcı heykeller üreten sanatçı, 1999 yapımı *Spreken (Konuşmak)* adlı işinde, kendi pratiğine ters öğeler barındıran bir heykel yerleştirmesiyle karşımıza çıkıyor. Bienalin bu yılki mekanlarından Pera Müzesi'nde sergilenen yerleştirmede, biri kadın diğeri erkek iki çıplak heykel, bir battaniyenin altında eğilip kafa kafaya vermiş durumda.

Eser izleyiciyi, vücutlarının çıplaklığına, birbirlerine sokuluşlarına tanık olabilecek kadar yabancıların mahremiyetine yakınlaştırıyor. Ancak bu yabancılar bir battaniye altındalar, böylece mahremiyetlerini bir bakıma korumayı başarıyorlar. İzleyici olarak olayın aslını, vücutlarının tamamını, battaniyenin altında ne yaptıklarını tamamen göremiyorsunuz. Kalabalık şehirde komşularımızla kurduğumuz ilişkiler de buna benzemiyor mu? Komşularınızın kırılganlığına, mahremine şahit olabilir ama hiçbir şey duymamış gibi yanlarından geçip gitmek durumunda kalabilirsiniz. Kadın ve erkek heykellerinin duruş açılarının da anlam dolu olduğu eser, yarattığı muhteşem duygu ile bienalin görülmesi gerekenlerinden.

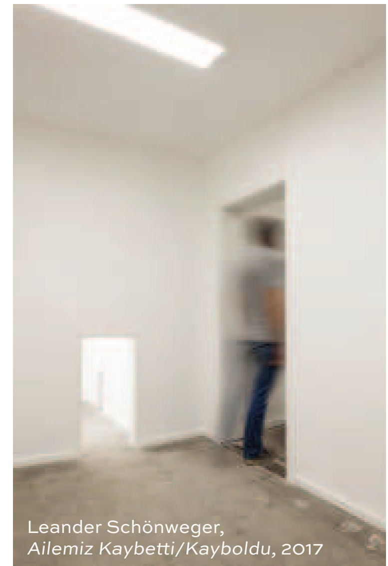
Malzemenin ve formun ön plana çıktığı bir diğer etkileyici iş ise Amerikalı sanatçı Kaari Upson'ın *Çerçöp Çerçöp, Hommelette* ve *Konumlanmış* başlıklı heykelleri. Bu seneki New York Whitney Müzesi'ndeki Whitney Bienali'nde de

Kaari Upson, *Hommelette*, 2017

benzer işlerini sergilemiş sanatçının bu heykelleri, 15. İstanbul Bienali kapsamında İstanbul Modern'de izleyiciyle buluşuyor. Farklı estetiği, biçimi ve malzemesi sayesinde Upson'ın işlerini kolayca tanımak mümkün. Sanatçı, formlarını bozduğu koltuk şeklindeki işlerinde bir ev yapı malzemesi olan üretan maddesinden yararlanıyor. Kariyerine yeni başlamış, özellikle heykelle ilgilenen birçok sanatçının kullandığı bu madde, çok hacimli ve düşük maliyete sahip olduğu için tercih ediliyor. Genelde düzensiz sonuçlar doğuran üretanı kullanan Upson, bu yüzey sorununu çözmüş ve kendine özgü fosforlu renkteki boyalarıyla mermerimsi akışkanlıkta ama bozuk formlu koltuklar üretiyor.

Heykelden diğer sanat medyumlarına geçerken yine İstanbul Modern'de sergilenen, Latifa Echakhch'ın uzun bir koridoru mesken edinen *Silinen Kalabalık* (2017) adlı işinden mutlaka bahsetmek gerek. Echakhch'ın karşılıklı duvarlara uyguladığı, sonra çentikler atarak bozduğu freskler, nefes almaya çalışan kalabalıkları resmediyor. Çentikler sonucu yerlere dökülen sıva parçalarının süpürülerek duvar kenarına itildiği iş, izleyiciye sanat eserinin değerini, öncesini, sonrasını, zamansallığını düşündürüyor.

İstanbul Bienali'nin bu yılki edisyonunun güçlü taraflarından

Leander Schönweger,
Ailemiz Kaybetti/Kayboldu, 2017

biri, sanat objelerinden ziyade, yaşam mekanı olarak yerleştirme kategorisinde anabileceğimiz işlere daha çok kucak açması olmuş. Bunlardan ikisi Galata Özel Rum İlköğretim Okulu'nda bulunuyor. İlki, Pedro Gomez-Egana'nın *Eşyaların Etki Alanı* adını taşıyan yerleştirmesi. Platformlar üzerinde oynayabilen/kayabilen, modüler olarak yerleştirilmiş yatak odası, çalışma masası ve banyo gibi bir apartman dairesinde bulunmasını bekleyeceğiniz birimlere ev sahipliği yapan bu iş, aynı zamanda bir performans olarak harekete geçirilirken, ihtiyacımız olan alanı ve gizliliği sorgulatıyor. Bienale dahil

edilen ve aynı mekanda sergilenen bir diğer yaşama alanı projesi ise Amerikalı sanatçılar Jonah Freeman ve Justin Lowe'nin imzasını taşıyan *Gölgede Senaryo* adlı proje. İzleyiciyi Kaliforniyalı gençlik alt kültürlerinin yer altındaki yaşam alanlarına davet eden eser, farklı odalarda sergilenen birçok objeyi bir araya getiriyor.

Kentlerin kalabalığını esas alan bu iki esere tezat olarak ise Leander Schönweger'in aynı binanın en üst katında sergilenen eşyasız, bembeyaz labirentinden bahsedebiliriz. Odanın içine oda, içine başka bir oda yerleştirilmiş; kapılar gittikçe küçülüyor ve mekan bir çocuk oyun parkına dönüşüyor. *Ailemiz Kaybetti/ Kayboldu* adlı bu yerleştirmede izleyici olarak kaybolma ve sıkışma hissi ile sarmalanıp mekana yabancılaşıyorsunuz. Böylece mekanın insanı kabul etmeyerek kendine yer açtığı bu güçlü eser; ışıklandırılmış, boş ve beyaz olmasına rağmen izleyicide kusursuz bir klostrofobi duygusu uyandırıyor.

Yaşam mekanlarını bir eser olarak ele alan üçüncü proje ise Yoğunluk Kolektifi imzalı, kolektifin Asmalımescit'teki merkezinde sergilenen *Ev* adlı eser. Görmek için dördüncü kata çıkıyorsunuz, kapıdan içeri girince dört dakika boyunca karanlıkta durmanız gerekiyor. Çok başarılı üç boyutlu bir ses yerleştirmesine eşlik eden ışık, sizi evin farklı köşelerine ve mobilyalarına yöneltiyor. Sinematik bir deneyimi temel alan bu işte, karanlık mekanın boyutunu neredeyse tamamen sıfırlıyor. Ses ve ışığı takip ederken karanlığın içinde büyüklerimizin evinden aşina olacağımız bir duyguyla karşılaşıyoruz.

Kent hayatının temel bileşenlerinden yüksek binalarda komşuluk hayatından bahsetmek kolay değil. Bu eksiklikten hareketle belki de daha samimi ilişkilerin kurulduğu küçük yerleşim birimlerine adeta akıyoruz. Yoga ve meditasyon gibi zihin rahatlatma egzersizlerine duyduğumuz ihtiyacı, yabancılarla dolu bir odada gidermeye çalışıyoruz ve tüm bunları yaparken asıl soruyu sormayı ihmal ediyoruz: Öyle ya da böyle para harcama ekseninde şekillenmeyen bir ilişkilenme biçiminin hayatımıza yeniden kazandırılması mümkün mü?

İstanbul Modern, Pera Müzesi, Ark Kültür Merkezi, Yoğunluk İnisiyatifi, Küçük Mustafa Paşa Hamamı ve Galata Özel Rum Okulu'nda görülebilecek 15. İstanbul Bienali, bu ve benzeri sorulara kucak açmak için 12 Kasım'a kadar açık.

Bilal Yılmaz '10 imzalı "Kirli Kutu", İstanbul Bienali'nde

Boğaziçi Üniversitesi mezunu tasarımcı ve enstalasyon sanatçısı Bilal Yılmaz'ın *Dirty Box (Kirli Kutu)* isimli yeni medya işi, bienal kapsamında Galata Rum Okulu'nda sergileniyor. Sanatçının ilk kez Tophane'deki Tütün Deposu'nda bir grup sergisinde sergilenen çalışması, İTÜ Endüstriyel Tasarım Bölümü Yüksek Lisans Programı bünyesinde yürütmekte olduğu bir araştırma projesine dayanıyor. Tarihi Yarımada'dan Dolapdere'ye uzanan araştırmasında tanıştığı ustalardan, İstanbul'un arka sokaklarında ziyaret ettiği atölyelerden ilham alan sanatçı, bu deneyimlerini gölgeler, sesler ve mekanik hareketlerle birleştirerek sunuyor. Yılmaz, kentsel dönüşüm, soylulaştırma ve sanayileşme politikalarının tehdit ettiği zanaatkar kültürünü kaybetmenin yıllardır aktarılarak bu güne gelebilmiş tüm bilgi birikiminin

Bilal Yılmaz, *Kirli Kutu*, 2016

de yok olması anlamına geldiğini söylüyor ve ekliyor: "Zamanda yavaş, mekanda küçük, tasarımda esnek, malzemede doğal, adette sınırlı üretim şekli, kitlesel üretim modeli ile taban tabana tezat teşkil etse de birçok alanda iş birliği ihtimali barındırıyor. Ustanın zanaat bilgisi ve tasarımcının yaratıcılığı her iki özne adına yeni olasılıklar doğuruyor. Bu bilgi birikimin ve potansiyelin yitirilmemesi için ustaların varlıklarını ekonomik olarak sürdürmeleri ve onlarla yapacağımız iş birliği oldukça önemli."

Dijital Çağda Arşivler ve Kültürel Miras konferansının ardından

Boğaziçi Üniversitesi Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi bünyesinde yürütülen çalışmalar sadece arşivlerin muhafaza edilmesi ile sınırlı değil. Merkez aynı zamanda, 20 Ekim'de düzenlenen "Dijital Çağda Arşivler ve Kültürel Miras" konferansı gibi, Türkiye'de son dönemde arşivleme ve dijitalleştirme alanında yaşanan gelişmelerin tartışılmasını hedefleyen konferanslar da düzenliyor.

Son yıllarda gerek dünyada gerek Türkiye'de, kültürel mirasın korunması ve aktarılmasında önemli rol oynayan arşivlerin dijitalleştirilmesi ve kamuya açılarak daha erişilebilir kılınmasında önemli adımlar atıldı. Bu çabalar doğrultusunda, devlet kurumları ve özel kuruluşlar, arşivleme, dijitalleştirme, dijital koruma ve açık erişim konularında çeşitli iş birlikleri geliştiriyor. Boğaziçi Üniversitesi Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi olarak biz de, yaklaşık iki yıldır kurum arşivleri ve üniversitemize bağışlanmış olan özel koleksiyonları kataloglama ve dijitalleştirme çalışmalarına devam ediyoruz. Bu bağlamda, İstanbul Kalkınma Ajansı'nın Yenilikçi ve Yaratıcı İstanbul Mali Destek Programı kapsamında 15 Aralık 2016 tarihinden itibaren yürüttüğümüz "Kişisel Arşivlerle İstanbul'da Bilim, Kültür ve Eğitim Tarihi" adlı bir yıllık projemizin de İstanbul'un kültürel mirasının korunması ve aktarılması anlamında önemli bir katkıda bulunacağını umuyoruz.

Merkez bünyesinde yürüttüğümüz çalışmalar sadece arşivler ile sınırlı değil. 20 Ekim'de "Dijital Çağda Arşivler ve Kültürel Miras" başlığı altında, ülkemizde son dönemde arşivleme ve dijitalleştirme alanında yaşanan gelişmelerin tartışılmasını hedefleyen bir konferans düzenledik.

Konferansın ilk panelinde, arşiv geleneği, bu geleneğin nasıl

Bavullardan Kataloglara sergisinden, B. Ü. Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi, 2015

dönüştüğü ve arşivciliğe dair hukuki düzenlemeler tartışıldı. Arşivlerin, kurumsal ve toplumsal hafızanın oluşumundaki inkar edilemez önemine vurgu yapan Ahmet Oğuz İçimsoy (Marmara Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü) arşivlerin oluşturulması, düzenlenmesi, korunması ve aktarılmasında insanın rolü üzerinde durdu. Sevgi Ağca Diker (Topkapı Sarayı Müzesi, Saray Arşivi Sorumlusu), Topkapı Sarayı Müzesi Arşivi'nden yola çıkarak arşiv mevzuatı ve arşiv belgelerinin durumu üzerine konuşurken, Mehmet Birol Ülker ve Kenan Yıldız (İSAM Kütüphane ve Dokümantasyon Müdür ve Arşiv Sorumlusu) özel arşiv koleksiyonlarının tedarik ve kullanım süreçlerine dair bizi bilgilendirdi. "Dijitalleştirme, Yeni Bilgi Teknolojileri ve Akademik Çalışmalara Katkısı" başlıklı ikinci panelde, Murat Güvenç'in (İstanbul Kadir Has Üniversitesi, İstanbul Çalışmaları Merkezi Direktörü) sayısal insanbilimin bugünü ve geleceğine dair konuşmasını, Erkan Saka'nın (İstanbul Bilgi Üniversitesi İletişim Tasarımı ve Yönetim Bölümü) arşivlerin oluşturulma, erişime açılma süreçlerini ve bu süreçlerde gerek arşivlemeyi yapan gerekse de arşivlerden yararlanacak araştırmacıların konumlarını sorunsallaştırdığı konuşması izledi. Handan İnci (MSGSÜ, Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Araştırmaları ve Uygulama Merkezi Müdürü) Ahmet

YAZI: **İPEK TABUR '04**

Hamdi Tanpınar arşivinin uzun bir süreden sonra nasıl uyandırıldığı ve bu arşivin Tanpınar çalışmalarına ne kattığını bizlerle paylaştı.

Üçüncü panelde, Lorans Tanatar Baruh (Salt Araştırma ve Programlar Yardımcı Direktörü) bizlere arşivlerin fiziksel ve dijital ortamda farklı şekillerde görselleştirilme süreçlerini, karşılaşılan sorunları ve tüm bu çalışmaların arkasındaki düşünce süreçlerini aktardı. Ebru Esra Satıcı (Koç Üniversitesi ANAMED Proje ve Etkinlik Koordinatörü) ANAMED'de gerçekleştirilen *Günlük Sesler: Sesi Gündelik Hayat Üzerinden Keşfetmek* (2016) ve *Yusuf Franko'nun İnsanları: Bir Osmanlı Bürokratının Karikatürleri* (2017) sergilerinin sergileşme süreçlerine ve projelerin sergiden sonraki hayatlarına değinirken, Orhan Serhat Karaman (Sakıp Sabancı Müzesi, Arşiv Sorumlusu) Sakıp Sabancı Müzesi koleksiyonlarının ve arşivlerinin dijitalleştirilme, bu içeriğe ait üstverilerin oluşturulma ve açık erişim ilkesiyle bu verilerin kullanıcılara online platform üzerinden açılma süreçlerinden bahsetti. Şeyda Çetin'in (Koç Üniversitesi ANAMED Proje ve Etkinlik Koordinatörü) konuşması ise özellikle fotoğraf arşivlerinden yola çıkarak hazırlanan sergilere dair pratik bir kılavuz niteliğindeydi.

Anadolu'da John Garstang'ın Ayak İzleri sergisinden, ANAMED, 2015

Arşivden çıktı sunumlarından, SALT Galata, 2017

Konferansın son paneli, özel koleksiyonlarda kataloglama, sayısallaştırma ve konservasyon temalarına ayrılmıştı. Bu bağlamda Özkan Güner (Marmara Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, Arşiv Sorumlusu) arşivlerin düzenlenmesi, tanımlanması ve envanterlerinin oluşturulması sırasında uygulanan yöntemlere dair bir yol haritası sunarken, merkezimiz arşiv sorumlularından Başak Deniz Özdoğan, özel arşivlerde tasnif ve kataloglama süreci üzerine konuştu. Pervin Bezirci ve Selçuk Süzmetaş (İstanbul Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı ve Teknik Hizmetler Bölüm Sorumlusu) İstanbul Üniversitesi'nden yola çıkarak nadir eser koleksiyonlarında sayısallaştırma standartlarını açıklarken, Nil Baydar (Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, Kitap Şifahanesi ve Arşiv Daire Başkanı) yazma eserlerde koruma ve onarım yaklaşımları üzerine düşünce ve pratikleri dinleyicilerle paylaştı.
Bu konferans, Türkiye'deki arşiv geleneği ve bu geleneğin nasıl dönüştüğü, arşivciliğe dair hukuki düzenlemelerin avantajları ve kısıtlamaları, arşivlerde çalışan çeşitli aktörlerin kurum ve toplumsal hafızanın oluşturulmasında oynadıkları roller, arşivleme ve dijitalleştirme çalışmalarının teknik kriterleri, arşiv çalışmaları ve dijital insan bilimleri disiplini arasındaki ilişki ve arşiv ile koleksiyonların görselleştirilmesi ve ulaşılabilir kılınmasının kullanıcılar açısından önemi gibi konuları tartışmaya açtı. Boğaziçi Üniversitesi Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi olarak, bu konferans aracılığıyla farklı kurumlarla oluşturduğumuz iş birliğinin, kültürel mirasın oluşturulma, korunma ve aktarılmasında inkar edilemeyecek bir role sahip olan arşivlerin gelişimi ve dönüşümüne dair çalışmaları kamusal tartışmaya açan başka etkinliklere evrilmesini hedefliyoruz.

Nam June Paik, *Electronic Super Highway*, 1995

Günümüz sanatına yakından bakış

BÜMED'in çağdaş sanat platformu Mixer ile iş birliği kapsamında düzenlediği sanat seminerlerinin ikinci ayağı, kasım ayında başlıyor. Aralık ayında da devam edecek olan seminerlere başvurular devam ediyor. İki bölümden oluşan, dört haftalık seminer dizisinin ilk bölümünde çağdaş sanatın geçirdiği dönüşüme, ikinci bölümünde medya sanatına odaklanılıyor.

HABER: **FATİMA ÇELİK '18**

Çağdaş sanatı anlamak

ART 102 seminer dizisinin ilk bölümünde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Osman Erden rehberliğinde çağdaş sanatın 1950'lerden günümüze evrimleşme sürecinde nasıl bir yol izlediği Türkiye'den örneklere de yer verilerek incelenecek.

Osman Erden'in vereceği seminerin ilk oturumu 9 Kasım'da gerçekleşecek. Bu oturumda çağdaş sanatın 1950'lerden 1980'lere nasıl bir yol çizdiği üzerinde durulacak. Andy Warhol'un sürüklediği Pop Art akımı, Almanya'da ZERO'nun ortaya çıkışı, ABD'de sanatçıların bir araya gelerek kurdukları Sanat Emekçileri Koalisyonu, teknolojinin sanatın temel malzemesi haline gelişi ve feminizmin çağdaş sanata doğrudan yansıdığı anlar takip edilerek çağdaş sanatta değişen ifade biçimleri ve dönüşen içerikler kapsamlı bir şekilde ele alınacak.

Osman Erden ile "Çağdaş Sanat Bize Ne Anlatıyor?" seminerinin ikinci oturumu ise 16 Kasım'da gerçekleşecek. Bu ikinci oturumda 1980'lerden günümüze çağdaş sanatın izlediği yol takip edilecek. Ekonomik ve politik değişimlerin sanatta bulduğu karşılıklar; sanatta eşcinsellik, AIDS, tüketim kültürüne karşı duruş konularının yer bulması; "ACT UP!" inisiyatifiyle sanatçıların siyasi mücadele içine girmesi, "Guerilla Girls"in ortaya çıkışı, kitsch estetiği ve bienaller üzerinden çağdaş sanatın son dönemleri ele alınacak. Bu oturumda Türkiye'den örnekler verilerek Türkiye'nin çağdaş sanat serüvenindeki yerine de değinilecek.

Yeni medya sanatları

ART 102 seminer dizisinin iki hafta sürecek ikinci bölümünde medya teorisyeni ve küratör Doç. Dr. Ebru Yetişkin bilgisayar ve medya teknolojileri kullanılarak üretilen yeni medya sanatı örneklerini ele alacak; güncel sanatın bilim, politika, felsefe ve teknoloji ile iç içe geçen yönleri hakkında bilgi verecek.

30 Kasım'da gerçekleşecek "Unutulmayanlar I: Dünyada Medya Sanatları" oturumunun ardından Ebru Yetişkin'in vereceği ikinci oturum "Unutulmayanlar II: Türkiye'de Medya Sanatları Semineri" 7 Aralık'ta yine BÜMED'de gerçekleşecek. Bu oturumda gelişen ve dönüşen medya sanatına Türkiye penceresinden bakılacak ve Türkiye'de üretim yapan medya sanatçılarının çalışmaları keşfedilerek, dünyanın en önemli medya sanatı etkinliklerinde yer alan eserler üzerinden sorgulamalar yapılacak.

Christo ve Jeanne-Claude, *Surrounded Islands*, 1980-83

MIXER HAKKINDA
Hamit Hamutcu '93 tarafından 2012'de kurulan Mixer, modern sanat mekanı algısına farklı bir yorum getirerek, çağdaş sanatın yükselen yeteneklerini keşfetmeyi amaçlıyor. Özgün sanat eserlerine herkesin ulaşabilmesi amacına hizmet ediyor; özellikle bağımsız sanatçılara, kendi koleksiyonlarını yaratan yenilikçi koleksiyonerlere hitap ediyor.

KATILIM
Dört hafta, her perşembe 19.00'da başlayacak ART 102 seminerlerine katılmak için: kurs@bumed.org.tr; 0212 359 58 13

Mühendisler BÜMED'te buluştu

4 Ekim'de BÜMED, Come Together etkinlikleri kapsamında bu kez Mühendislik Fakültesi öğrencilerini, mezunlarını ve öğretim üyelerini buluşturdu. Programlanmış konuşmalar yerine samimi bir sohbet ortamının yaratıldığı buluşmada öğrenciler, mezunların ve hocaların deneyimlerinden faydalanırken, mezunlar eve dönmenin keyfini çıkardı.

HABER: **GAMZE TOSUN '15**

Çoğu öğrenci için üniversitenin ilk yılından mesleğe uzanan yolun rotasını belirlemek kolay olmuyor. Bazen büyük planlarla başlasak bile üniversitenin yalnızca eğitim açısından değil bir yaşam biçimi olarak bize katabileceklerini öngöremiyoruz. Öğrenci kimliğimizi geri verdikten sonra tam bilet basmak dışında karşılaşacağımız zorlukları da... Bu da 'kaygısız' öğrencilik yıllarımızda son sınıfa doğru artan bir kaygıya dönüşebiliyor. Farklı kuşaklardan öğrencilerin birbirleriyle tanıştığı ve deneyimlerini paylaştığı Come Together buluşmaları bu ortak kaygılara cevap verirken, kuşaklar arasındaki bağı da güçlendiriyor.

Bir araya gelen insanların farklı yaş gruplarından oluşu, tatlı gerginliklere de sahne olabiliyor. Etkinliğin erken saatlerinde bir grup birinci sınıf öğrencisinin, mezunlara nasıl yaklaşmaları gerektiği ve onlara en doğru soruları nasıl soracakları hakkında tartışmaları buna iyi bir örnek.

Saat yediye doğru etkinliğin gerçekleştiği BÜMED havuz kenarı kalabalıklaşıyor, görüş alanına giren mezun sayısı artıyor ve öğrencilerle mezunlar arasında koyu sohbetler başlıyor. İnşaat Mühendisliği Bölümü mezunu Anıl Gökçen Körpınar '00, etrafını saran öğrenci halkasının iyiden iyiye kalabalıklaştığını görüp "korkmaya başladığını" söylese de her soruya tek tek cevap veriyor. Sohbetler yalnızca mühendislikle ilgili konularla sınırlı kalmıyor. Körpınar, hem geleceğin mühendisi hem de bir üniversiteli olarak okuldan neler alabilecekleri konusunda tavsiyeler veriyor: "Okumak insan tanımak içindir, buranın size verdiği de budur... Okulda öğrendikleriniz meslek hakkında öğreneceklerinizin belki yüzde beşi ve bu yüzde beşin bütün hayatınızı yönlendirmesi mümkün değil."

Mezunlar ve öğrenciler arasındaki sohbetlerde yalnız geleceğe yönelik kaygılar değil güncel ve geçmiş kararlar da gündem oluyor. "Tercih yaparken iki okul arasında kaldım" diyen tereddütlü hazırlık öğrencisine mezun gülerek karşılık veriyor: "Kalma, oraya gitseydin, beni tanıyamayacaktın, bak şu yanındaki cin gibi arkadaşını tanıyamayacaktın. Önemli olan sana fikir konusunda yardımcı olacak insanları bulmak."

Gecenin ilerleyen saatlerinde sohbet odakları çeşitleniyor, farklı dönemlerden öğrenciler, GPA, Erasmus, kulüpler gibi konularda deneyimlerini paylaştıkları gruplar kuruyorlar. Üst sınıflar tavsiye verirken samimi itiraflarda da bulunuyorlar: "Ben GPA'yi hiç önemsemiyordum ama bunun acısını çektim, siz yapmayın."

Aynı alandan çıkıp farklı yollara yönelen mezunlarla tanışmak etkinliğin öğrenciler için önemli bir artısı. Sektöre dair güncel bilgiler edinirken, tercihini akademiden yana yapmış mezunlardan lisans sonrası eğitime dair tavsiye alabiliyorsunuz. Etkinlik aynı zamanda, mezun olmaya yaklaşan öğrencilerin potansiyel işverenleriyle tanışmasına da vesile olabiliyor.

Daha önce mühendislik fakültesinde bölüm bazlı yapılan buluşmalar, bu yıl ilk kez fakülte çapında gerçekleştiriliyor. Bu değişikliğe dair tepkiler çeşitli. Bazı öğrenciler kendi bölümlerinden mezunları kolayca bulamamaktan biraz şikayetçi, bazıları ise başka alanlardan insanlarla tanışma fırsatını yakalamaktan memnun. Birçok öğrencinin ve mezunun ortak talebiyse daha fazla mezunun benzer etkinliklere katılması.

BÜMED'in kuşaklar arası buluşmaları, yalnızca mesleğe yönelik pratik soruların ve tavsiyelerin takas edildiği türden bir seminer ortamı değil. Hafif müzik ve ikramlar eşliğinde adeta bir parti formatında düzenlenmiş olan Come Together, hem profesyonel hem bireysel anlamda birçok ortak noktaya sahip olan farklı yaşlardan insanların samimi sohbetler kurabilmesine olanak sağlıyor.

İçinde oldukları öğrencilik zamanını, onlarınkine çok benzer koşullarda, aynı mekanlarda, aynı çimlerde geçirmiş insanlarla konuşmak, kafalarındaki soruları paylaşabilmek, öğrencilerin kariyerlerine dair belirsizlikleri bir nebze olsun azaltıyor. Öğrencilerle tanışmak, onlara deneyimlerini aktarabilmek ve eski dostlarla buluşmak ise mezunlara Boğaziçili oldukları yılların hâlâ devam ettiğini hatırlatıyor.

Mehmet Ali Ergin, Hasan Bayhan, Emre Çamlıbel

"Arazi alma, fon al"

BÜMED, sektörel bilgilendirme toplantıları kapsamında yine verimli bir etkinliğe ev sahipliği yaptı. "En Kazançlı Yatırım: Arazi" adlı etkinliğe katılımcıların ilgisi, hem sayıdan hem de sorulan sorulardan görüldüğü gibi oldukça yüksekti.

Farklı sektör ve alanlardan çalışan birçok insanı aynı çatı altında buluşturan BÜMED, bu kez finans sektöründe çalışan mezunlarını ağırladı. İki Boğaziçi Üniversitesi mezunu ve bir Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi tarafından kurulan Türkiye'nin ilk SPK lisanslı arazi fonu yatırım şirketi Re-Pie, gerek kurulma hikayesi gerek de çalışma stratejisiyle katılımcılarda büyük merak uyandırdı. Konuşmayı Boğaziçi Üniversitesi'nde yarı zamanlı öğretim üyesi olan Re-Pie Yönetim Kurulu Başkanı Emre Çamlıbel '11 açtı. Çamlıbel yıllardır MIT, Columbia, Berkeley ve UTSA gibi eğitim kurumlarında verdiği derslerin getirdiği hocalık tecrübesiyle Türkiye'de arazi ve gayrimenkul yatırımları ile ilgili kısa bir bilgilendirme yaptı. Bu sayede arazi yatırımı kavramıyla yeni tanışanların da kolaylıkla takip

HABER: **ARİYA TOPRAK '17**

edebileceği bir zemin kurulmuş oldu. Konuşmasında değişen gayrimenkul yatırımlarından bahseden Çamlıbel, tüketim alışkanlıkları ve sosyo-ekonomik dengeler incelendiğinde konuta yapılan yatırımların giderek azalacağını görmenin mümkün olduğunu belirtti. Son zamanlarda sıkça gündeme gelen ve oldukça tartışmalı bir konu olan inşaat sektörünün gidişatına akademik bir perspektiften bakmak, Türkiye ekonomisinin genel durumunu anlamak için alternatif bir yol oldu.

İkinci konuşmacı; Re-Pie'ın kurucularından Mehmet Ali Ergin '08, etkinliğin tonunu tamamen değiştirdi. Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümü mezunu olan Ergin öğrencilik yıllarının en başından itibaren atıldığı ticaret hayatında yaşadığı maceraları açıklıkla anlatarak büyük yatırımların konuşulduğu ciddi ortamın havasını hafiften dağıtıp katılımcıları ferahlattı. Ergin konuşmasında, deneyip yanılarak ilerlediği bu yıllardan çıkardığı en önemli sonucun söylentilere değil bilgiye dayalı hareket etmek olduğunu belirtti; tekrar tekrar yapılan gözlemlerin yatırım konusunda alınan riski en aza indirdiğini de sözlerine ekledi.

Re-Pie'ın bir senede edindiği yatırım miktarından anlayabileceğimiz gibi, arazi yatırımı yaparken bölgede titiz araştırmalar yürütmek ve bilimsel metotlar kullanmak kâr oranını artırıyor. Bu şu anlama geliyor: Bireysel araştırmalar sonucu alacağınız araziden elde edeceğiniz sonuç, araştırmayı profesyonellere bırakarak arazi fonu aldığınızda elde edeceğiniz sonuç kadar başarılı olamayabiliyor.

Üçüncü konuşmacı yine Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümü mezunu ve Re-Pie Yönetim Kurulu Üyesi Hasan Bayhan '08, gayrimenkul yatırım fonunun genel özelliklerinden bahsederek geleneksel yatırımla arasındaki farkların altını çizdi. Türkiye'nin ilk aktif gayrimenkul yatırım fonu olarak ikinci sene hedeflerinin Türkiye'nin en çok kazandıran fonu olmak olduğunu belirtti.

Etkinliğin soru-cevap kısmına geçildiğinde havaya kalkan eller, yeni kurulan bu şirketin piyasada nasıl bir heyecan yarattığını gösteriyordu. Katılımcılar hem arazi yatırımlarının işleyişini anlamak hem de bu yeni yatırım fırsatlarını değerlendirmek için birçok soru sordu.

Etkinlikten sonra görüşlerini aldığımız mezunlardan BÜMED Üyesi Erhan Eray '95, etkinliğin oldukça başarılı geçtiğini, konuşmacıların çok doğru bir kitleyle bir araya geldiğini söyledikten sonra etkinlik sırasında sormaya fırsat bulamadığı soruları sormak için konuşmacıların yanına doğru ilerledi. Aynı şekilde konuşmacılardan Hasan Bayhan da etkinliğin kendi açılarından oldukça verimli geçtiğini söyleyerek BÜMED'le kurdukları bağın bu etkinlik aracılığıyla başlamış olmasından duydukları memnuniyeti dile getirdi.

Kokteyl alanında konuşmacıların etrafını saran katılımcılar ve kendi aralarında yatırım seçeneklerini tartışan gruplar ev sahibi BÜMED'lilerin etkinliğin başında dilediği gibi keyifli ve verimli bir akşam geçirmiş oldular.

Bir dünya tiyatrosu HİNDİSTAN

YAZI: **FARUK PEKİN 'RC69**

Bana sıklıkla, “dünyanın neresini gezelim?” diye sorarlar. Cevabım basit: Yurtdışına bir kez çıkma şansınız varsa, rotanız mutlaka Hindistan olmalı. Hindistan, yaklaşık 3,3 milyon km^2’lik toprağıyla hem kocaman hem kalabalık bir ülke. Yüzölçümü Türkiye’nin yaklaşık dört katı. 1,3 milyarlık nüfusuysa Türkiye’nin 16 katı. İngilizlerin “alt kıta” olarak adlandırdıkları ülke yüzölçümü ya da nüfusuyla değil, beşeri coğrafyası, kültür çeşitliliği ve doğasıyla ünlü.

Ganj Kıyısı, Varanasi

Doğayla iç içe bir ülke
Hindistan bir dünya tiyatrosu, insan ve renk cümbüşü, dinler, diller ve kültürler mozaiği. İnsanların akıl almaz bir renk ve koku duygusu var. Doğayla iç içe yaşamanın getirdiği duygular çok güçlü. Temel olarak dördü Hindistan’da ortaya çıkan (Hinduizm, Caynacılık, Budizm ve Sikhizm), dördüyse dışarıdan gelen (Musevilik, Hıristiyanlık, Müslümanlık ve Parsilik) inançlar geçerli olsa bile, insanların çoğu hâlâ doğaya tapıyor. Topraklarının yüzde 60’ı tarımsal arazi. Nüfusun yaklaşık yüzde 70’i hâlâ kırsal kesimde yaşıyor, şehirleşme oranı ise yüzde 33. Yerel bölgelerde kedi dışında, neredeyse tüm hayvanlar, bitkiler, ağaçlar, dereler, tepeler, mağaralar kutsal. Bu nedenle “Hindistan’da bir ya da üç değil 300 milyon tanrı, tanrıça var” deniyor. İnsanın doğayla en fazla iç içe olduğu ülke olarak biliniyor.

Altın kumlu plajlardan Himalayaların tepesine
Hindistan öyle bir coğrafya ki aynı anda tropikal bir çiftlikten ve altın kumlu plajlardan buzul kaplı Himalaya tepelerine ulaşmak mümkün. Akıl almaz bir flora ve fauna zenginliği var. 1700 civarı dil ve lehçe konuşuluyor. Anayasasında 22 resmi dil var. Eyaletleri dil temelinde oluşturulmuş. Asya’nın farklı yerlerinden taşınan damak tadıyla zenginleşmiş, onlarca baharata dayalı zengin Hindistan mutfağı, Hindustani ve Karnatik müzik, çok farklı dans türleri ve renkli kıyafetler Hindistan’ı fazlasıyla çekici kılıyor.

Güçlü kabile kültürü
Hindistan’ın değişik yerlerinde toplam nüfusun yaklaşık yüzde 8’ini oluşturan 645 kabile yaşıyor. Hindistan anayasasında “Kabul Edilmiş Kabileler” adı altında

Hava Mahal, Caypur

pozitif ayrımcılıkla korunan 100 milyonu aşkın bu nüfusun çoğu en ücra köylerde, bağımsız bir biçimde, doğaya taparak yaşıyor. Günün birinde ne Afrika'da ne de Avustralya'da yerli ya da Aborijin kalacak. Ama kanımca Hindistan'daki kabilelerin önemli bir kesimi kimseye bulaşmadan, çağdaş yaşamdan uzakta hayatlarını sürdürecekler. Ülkenin kuzeyinde, Himalayaların yarattığı dağlık kesimdeki onlarca etnik halk ise kendilerine özgü geleneklerini sürdürerek yaşıyor. Örneğin Çin Halk Cumhuriyeti içinde özerk bir eyalet olan Tibet'in başkenti Lasa'da günlük yaşam hızla değişip farklılaşırken, komşu Ladak'ta aynı etnik halk, gelenekleriyle yaşamaya devam ediyor.

HİNDİSTAN'DA NERELERE GİDİLİR?

Hindistan'a yaklaşık 150 defa grup götürdüm. Yalnız gittiğim de aynı yıl içinde bazen iki hafta, bazen dört ay kaldığım da oldu. Ülkenin hemen hemen her yerini dolaştım. Tecrübelerimden yola çıkarak rahatlıkla söyleyebilirim ki çok farklı bir tarihi geçmişe sahip Hindistan'ın değişik bölgelerini 15, 20 farklı güzergahta gezmek mümkün. Belli başlı güzergahları şöyle sıralayabiliriz: Klasik Kuzey Hindistan, Racastan, Güney Hindistan, Mumbay ve Çevresi, Ladak-Amritsar, Sikkim-Darciling, Cammu-Keşmir, Karnataka, Odişa (Orissa)-Bubaneşvar, Hindistan Kabileleri, Buda'nın İzinde, Holi Festivali, Kumbh Mela Festivali, Maharaca ya da Dekkan trenleriyle Hindistan keyfi...

Hangisini seçerseniz seçin, Hindistan'a yapacağınız bir gezi mutlaka "Altın Üçgen" denilen Yeni Delhi-Caypur-Agra kentlerini kapsayacaktır. Bu geziye ayrıca Kacuraho ve Varanasi de eklenmeli. THY'nin şu anda Yeni Delhi, Mumbay veya Kolkata'ya direkt uçuşları var. Diğer havayollarıyla da Hindistan'a uçmak mümkün.

Zıtlıklar şehri Delhi

Yeni Delhi, bugün içerdiği Eski Delhi'yle birlikte tam bir tezatlar şehri. Zengin-yoksul, eski-yeni, kaos-sükunet bir arada.

Yeni Delhi'de en iyi yöntem, geziye şehrin güneyindeki Kutub Minar'la başlamak. Burası 1192 yılında Hindistan'a Gurlu Muhammed'le gelip orayı fetheden, hükümdarının ölmesi üzerine 1206 yılında kendi adına hutbe okutturan Türk kökenli Kutbeddin Aybeg'in yıktırdığı tapınakların taşlarını kullanarak yaptırdığı cami (Kuvvetü'l-İslam Camisi) ile bir zafer kulesi biçimindeki minaresinden oluşur. Daha sonra buraya İltutmuş Türbesi, Alaaddin Kapısı (Alai Dervaze), tamamlanamayan Alaaddin Minaresi (Alai Minar) ve İmam Zemin Türbesi eklenir, cami sürekli büyütülür. Tüm

külliye bugün UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde bulunuyor.

Kutub Minar'dan sonra yol üzerinde, bir kadının erkeği için yaptırdığı Hümayun Türbesi gezilebilir. Babürlü hanedanının (Gürkanlılar, İngilizlerin Mongol yani Moğol sözcüğüyle değil de, Moğol kelimesinin Farsçası olan Mughal sözcüğüyle tanımladıkları sülale) ikinci hükümdarı olan Hümayun'un ünlü Tac Mahal'e mimari gidişte bir köşe taşı olan anıtmezarı da UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde. Bu anıtmezar dörtlü bahçe (çâr-bâğ) yaklaşımının birinci anıtsal örneği. Türbe üzerindeki büyük boy altı-köşeli Süleyman mührü (ya da Davut Yıldızı) görenleri meraklandırıyor.

Delhi'nin en çekici yeri tabii ki yedinci Delhi olarak kurulan Şancihanabad, yani Eski Delhi'dir. Tac Mahal'i yaptıran Babürlü hükümdarı Şah Cihan başkenti Agra'dan Delhi'ye taşıttığında burada kırmızı kumtaşı ve mermer kullanarak Kırmızı Kale (Lal Kila), Cuma Camisi (Cami Mescid) ve Çandni Çovk (Ay Işığı) adlı bir büyük çarşı inşa ettirir. Bu olağanüstü renkli çarşı özellikle öğleden sonraki kargaşasıyla "Hindistan'ı damardan almak" gibidir.

Kutub Minar ile Eski Delhi arasında İngilizlerin 1921-32 yılları arasında inşa ettikleri geniş bulvarlar, Hindistan Kapısı, eski Vali Konağı (bugün Cumhurbaşkanlığı Sarayı), sekreterlik binaları (bugün başbakanlık ve bakanlık binaları), sömürge yönetim binası (bugün Parlamento) ile Hindistan'ın ulusal kahramanı kabul edilen Mahatma Gandi'nin naaşının yakıldığı Rac Gat görülebilir.

Hinduizm açısından oldukça betimleyici Lakşmi Narayan (Birla) Tapınağı, altın kubbesiyle Gurudvara Bangla Sahib Sikh Tapınağı, Kutsal Yürek Kilisesi, Hazret Nizamüddin Dergahı ve Türbesi ile lotus biçimli Bahai Tapınağı, Yeni Delhi kentinin önemli kutsal yapıları arasında. İndus Vadisi uygarlıklarından, Mohencodaro ve Harappa kültürlerinden önemli buluntuların da sergilendiği Ulusal Müze, Yeni Delhi'nin çok sayıdaki müzeleri arasında en önemli olanı.

Kırmızı Kale, Delhi

Ganj Kıyısı, Varanasi

Pembe kent Caypur

Altın Üçgen'in ikinci kenti Caypur, Racastan'ın başkenti. Caypur maharacalarının yaşadığı eski kale-saray Amber Kalesi bugün müze olarak gezilebiliyor. Maharacalardan Savay Cay Singh II ("Bir Tam Bir Çeyrek") tarafından 1727 yılında inşasına başlanan ve bugün 'pembe kent' olarak bilinen, surlar ve kapılarla çevrili Eski Caypur, Hindistan'ın gerçek ızgara planlı ilk büyük kenti.

Kacuraho Tapınakları:
Tantra inancına göre dişil enerji Şakti vücudun en altındaki enerji merkezinde (çakra) hareketsiz yatan Kundalini adlı bir yılan. Omurilik kutsal Meru dağını, sol, sağ ve ortada uzanan ida, pingala, suşumna adlı sinir bağlantıları da kutsal Ganga, Yamuna ve Sarasvati nehirlerini temsil ediyor. Kundalini değişik uygulamalarla uyandırılıyor, omurilik boyunca yükseliyor, beş çakradan geçerek, en üstteki çakraya, "bin yapraklı lotus"a ulaşıyor, eril Şiva'yla bütünleşiyor.

Maharaca ailesinin yaşadığı Eski Kent Sarayı'nın bir bölümü bugün Şehir Müzesi olarak ziyaret edilebiliyor. Saraya ait bir duvarın kalınlığındaki beş katlı Hava Mahal (Rüzgarlı Saray) Hindistan'ın en çok fotoğrafı çekilen yapıları arasında bulunuyor.

Saraya bitişik olarak 1734 yılında tamamlanan Cantar Mantar büyük fütüristik görüntülü taş binalarıyla öne çıkan bir rasathane. Hindistan'da dört benzeri daha bulunan Caypur Cantar Mantarı geçtiğimiz yıllarda UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne alındı. Değerli taş işçiliği ve tekstil ürünleriyle öne çıkan Caypur'un büyük çarşısı Hindistan'ın en renkli "bazar"ları arasında yer alıyor.

Yamuna'nın incisi Agra
Genelde otobüsle Caypur'dan Altın Üçgen'in üçüncü kenti Agra'ya gidiliyor. Bu yolculuk sırasında Babürlü hükümdar Ekber'in inşa ettirdiği Fatehpur Sikri adlı kale-sarayla onun bitişiğindeki Cuma Camisi geziliyor. Fatehpur Sikri 1571-85 yılları arasında Ekber'in kırmızı kum taşından inşa ettirip terk ettiği görkemli bir başkent kale-saray. Cuma Camisi ise 110x133 metrekarelik devasa boyutları, 40 metre yüksekliğindeki dev kapısı ve içindeki yekpare beyaz mermerden yapılma Şeyh Selim Türbesi'yle ünlü.

Yamuna Nehri kıyısındaki eski Babürlü başkenti Agra, dünyaca ünlü Tac Mahal'i, görkemli kalesi ve "Bebek Tac" diye anılan İtimadü'd-Devle Türbesi'yle öne çıkar (ilk ikisi UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde). Bir erkeğin kadını için yaptırdığı Tac Mahal yerel Hint motifleriyle dışarıdan gelen İslami mimari unsurların birlikteliğinin zirvesi. Esas türbe kırmızı kumtaşı içine kakma beyaz ve siyah mermerden oluşan çevre duvarı içinde yer alan dörtlü bahçenin kuzeyinde Yamuna Nehri kenarında dört minare arasında bulunuyor. Bir tarafında ufak cami, diğer tarafında "El Cevap" yer alıyor. Türbenin tamamı yaklaşık 20 yılda, 20 bin işçi tarafından bitirilmiş.

Agra kale-sarayı, Divan-ı Am, Divan-ı Has, Harem bölümleri, muhkem kale duvarları ve hendekleriyle çok tipik bir Babürlü kalesi. Ayrıca Ekber'in kırmızı kumtaşına, Cihangir'in mermere olan sevgisinin Şah Cihan'a nasıl sirayet ettiğini göstermesi bakımından da tarihi derinliğe sahip. Yerel ile ithal mimari ve bezeme unsurların nasıl örtüştüğünün sergilendiği gerçek bir başkent sarayı. Gezilemeyen Moti Mescit ise gerçekten de inciden yapılmış.

İtimad-üd Devle Türbesi, Cihangir'in eşi Nur Cihan'ın babası için yaptırdığı, her ayrıntısına bir kadın elinin değdiği belli olan, Tac Mahal'deki ince işlerin kaynağı olağanüstü bir yapı. Bu yapı aynı zamanda Babürlü kültüründeki İran etkilerini, Babürlülerin İslami inanç ve geleneklerini okuma kitabı gibi.

Kacuraho'nun "ayıplı" tapınakları
Agra'dan geriye dönülebilir. Ancak oraya kadar gelmişken mutlaka Kacuraho'daki bin yıllık oldukça yüksek kabartmalı tapınaklar da görülmeli. Tantrizmi, Tantra Hinduizmini anlatan "erotik" görünüşlü bu kabartmalar ne yazıktır ki "ayıp" görüntüler kabul edilip yıllarca Türkiye'den Hindistan'a giden gezginlere gösterilmek istenmedi. Yerel Çandela adlı bir kabileye ait

9. ve 10. yüzyıl tapınakları UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde. Cinsel istekleri kullanarak tinsel dinginliğe, bedenin ve zihnin orgazm ötesi bir yüce gerçekliğe ulaşabileceği inancını taşıyan tantranın sayısız biçimleri var. Tantra Hinduizminde yüce gerçekliğin iki ayrı görünümü olan dişil Şakti ile eril Şiva birbirini tamamlar.

Kacuraho tapınakları bin yıl öncesinde insanların felsefi ve dinsel konularda ne kadar özgür davranabildiklerini gözler önüne serer. 14. yüzyıl ortasında bölgeyi ziyaret eden gezgin İbn-i Batuta'nın Kacuraho tapınaklarını gördükten sonra "Müslümanların buradan öğrenecekleri çok şey var" dediği rivayet edilir.

Kacuraho'yu gezmek için Agra'dan Orça'ya trenle gidip Orça'daki Bundela krallığına ait yapıları görmek de bir başka ayrıcalık.

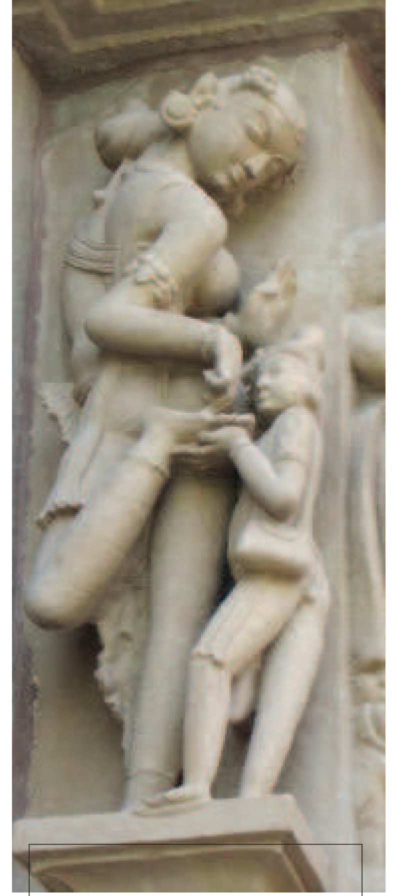
Ebediliğin pınarı Varanasi
Böylesi bir Kuzey Hindistan gezisi mutlaka Varanasi gezisi ile taçlandırılmalı. Bugün Hinduizmin güncel en kutsal kentlerinin başında gelen Varanasi her Hindu'nun yaşamında kendini bir kez gitmek zorunda hissettiği yer: Varanasi'de kutsal Ganga (Ganj) suyunda aklanmak, karma'sını yüceltmek, sonsuz ölüm ya da yeniden doğum (reenkarnasyon) döngüsü samsara'dan kurtulmak, olabilirse orada ölüp yakılmak...

Tarihten de eski olduğu söylenen Varanasi, Benares ya da Kaşi, hangi adla anılırsa anılsın, ışık kentidir; tanrı Şiva'nın kenti. Yalnızca Hinduların değil, Budistlerin de, Caynacıların da kutsal yeri. Buda Bodgaya'da aydınlandıktan sonra ilk vaazını Varanasi merkezi yakınlarındaki Sarnat Ceylan Parkı'nda vermiş, Budizmin ilkelerini orada açıklamış. Caynacıların 11. tirtankara'larının mabedi de orada. Bu kent değişik inançların, yaşam biçimlerinin buluştuğu bir yer. Tarihselliği, derinliği, gücü, ışığı buradan geliyor.

Bir depremdir Varanasi, kıpkırmızı bir volkan. Yüreğinin çantası gibi iner akşam Ganga'ya, kızıl bir bayrak gibi yükselir güneş orada sabahın ilk serinliğinde. İster şuna inan, ister buna, kıvıl kıvıl bir bayram yeridir her sabah Ganga'nın kıyısı Varanasi'de. Hinduların takvim gününe, ayın durumuna, Şiva'nın özel öykülerine göre onlarca, yüzlerce, binlerce, festival zamanıysa milyonlarca insan aklanmak için aynı yürekle dalar Ganga'nın sularına burada.

Sabah erkenden inmek Ganga'nın kıyısına, motorsuz bir tekneyle güneş doğmadan önce akıntıya karşı gatlardaki (eğim, nehir kenarı) etkinlikleri izleyerek, Şitala, Munşi, Rana gatları boyunca tapınakları, yüksek sesle okunan mantraları dinleyerek, güzelim taş konakları seyrede seyrede ölü yakılan Harişçandra gata kadar gitmek, oradan geriye dönerek Daşaşvameda, Lalita gatlarını geçerek en popüler ölü yakma yeri olan Manikarnika gatta karaya çıkmak... Ardından dünya yıkılıncaya kadar değişmeyecek olan, insanda şok etkisi yaratan Varanasi sokaklarında yürümek...

Sarnat Ceylan Parkı'nı ziyaret etmek, müzesindeki dünyanın en güzel yüksek Buda kabartmasını görmek, Darmeka Stupası'nda bir fotoroman gibi Buda'nın yaşam öyküsünün betimlendiği duvar resimlerinde kaybolmak, akşam Varanasi kıyısında aarti ayinine katılmak... Ganga'nın sularına bırakılan yaprak üzerindeki kandiller, yani ışık, biraz günahlarımız, biraz umut... Bırak günahlarını gitsin o Himalayaların en katıksız suyuna. Alıp götürsün seni ebediliğin pınarına.
Hiçbir gezgin Varanasi'yi görmeden, dünyanın bir yerini gördüm diyemez!

Kacuraho Tapınakları: Fotoğrafta sağda yer alan kısa boylu figürün omzunda asılı halde göreceğiniz üzere, Louis Vuitton'un ünlü çanta modeli, 1000 yıl önce Hindistan'da oldukça popülermiş. Kacuraho'da bu çantayı taşıyan pek çok figür bulunuyor. LV tasarım ilhamını buradan almış olabilir mi?

Atölye Takvimi | 2017
Kasım-Aralık

15 KASIM 2017

Murat Yankı '89 ile İÇECEKLERİN KÜLTÜRÜ VE TARİHTEKİ DÖNÜŞÜMLERİ

Dört hafta, çarşamba günleri, 19.30-21.00 arası. Katılım bedeli üyelere 450 TL, misafirlere 550 TL'dir.

NEDEN GİTMELİ?
Bira nasıl bir tarihsel yolculuktan geçerek günümüze ulaştı? Rakıya 'aslan sütü' denmesinin arkasında yatan sebep ne? Şarap, dinsel bir öğe olarak nasıl ele alınmalı? Peki ya kahve ve çay, özellikle Avrupa'nın tarihsel dönüşümünde nasıl bir rol oynadı? Bunlar ve benzeri sorulara cevap verecek olan etkinlik; tükettiğimiz ancak nereden geldiklerini, nasıl değişip dönüştüklerini bilmediğimiz içeceklerin dünyasına girmek isteyenleri bekliyor.

18 KASIM 2017

Sepin İnceer '99 ile ÇOCUKLAR İÇİN FARKINDALIK

Dokuz hafta, cumartesi günleri, 13.30-14.30 arası: 5-8 yaş; 15.00-16.00 arası: 9-12 yaş. Katılım bedeli üyelere 600 TL, misafirlere 750 TL'dir.

NEDEN GİTMELİ?
Bu eğitimler *Sitting Still Like a Frog* kitabının yazarı Eline Snel tarafından tasarlandı. Çocuklar eğitim süresince düşündükleri, hissettikleri ve deneyimledikleri şeylerle alakalı kendilerince ve başkaları tarafından yapıştırılan yargılar olmadan iç dünyaları ile yakınlaşıyorlar. Zor düşünce ve hisleri hayatlarına dahil etmeyi öğreniyorlar. Seanslarda, gözlem ve konsantrasyon, beden farkındalığı, beş duyu farkındalığı, sabır, güven duymak ve bırakabilmek, hisleri 'hissetmek' ve varolmalarına izin vermek, düşüncelerle baş etmeye alışmak, kendine ve başkalarına şefkat gibi farkındalığın temel öğelerine odaklanılıyor. Eğitimde nefese odaklanma, meditasyon, hikaye anlatımı gibi araçlar kullanılıyor.

21

KASIM 2017

Sava Panayotidis ile COŞKUNUN VE BİRLİKTELİĞİN DANSLARI: SİRTAKİ

Dört hafta, salı günleri, 19.30-21.30 arası. Katılım bedeli üyelere 300 TL, misafirlere 400 TL'dir.

NEDEN GİTMELİ?
Coşkunun, birlikteliğin dansları BÜMED'e geliyor... Bu ayki dansımız Sirtaki. Ezgilerini duyduğunuz gibi kanınız kaynar ama öyle zor görünür ki denemeye korkarsınız. Oysa Sirtaki, inandırıcı gelmiyor biliyoruz ama dünyanın en basit danslarından biri! Ne kadar çabuk öğrendiğinizi görünce siz de şaşıracaksınız.

23

KASIM 2017

Murat Çark ile VİSKİ KÜLTÜRÜ VE KÖKLERİNE YOLCULUK

Perşembe günü, 19.30-21.00 arası. Katılım bedeli üyelere 120 TL, misafirlere 160 TL'dir.

NEDEN GİTMELİ?
Sadece üretimi değil aynı zamanda tüketimiyle de viski adeta bir sanat. Ama yapılan bir araştırmaya göre insanların yüzde 95'i kaliteli bir viskiyi bir tarafa bırakın, iki farklı viskiyi birbirinden ayırt edemiyor. Viskinin tarihini, üretim yöntemlerini, lezzet sırlarını öğreneceğiniz bu etkinlikte aynı zamanda seçkin viskileri tadım tekniklerini de deneyimleyeceksiniz. Etkinlikten ayrılırken çok daha rafine bir damak zevkine sahip olacağınızın garantisini veriyoruz.

4

ARALIK 2017

A. Deniz Akıncılar ile ŞARAP TADIMI VE YORUMU

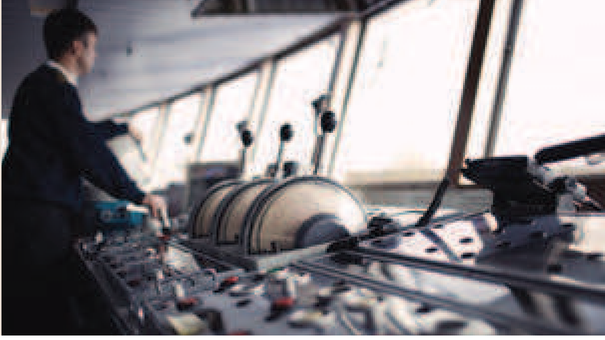
NEDEN GİTMELİ?
10 hafta sürecek bu programda, şarabı tanımak, bilmek, keyifle içmek için ihtiyacınız olan tüm temel bilgileri öğreneceksiniz. İçtiğiniz şarabı tarif etmek için 'iyi' gibi yüksek hayal ürünü kelimeler yerine, daha derinlikli, isabetli yorumlar yapabileceksiniz. Şarabın tarihsel gelişimi, üzümlerin yetiştirildiği topraklar, üzüm çeşitleri, bağ bozumu, şarap üretiminde kullanılacak ürün ve malzemeler üzerine bilgiler alacağınız bu programın her dersinde iki şişe şarap tadacak, grup olarak tattığınız şaraplar hakkında fikir alışverişi ve değerlendirmeler yapabileceksiniz.

Altı hafta, pazartesi günleri, 19.30-22.00 arası. Katılım bedeli üyelere 700 TL, misafirlere 850 TL'dir.

4
ARALIK 2017

Engin Baydar ile
TEMEL DENİZCİLİK VE
KAPTANLIK KURSU

Dört hafta, pazartesi ve çarşamba günleri, 19.00-22.00 arası. Katılım bedeli üyelere 650 TL, misafirlere 750 TL'dir.

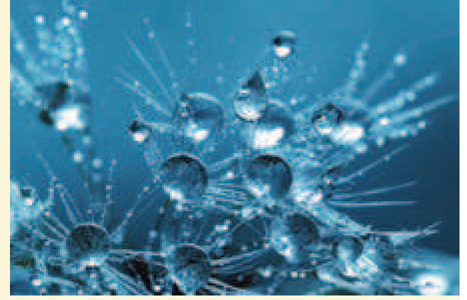

NEDEN GİTMELİ?
Pratikte yolunuzun ne kadar uzun olduğu size bağlı ama yelkenli veya motor yat, büyük veya küçük, her sınıftan tekneyi komuta etmek, deniz tutkunuzun arkasından gitmek için önünüzde teoride tek bir engel var: amatör denizci belgesi sınavı. Sınav için hazırlık sürecindeki kılavuzunuz öğrenmeyi eğlenmekten ayrı tutmayan Engin Baydar olacak. Sekiz derslik teorik eğitimin ardından ise pratik uygulamaya geçilecek.

5
ARALIK 2017

Dr. Neşe Saruhan '94 ile
NÖROBİLİM İLE
GELECEĞİNİZE
YÖN VERİN

NEDEN GİTMELİ?
Nörobilim, iş hayatımızda giderek daha etkin bir biçimde kullanılıyor. Başarıya ulaşmanın kurallarını yeniden düzenleyen bu gelişme ile birey hangi iş kollarında daha başarılı olabileceğini keşfediyor ve kendini geliştirebiliyor. “PRISM Brain Mapping” uygulamasının kısa bir versiyonunun kullanılacağı eğitimde davranış profillerinizi daha iyi anlayacak, başarılı bir kariyer için nasıl iletişim kurmanız gerektiğini öğrenecek ve akıl haritası tekniği hakkında bilgi sahibi olacaksınız.

Üç hafta, salı günleri, 19.00-21.30 arası. Katılım bedeli üyelere 450 TL, misafirlere 550 TL'dir.

Cumartesi günü, 14.00-17.00 arası. Katılım bedeli üyelere 100 TL, misafirlere 125 TL'dir.

9
ARALIK 2017

Deniz Karadeniz Sezgün ile
ÖPÜNCE GEÇMEYEN
UFLAR İÇİN
İLK YARDIM EĞİTİMİ

NEDEN GİTMELİ?
Ne kadar dikkatli olursanız olun, çocuğunuzu başına gelebilecek tüm kazalara karşı korumanız çok zor. Olası bir kaza durumunda yapabileceğiniz en kötü şey paniğe kapılarak geç tepki vermek, çaresiz kalmak veya yanlış hareket etmek. İlk yardım uygulamalarını bilmeniz ciddi yaralanmaları ve hayati tehlikeleri önleyebileceği gibi, çocuğunuzun kolayca iyileşmesine de yardımcı olabilir. Sadece anne ve babaların değil, bakıcıların, öğretmenlerin, bebek ve çocuklarla baş başa kalan tüm yetişkinlerin alması gereken bir eğitim.